

● **Min favorittlærer** | 22 Læreren som var der da det buttet imot ● **Reportasje** | 24 Leksehjelperne
● **Portrettet** | 28 Ola By Rise ● **Gylne øyeblikk** | 33 En morgen med forviklinger

UTDANNING

19

14. NOVEMBER 2014

utdanningsnytt.no

**Hjelp,
vi har tilsyn!**

- Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no
- Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no
- Paal M. Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no
- Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no
- Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no
- Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no
- Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no
- Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no
- Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no
- Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no
- Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no
- Ståle Johnsen
Bokansvarlig/korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no
- Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no
- Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no
- Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no
- Carina Dyreng
Markedskonsulent
cd@utdanningsnytt.no
- Sara Bjølverud
Markedskonsulent
sb@utdanningsnytt.no

12

● Hovedsaken: SKOLEKONTROLL UNDER LUPEN

I fjor hadde Ski ungdomsskole i Akershus statlig tilsyn. Verken rektor Stein Kjelland Olsen (t.v.) eller lærerne Hans Magne Eikedal og Kristin Kurtz er helt sikre på om skolen ble bedre av det.

● Gyldne øyeblikk

Randi Tangvik Tellefsen forteller om en januarmorgen ganske utenom det vanlige.

Innhold

Aktuelt	4	Debatt	42
Aktuelt navn	10	Kronikk	48
Hovedsaken	12	Stilling ledig/ kurs	52
Kort og godt	20	Minneord	54
Ut i verden	21	Lov og rett	55
Min favorittlærer	22	Fra forbundet	56
Reportasje	24		
Portrett	28		
Friminutt	32		
Frisonen	33		
På tavla	34		
Innspill	36		

20

● Min favorittlærer

Da forfatteren Erlend Loe gikk i 5. og 6. klasse på Strindheim skole i Trondheim, var det noe som buttet. Svein-Otto Skjærvold var læreren som heldigvis så Erlend da han trengte å bli sett.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● Portrettet

Tidligere toppkeeper og Rosenborg-trener Ola By Rise sier han ikke bare er opptatt av fotball. Kan vi tro ham?

● Et eventyr fra virkeligheten

I løpet av to år har Hussein Ali Hussein bygget opp ukentlig leksehjelp til over seksti innvandrerelever fra 1.-7. trinn, dessuten til elever fra videregående skole og voksne, og med elleve frivillige lærere.

UTDANNING
Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse
Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse
redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall
Per 1. halvår 2013: 148.711
issn: 1502-9778

Design
Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:
Sörmlands Grafiska
www.sormlandsgrafiska.se

Abonnementsservice
Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av
Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktør-plakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.
Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Pb 46 Sentrum, 0101 Oslo Telefon 22 40 50 40.

Forsidebildet

Se opp: Tilsynet kommer. Holder norske skoler mål når det gjelder elevenes utbytte av opplæringen? I løpet av fire år skal over 500 skoler kontrolleres.

Foto: Luke Albert/
ImageSource/
NTB scanpix

Leder Ragnhild Lied
1. nestleder Terje Skyvulstad
2. nestleder Steffen Handal
Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

● Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Attraktive lærerstudenter

Lærerstudenter ved Høgskolen i Oslo og Akershus kommer raskt i jobb etter at de er ferdig med studiene. En kandidatundersøkelse høgskolen har gjort blant godt over 2000 avgangsstudenter, viser at det i gjennomsnitt bare tar én uke før de ferske lærerne er sikret jobb. For sykepleierne tar det i gjennomsnitt tre uker, og nesten alle avgangsstudentene har fått seg jobb innen fire måneder etter avsluttet utdanning. Vi har ikke sett tilsvarende tall fra andre høgskoler og universiteter, men vi regner med at det er flere som kan vise til lignende, positive tall. At nyutdannete lærere får seg jobb så fort, er selvsagt viktig med tanke på rekrutteringen framover. Ingen ønsker å utdanne seg til arbeidsledighet.

Rekruttering av nye lærere er en av de største utfordringene norske politikere står overfor. Det er blitt snakket mye om det de siste årene, og det har også vært en viss økning i søkningen til de ulike lærerstudiene. Men når de nyeste tallene fra Statistisk sentralbyrå viser at vi vil mangle 38.000 lærere – inkludert barnehagelærere – i 2025, er det ikke lenger nok med en viss økning. Det må satses på en helt annen måte dersom ikke både barnehager og skoler skal bli stående med mange ubesatte stillinger om 8-10 år. For en regjering som er så opptatt av å styrke kvaliteten i norsk skole, bør dette være et stort tankekors. Det er ikke nok å satse på etter- og videreutdanning av dem som allerede er i jobb. Det må jobbes minst like hardt for å få utdannet flere tusen nye lærere hvert eneste år.

Hovedopplaget i Utdanning i midten av oktober viste at det er mye å ta tak i. Ikke minst med tanke på skoletilbudet til de yngste barna. I gjennomsnitt står én av seks studie-plasser for lærerstudenter som sikter seg inn på en jobb på barnetrinnet, tomme. Ved enkelte høgskoler står over halvparten av studieplassene tomme. Elaine Munthe, som er leder av Følgegruppen for lærerutdanningsreformen, sa at de har påpekt problemet med at færre velger utdanningen for 1. til 7. trinn etter oppdelingen av grunnskolelærerutdanningene. – Skjevfordelingen er en alvorlig utfordring. Det er viktig at det tas grep for å rette opp i den, sa Munthe til Utdanning.

Vi får virkelig håpe at hun blir hørt og at det blir iverksatt tiltak for å komme over i et mer positivt spor. Kristelig Folkeparti har lansert et forslag i sitt alternative budsjett som innebærer at det skal bli vesentlig høyere lærertetthet fra 1. til 4. klasse. Det er et forslag vi støtter fullt ut, men det betyr også at behovet for å rekruttere nye lærere til barnetrinnet blir enda større. Hvordan det skal løses, regner vi med blir et viktig tema i forhandlingene om statsbudsjettet for neste år. Alt henger som kjent sammen med alt.

Knut Hovland

Foreldrene ved Ájanas barnehage i Lakselv reagerer kraftig på forslaget om å legge ned den samiske barnehagen. - Jeg håper ordføreren lytter til sin egen befolkning og ser sitt ansvar for å skjerme et sårbart språk, sier sametingsrepresentant Johan Vasara (Ap) til Ságat.no.

● Organisasjonen

Brudd i forhandlinger lokalt

Lokale forhandlinger for medlemmene i Utdanningsforbundet er inne i sluttfasen. Oversikt over hvordan det har gått, er ventet i løpet av uke 46.

Der det er brudd i Utdanningsforbundets lokale forhandlinger, flyttes forhandlingene til sentrale aktører.

ILL.FOTO INGER STENVOLL

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

I Sogn og Fjordane ble det brudd i de lokale forhandlingene i fylkeskommunen.

- Det ble brudd på alle mulige måter. Blant annet var det punkter fra en enighetsprotokoll i 2012 som ennå ikke var fulgt opp. I noen elementer er vi på linje, men det er også betydelig avstand om punktene vi er uenige om. Økonomi er ikke et tema vi er uenige om, sier Rune Hovland, hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet Sogn og Fjordane.

Prosess-skrivet som skal følge saken, er under ferdigstilling og vil oversendes Utdanningsforbundet sentralt.

Etter 15. november begynner gjennomgangen sentralt der det er brudd og saker er anket.

- Det vil da vurderes av de sentrale partene. Hvordan de vil håndtere dette, er jeg usikker på, sier han.

Saksgang ved brudd

Leder Lasse Kolstad i seksjon for forhandlinger i Utdanningsforbundet sier til Utdanning at han ikke har oversikt over hvor mange steder det er brudd i de lokale forhandlingene. En fullstendig oversikt vil foreligge etter at Utdanning er trykket.

- Etter at vi har fått inn bruddene sentralt, blir det vurdert om vi bringer saken inn for organisatorisk behandling. Ved organisatorisk behandling prøver Utdanningsforbundet og KS å finne en løsning. I dette arbeidet er vi i dialog med de lokale partene, forteller Kolstad.

- Kan det være aktuelt å be dem samles på ny for å finne en løsning lokalt?

- Ja. Et annet alternativ er imidlertid at de sentrale partene fastsetter et endelig resultat. Akkurat nå vet vi jo ikke hva de enkelte bruddene

skyldes. Det vi foreslår, avhenger av hva uenigheten bunner i.

- Hva skjer hvis partene ikke blir enige?

- Da går det til en nemnd. Der møtes representanter fra partene og en nøytral oppmann, og den endelige beslutningen tas.

- Hvem er oppmann?

- En som er oppnevnt av Riksmekler, og som partene samtykker i oppnevningen av, sier Kolstad.

Kun ett brudd

I Vest-Agder er det enighet i 14 av 15 lokallag. Også i fylkeskommunen er man kommet til enighet. Leder av Utdanningsforbundet Vest-Agder, Åse Løvdal, sier det er færre brudd i årets lokalforhandlinger enn vanlig.

- Der det er brudd, er det på grunn av manglende uttelling økonomisk for vanlige lærere og barnehagelærere. I dette oppgjøret lå det klare føringer om at mellomledere skulle prioriteres, sier Løvdal til Utdanning.

I Vest-Agder er ennå ikke alle resultatene fra forhandlingene kommet inn.

- Jeg er spent på å se om prioriteringen av mellomledere har gått ut over uttellingen til de vanlige lærerne. Per nå har jeg en følelse av at forhandlingene har gått rimelig greit, sier Løvdal.

44 lokallag

I Nordland er hele 44 lokallag involvert i lokale forhandlinger. Leder av Utdanningsforbundet Nordland, Gerd-Inger Simonsen, har ikke fått inn alle resultatene ennå.

- Så langt har jeg hørt om to brudd som begge gjelder lønn. I tillegg til lokallagene har vi også fylkeskommunen. I og med mengden lokallag er mange involvert for å bistå, sier Simonsen til Utdanning.

Lærervikar dømt for overgrep mot 13-åring

En tidligere lærervikar er dømt til fengsel i fire år og to måneder for å ha gjennomført samleier med en elev som da var 13 år gammel. Mannen, som nå er 26 år gammel, er i Alta tingrett også dømt til å betale jenta 130.000 kroner i oppreisning, skriver Altaposten. (NTB)

Britisk elev dømt til fengsel for lærerdrap

En 16 år gammel gutt er dømt til 20 års fengsel for å ha drept læreren sin foran øynene på resten av klassen i Leeds i England. Gutten var 15 år da han stakk lærer Ann Maguire (61) sju ganger med en kjøkkenkniv under en spansktime i slutten av april. Han hadde før drapet snakket om sitt dype hat til henne. (NTB)

Yrkesfag

Det er stor mangel på kvalifiserte yrkesfaglærere som skal utdanne morgendagens fagarbeidere.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

Statsråden måtte svare for neglisjering

Regjeringen skal iverksette tiltak for å få flere yrkesfaglærere, lover kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

I Stortingets spørretime 4. november kritiserte Martin Henriksen (Ap) regjeringen for å overse behovet for flere og mer kvalifiserte yrkesfaglærere i forbindelse med satsingen «Lærerløftet».

Han stilte følgende spørsmål: «I dag er det 1000 yrkesfaglærere som ikke fyller kompetansekravene for fast ansettelse. Om fem år vil vi mangle ytter-

ligere 2000 yrkesfaglærere. I 'Lærerløftet' på side 10 skriver regjeringa: 'Frafallet er særlig høyt i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene', og slår fast at 'Dette er et alvorlig problem'. Ut over dette omtales ikke yrkesfag i strategien, og yrkesfaglærere er overhodet ikke nevnt. Hvordan mener statsråden at denne neglisjeringa av yrkesfaglærere er i tråd med løftene om å styrke yrkesfagene?»

Egen rekrutteringsprosess

– Lærerløftet er ikke en strategi for alt som ligger i skolen. Det er viktig med pedagogisk utdannede lærere også innen yrkesfag. Vi vil sette i gang en egen prosess for å rekruttere yrkesfaglærere. Dette er personer som ofte har mange års erfaring fra yrkeslivet, og vi må finne ut hvordan vi best

kan rekruttere disse, svarte statsråd Torbjørn Røe Isaksen (H).

Mange bedrifter opplever stor mangel på håndverkere. Blant annet har NHO gjennomført en undersøkelse for å kartlegge behovet for fremtidig kompetanse. 5300 av medlemsbedriftene svarte på undersøkelsen som ble publisert i april i år.

38 prosent av bedriftene rapporterer at de har måttet utsette eller skrinlegge prosjekter på grunn av mangel på kompetanse, like mange anslår at de har tapt kunder av samme grunn. Det er også i yrkesfagene at frafallet blant elever i videregående opplæring er størst.

Utdanning har belyst problemstillingen flere ganger den siste tiden, blant annet i hovedoppslaget i forrige utgave av bladet.

1000 yrkesfaglærere oppfyller ikke kravene

Flere enn 1000 personer er ansatt som yrkesfaglærer uten å inneha lærerkompetanse. Nesten halvparten av de ikke-kvalifiserte var ikke i gang med utdanning høsten 2013. Det er flest ikke-kvalifiserte på bygg- og anleggsteknikk, teknikk og industriell produksjon og elektrofag. Innen teknikk og industriell produksjon er 24 prosent av lærerne over 60 år. Om fem år vil det mangle ytterligere 2000 yrkesfaglærere. Kilde: Forskningsrapporten «Fram i lyset!» (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Høgskolen i Oslo og Akershus, 2013)

Jentene er fortsatt flinkest på skolen

Jentene har flere grunnskolepoeng og et høyere karaktersnitt både på eksamen og i standpunkt i samtlige fag, utenom kroppsøving. Jentene fikk i gjennomsnitt 42,4 grunnskolepoeng, mens guttene fikk 38,5. De største forskjellene finner vi i norsk hovedmål, hvor jentene fikk 4,2 og guttene 3,5. I matematikk hadde begge kjønn 3 i snitt.

Statsbudsjettet

Venstre vil prioritere engelsk

Sterkere satsing på den offentlige skolen står sentralt i Venstres alternative forslag til statsbudsjett for 2015.

TEKST Wenche Schjønberg

En offentlig skole av høyest mulig kvalitet er førsteprioritet på veien mot kunnskapssamfunnet, ifølge partiet Venstre. De vil blant annet prioritere skolehelsetjenesten, engelsklærerne og de ufaglærte lærerne i neste års statsbudsjett.

4. november startet forhandlingene mellom regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet og støttepartiene Kristelig Folkeparti og Venstre. Da de blåblå hadde lagt fram sitt forslag til statsbudsjett, var det ingen tvil om at det ville bli omkamp om mindretallsregjeringens forslag i Stortinget. Blant annet er Solberg-regjeringen og støttepartiene uenige på flere viktige punkter om norsk skolepolitikk.

Engelsklærerne

Mens KrF la fram sitt alternative budsjett fredag 31. oktober, la partileder Trine Skei Grande fram Venstres budsjettalternativ 3. november. Hun løftet fram satsing på offentlig skole som noe av det viktigste for partiet Venstre.

– Vi vil ha en etter- og videreutdanning av norske lærere som er målrettet mot skolens behov. Det er vel og bra med et lærerløft i norsk, matematikk og andre fag som er Høyres kjernefag. Men engelskfaget er det området der vi har færrest kvalifiserte lærere i norsk skole. Derfor vil vi løfte inn engelsklærerne i programmet for etter- og videreutdanning, sa Venstre-lederen.

Ukvalifiserte

Skei Grande la også vekt på at Venstre vil bevilge penger til ukvalifiserte lærere.

– Vi vil sette av penger til alle de titusener som i dag underviser i norsk skole som ikke er kvalifiserte og som bør få et løft som gjør at de blir kvalifisert til å stå i jobbene sine.

Til sammen vil Venstre sette av 220 millioner kroner til å løfte engelsklærerne og 200 millioner kroner til videreutdanning av ukvalifiserte lærere.

Venstre-leder Trine Skei Grande la mandag fram partiets alternative forslag til statsbudsjett.

FOTO TORSTEIN BOE/NTB SCANPIX

Venstre vil også satse på skolehelsetjenesten ved å sette av penger til 250 nye helsesøstre.

– Skolehelsetjenesten er et av våre viktigste lavterskeltilbud. Når tilbudet her er for lite, betyr det at mange barn som sliter med alvorlige problemer, ikke får hjelp, sier utdanningspolitisk talskvinne Iselin Nybø i Venstre til NTB.

Seks av ti elever i alderen 9–19 år mangler tilgang til en helsesøster de kan besøke når de trenger det på skolen. Det viser en undersøkelse utført av MMI på oppdrag fra Barneombudet.

Folkehøgskolene

I likhet med Kristelig Folkeparti vil også Venstre

stanse regjeringens kutt av penger til folkehøgskolene.

– Vi har reversert kuttene som det er lagt opp til i folkehøgskole og voksenopplæring, samt plussset noe på, sa Skei Grande.

Hun karakteriserer folkehøgskolene og voksenopplæringen som noe av det nærmeste det norske skolesamfunnet kommer til Venstres tanke om dannelse og folkeopplysning.

– Det å ha et så strømlinjet syn på utdanning, at det ikke skal skje etter at du er 18, det synes vi er veldig snevert, sa hun om regjeringens forslag.

Partiet går også inn for å sette av 247 millioner kroner til universell utforming av alle skoler.

KrF: Tidlig innsats og tolærersystem

KrF lover tidlig innsats i skolen i sitt forslag til alternativt statsbudsjett. Blant annet vil partiet ha et system med to lærere for landets første-, andre-, tredje- og fjerdeklassinger.

TEKST Wenche Schjønberg

Først når budsjettforhandlingene er ferdige i Stortinget, blir det klart om Kristelig Folkeparti får gjennomslag for en ordning blant annet med to lærere for de yngste elevene.

– Skole er et av satsingsområdene i dette budsjett-

tet, sier partiets finanspolitiske talsmann, Hans Olav Syversen, til Utdanning:

– Nå får vi sette oss ned med de tre andre, og så får vi forhåpentligvis et resultat. Vi er i hvert fall veldig klare for at det er et behov for lærertetthet i småskolen.

Spesialundervisning

På pressekonferansen der budsjettforslaget ble lagt fram fredag, uttrykte KrFs parlamentariske leder at det var en viss forbauselse i KrF da Høyre- og Fremskrittsparti-regjeringen la fram sitt forslag til statsbudsjett tidligere denne måneden.

Studenter går rett ut i jobb

Ferdig utdannede grunnskolelærere fra Høgskolen i Oslo og Akershus fikk i gjennomsnitt jobb én uke etter at de avla siste eksamen. Det går fram av en kandidatundersøkelse som er gjennomført ved høgskolen, ifølge en pressemelding.

Frank Aarebrot tildelt Formidlingsprisen

Frank Aarebrot, professor i sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen, er tildelt Forskningsrådets formidlingspris. Ifølge juryen har han evnet å skape engasjement og oppmerksomhet, ikke bare om sitt eget fagfelt, men også om samfunnsproblemer generelt. (NTB)

lærere og skolehelsetjenesten

Venstre vil blant annet styrke tilbudet om kompetanseheving for engelsklærere.

ILL.FOTO ERIK M. SUNDT

Nå håper han og partileder Knut Arild Hareide på en samling i sentrum for å få gjennomslag for KrFs politikk.

– Vi forventer mye dialog, sa han, og la til: «Flerparten går gjennom sentrum.»

– I dag er det 50.000 elever som får spesialundervisning. Andelen som får spesialundervisning, øker utover i skoleløpet. Det burde jo i realiteten vært motsatt, at elevene fikk tidlig hjelp, sa partileder Knut Arild Hareide.

Hareide viser til stort frafall i videregående skole, og mener at tidlig innsats, som to lærere per klasse, kan motvirke dette.

To barnehageopptak

I tillegg vil KrF ha to barnehageopptak i året og trappe opp bemanningsnormen i barnehagen. Partiet har regnet ut at tidlig innsats i barneskolen vil koste 500 millioner kroner, to barnehageopptak 400 millioner kroner og bemanningsnormen i barnehagene 50 millioner kroner.

KrF satser på lærerne, heter det i budsjettframlegget.

– Vi ønsker å svare på lærernes klare ønske om mer tid til hver elev, og dermed styrke lærernes mulighet til å lykkes i klasserommet. I dag har hver lærer ansvar for flere elever enn før. Det betyr min-

dre tid til hver elev, og mindre mulighet til å tilpasse opplæringen.

Gave til folkehøgskolene

I et år da folkehøgskolene feirer 150-års jubileum, kommer Kristelig Folkeparti også med en gavepakke til folkehøgskolene. Partiet vil reversere kuttene på 34,2 millioner kroner til folkehøgskolene, som Solberg-regjeringen la opp til i sitt budsjettforslag.

> Les mer på utdanningsnytt.no

> [Se også Utdanning nr 17, side 14-15](#)

Medier og kommunikasjon som studieforberedende utdanningsprogram

Sentralstyret i Utdanningsforbundet støtter forslaget om å endre medier og kommunikasjon fra et yrkesfaglig til et studieforberedende utdanningsprogram. Forbundet støtter dermed en modell der mediegrafikerfaget og fotograffaget blir overført til håndverk og design.

● Politikk

Torbjørn Røe Isaksen ble spurt om både vikarbruk, lærertetthet og praksisplasser i «Torbjørns time» 31. oktober.

● Bakgrunn

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen ønsker å lytte til lærerne. Derfor har han iverksatt «Torbjørns time». Først ut var lærerne ved Marienlyst skole i Oslo 31. oktober. Statsråden ønsker flere «Torbjørns time» rundt om i landet for å samle innspill fra lærerne.

Tolærersystem ønsket

Lærerne ved Marienlyst skole i Oslo stilte krav til kunnskapsministeren i «Torbjørns time». De vil ha praksismuligheter for ungdomstrinnet, tolærersystem og kvalifiserte vikarer.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Arve Haugland, som er spesialpedagog, ville vite om regjeringen vil gi ungdomstrinnselever større mulighet til å velge praktiske oppgaver:

– Vi har flere elever som ikke orker å sitte så mye stille. For kunne disse elevene mekke eller gjøre andre praktiske oppgaver. Vil du åpne for praksisplasser til dem? spurte Haugland.

Kunnskapsministeren hadde ingen løsning der og da.

Etter timen spurte imidlertid Utdanning om det var noen av spørsmålene han spesielt hadde merket seg.

– Ja, spørsmålet fra spesialpedagogen. Det er et interessant tema jeg lover å se nærmere på, svarte han.

Tidstyvene

På spørsmål om hva han vil gjøre for å bedre forholdet mellom lærerorganisasjonene og KS etter streiken, sa Røe Isaksen:

– Nå må vi få til å bygge et lag. Jeg skal forsøke å bidra til det.

Statsråden understreket at han har en god dialog med både KS, Utdanningsforbundet og de andre organisasjonene i etterkant av streiken.

Av konkrete oppgaver tok han opp kampen mot tidstyvene.

– Ett sted å begynne er kanskje å forenkle halvårsvurderingene. Vi bør beholde halvårsvurderingene, men halvårsrapporteringen kan bli for omfattende og unnlåte å treffe elevenes, lærernes eller myndighetenes behov.

Imot norm for lærertetthet

Lærer Linn Therese Eckholdt vil gjerne at skolen oftere skal ha mulighet til å ta i bruk et tolærersystem. Hun mener tiltaket er avgjørende for å tilpasse undervisningen til 30 elever.

Røe Isaksen sa at lærerorganisasjonene ønsker seg en norm for lærertetthet.

– Jeg er imot norm for lærertetthet. Det er feil bruk av penger. Innfører vi en norm for lærertetthet, havner alle pengene i store byer som Oslo,

Bergen og Trondheim, sa Isaksen.

Likevel har han forståelse for at et tolærersystem er fornuftig.

– Mange skoler organiserer et tolærersystem, uten at vi har en norm for lærertetthet.

Frykter ufaglærte vikarer

Lærer Sol Maiken Boldvik er bekymret for økningen i ukvalifiserte vikarer i skolen når myndighetene nå setter i verk mer etter- og videreutdanning for lærerne.

Isaksen sa at regjeringen går inn for en tredobling av antall lærere som tar etter- og videreutdanning.

– Vi har et dilemma. Jeg lover at vi vil kartlegge vikarbruken, sa han.

Foreslo utdanning i ferien

Direktør for Utdanningsetaten i Oslo, Astrid Søgner, var også i «Torbjørns time». Hun ba statsråden inngå en avtale med organisasjonene som muliggjør etter- og videreutdanning i lærernes avspaseringstid om sommeren.

– Det vil gjøre vikarbehovet mindre, påpekte Søgner.

Røe Isaksen kom imidlertid ikke med noe løfte til Søgner på dette feltet.

75 prosent av de 30 studentene som ble tatt for juks på eksamen ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HIOA) forrige studieår, hadde utenlandsk bakgrunn. 70 prosent av jukserne var menn. Det viser en fersk rapport fra høyskolens klagenemnd, skriver nettavisen Khrono. (NTB)

Staten har blinket ut rundt 250 skoler i Norge som har hatt høye mobbetall over flere år. Eierkommunene må rapportere om strakstiltak, og versting-skolene får tilbud om statlig hjelp. (NTB)

Fotografering

- Skolefoto-firma bryter loven

Uten å vite det bestiller elever og foreldre bilder fra skolefoto-firmaet Fovea. Slik praksis er ulovlig, ifølge Forbrukerrådet.

TEKST Wera Holst

Den som klikker seg inn med passord og brukernavn for å se sine bilder på Foveas nettside, har automatisk bestilt bildene. Men Foveas nettsider opplyser ikke at du bestiller bilder når du logger deg inn.

– Ulovlig, sier Edith Kristin Nøklings, regiondirektør i Forbrukerrådet i Rogaland.

Aftenposten skrev om problemet i fjor høst. Fremdeles henvender foreldre seg til Forbrukerrådet fordi de har mottatt bilder de ikke var klar over at de hadde bestilt. Også Utdanning er blitt kontaktet om dette.

– Vi har mottatt flere hundre henvendelser de tre siste årene. Foreldre reagerer når de pålegges å returnere bilder de ikke har bedt om å få. De reagerer også på at de får beskjed om å betale fordi returfristen er utløpt, forteller Edith Kristin Nøklings.

Ny lov

Ifølge et nytt punkt i angrerettloven fra i sommer skal det være helt klart at du bestiller, når du gjør det på nettet. Hvis du skal bestille ved å trykke på en knapp på en nettside, må den være merket med «bestilling med

forpliktelse til å betale», eller lignende. Edith Kristin Nøklings registrerer at Fovea ikke har endret sine nettsider i tråd med den nye loven.

– Vi fikk to henvendelser senest i går angående problemet. Jeg har selv logget meg inn med brukernavn og passord og kan bekrefte at du fortsatt bestiller bilder når du klikker deg inn for å se bildene. Det er ulovlig å ikke opplyse om at dette er en bestilling. Da er du, ifølge våre jurister, rett og slett ikke bundet av avtalen, opplyser Edith Kristin Nøklings.

Det er imidlertid Forbrukerombudet som må håndheve loven. Fagdirektør i Forbrukerombudet, Tonje Skjelbostad, innrømmer at dette ikke har vært en prioritert oppgave.

– Vi har ansvar for dette, og vi skal ta opp sakene i løpet av neste år siden vi har fått mange henvendelser i det siste, og på grunn av den nye loven, forteller Skjelbostad.

Tidkrevende å endre

Morten Strømnes, leder for salg og markedsføring i Fovea, forteller at Fovea er i gang med å endre sine nettsider i tråd med det nye punktet i angrerettloven.

– Vi var i møte med Forbrukerrådet

Skolefoto-firmaet Fovea erkjenner at systemet med bestilling er i strid med loven, men kan ikke si noe om når dette vil bli rettet opp.

SKJERMDUMP FRA FIRMAETS NETTSIDER.

for to uker siden. Nå er vi i ferd med å lage en helt ny registreringsside, forteller Strømnes, som ikke kan si noe sikkert om når nettsiden vil bli endret.

– Det er en kompleks sak å endre bestillingssidene, så jeg kan ikke tidfeste akkurat når de er på plass, svarer han.

– Er det så tidkrevende å legge inn en

setning der du logger deg inn som forklarer at dette er en bestilling?

– Vi ønsker å følge Forbrukerrådets regelverk slavisk, derfor kan det ta tid. Vi vil være sikre på at vi gjør det riktig, svarer Strømnes.

Inntil nettsidene er revidert, følger firmaet likevel samme praksis som før lovendringen trådte i kraft.

- Spekulativt

Elisabeth Strengen Gundersen, leder for Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG), synes Foveas praksis virker useriøs.

FUG skal nå legge ut tips på sine nettsider om hva man bør være oppmerksom på når man bestiller skolefoto.

– Man kan lure på om firmaet spe-

kulerer i at elevene bestiller bildene uten at de vet om det. Det virker sånn, sier hun.

Det avviser Morten Strømnes i Fovea:

– Kundene har full valgfrihet og 14 dagers returret. Når du returnerer bildene, vil du aldri få faktura. Vi er seriøse og tar alle henvendelser vi får fra forbrukere på alvor.

Aktuelt navn

Suksess med streker

Tegning er problemløsning, mener illustratør og prisvinner Øyvind Torseter. Han vil styrke de estetiske fagenes plass i skolen.

TEKST Ståle Johnsen | sj@utdanningsnytt.no

FOTO Gyldendal Norsk Forlag

● Øyvind Torseter (42)

Hvem
Bildekunstner,
illustratør og forfatter

Aktuell
Sammen med forfatter Håkon Øvreås ble han tildelt Nordisk råds barne- og ungdomslitteraturpris for 2014 for barneboka «Brune».

Sammen med Håkon Øvreås er du blitt gjenstand for stor oppmerksomhet i forbindelse med litteraturprisen fra Nordisk råd for barneboka «Brune». Hvordan har det vært?

Det har vært kjempemorsomt, det er en stor ære å bli tildelt en så stor pris. Det kom helt overraskende på oss, vi hadde ingen forutelse der vi satt i Stadshuset i Stockholm under utdelingsseremonien.

Ble det noe tid til feiring av prisen?

Etter seremonien ble alt plutselig veldig travelt. Vi ble kjørt omkring ulike steder, blant annet for å bli intervjuet av Sveriges Television. Senere på kvelden, på vei tilbake til hotellet, kom vi på at vi burde ha handlet inn litt sjampanje og fikk heldigvis ordnet det i hotellbaren. Men vi var slitne, så kvelden ble kort.

Får pristildelinger som dette noe å si for ditt daglige liv som illustratør?

Det gjør det. Det resulterer blant annet i at bøkene blir oversatt til flere språk, og en så stor pris kan også tenkes å få effekt på andre bøker jeg har laget selv eller bidratt til å lage. Men først og fremst føles prisen som en stor anerkjennelse, både på personlig og faglig nivå.

Kommer det flere bøker i serien om «Brune»?

Ja, vi er i gang med oppfølgingsbøker. I den neste boka er det en av de andre karakterene i den prisbelønte boka som blir hovedkarakter. Boka handler mest om «Atle», og tittelen på boka er «Svartle».

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva skal den handle om?

Det blir en time om tegning. Jeg ville snakket om at

tegning bør få større plass i skolen. Det å tegne er viktig i seg selv, og det skiller seg fra andre fag i at det ikke trenger å være resultatorientert i samme grad. Lekaspektet er viktig i tegning, og lek er den beste formen for læring. I tillegg kan tegning tilby andre måter å tenke på, andre måter å løse problemer på, man er ikke begrenset av noen fasit med ett eller få riktige svar.

Har du noen favorittpolitikere?

Det må bli Hadia Tajik, tidligere kulturminister. Hun er kul.

Hva gjør du for å få utløp for frustrasjon?

Det kommer litt an på hva det gjelder, men jeg pleier å si fra. Går ikke det, kan jeg alltså tegne.

Hva har du lagt ut på Facebook denne uka?

Det har blitt så hektiske dager at jeg ikke har fått tid til å legge ut noe ennå. Mailboksen min har formelig eksplodert, nå skal jeg sette meg ned for å komme gjennom den.

Hva liker du best med deg selv?

Hendene mine.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Politikerne som vedtar nedprioritering av estetiske fag, trenger straffelekse.

Hvilken bok har du ikke fått lest ferdig?

Jeg holder på med den siste boka til den japanske forfatteren Haruki Murakami, «Fargeløse Tsukuri Tazaki og hans pilegrimsår», men jeg har ikke fått ro til å lese den ferdig.

«Jeg pleier å si fra.
Går ikke det,
kan jeg alltså
tegne.»

ENERGIUTFORDRINGEN

Et inspirerende digitalt læringsverktøy
for 5.-7. klasse innen naturfag og samfunnsfag

Vi står overfor store energi- og klima-utfordringer. Utfordringer vi kan løse med kunnskap.

Enovas digitale læringsverktøy er laget for å gi norske elever nettopp det, slik at de har mulighet til å ta kloke energi- og klimavalg i fremtiden.

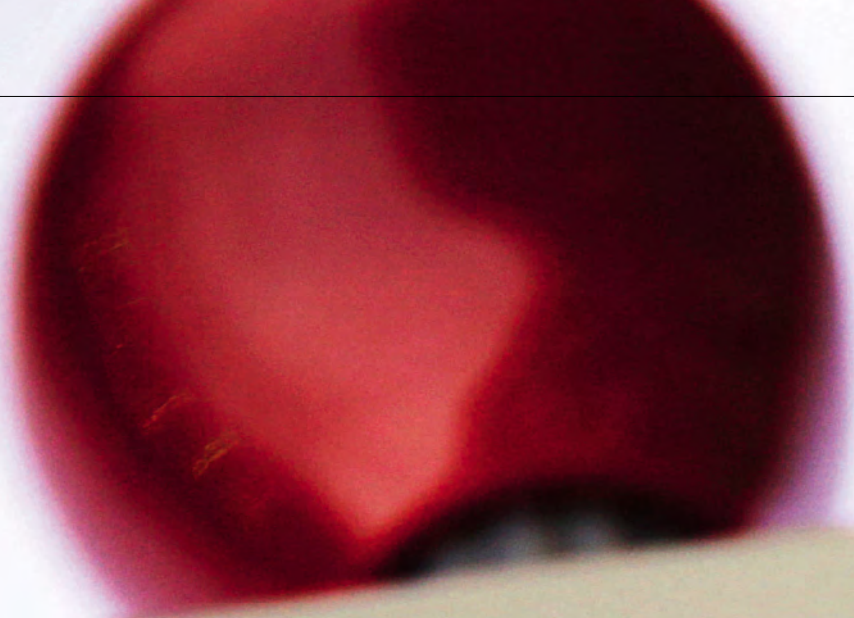
Dine elever er neste generasjons beslutningstakere.

Les mer om verktøyet og hvor enkelt det er å bruke både for deg som lærer og for dine elever.

Besøk www.enovasenergiutfordring.no

Hovedsaken
TILSYN

Stemplet av staten

Nå sjekker staten om elevene i hundrevis av skoler har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Kritikere mener tilsynene kan føre til mer byråkrati i Skole-Norge.

Pulsen økte. Stressalarmen gikk. Uker med ekstraarbeid lå foran rektor Stein Kjelland Olsen. Det var tid for tilsyn.

TEKST OG FOTO Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no

Reparere, regulere, registrere ...

«Det er bedre med to reparatører enn ingen reparatører.»

Pompe og Pilt, Reparatørene kommer! (TV-serien, 1969)

– **Du blir litt svett i panna**, sier Stein Kjelland Olsen, rektor ved Ski ungdomsskole i Akershus.

Rett før vinterferien i fjor fikk han en telefon. En stresset kommunalsjef i Ski kommune meldte at nå kommer Fylkesmannen. Nå kommer tilsynet.

– Det kjennes litt som inkvisisjonen kommer, sier Olsen og smiler.

Én papirbit til

Landets 18 fylkesmannsembeter er statens hånd ut i kommunene. De kontrollerer at lover blir fulgt. At prosedyrene er i orden. Det er ikke lett å komme gjennom et statlig tilsyn uten å få påvist lovbrudd. Slikt blir det fort mediesaker av. Om sykehjem som svikter. Kommuner uten orden i sysakene. Og skoler som bryter loven.

I løpet av fire år skal over 500 skoler kontrolleres. Ifølge myndighetene bidrar det til at hver skole har et tilbud som gir alle elever et forsvarlig utbytte av opplæringen. I fjor gjennomførte fylkesmennene i fire fylker prøvetilsyn ved en rekke skoler. Ski ungdomsskole var én av de utvalgte.

I tre uker handlet rektor Stein Kjelland Olsens arbeidsdager i stor grad om å tilfredsstille tilsynsmyndighetens behov for dokumentasjon. Lærere ble intervjuet av fylkesmannens folk. Spørreundersøkelser blant elevene. Skriftlige rutiner, halvårsplaner, vurderingsskjemaer, utviklingsamtaler, alt skulle dokumenteres. En anselig bunke papir, som han kaller det. Etter én måned kom fasiten.

Tre lovbrudd måtte rettes opp. Alle påleggene begynte med at skolen må «implementere en skriftlig rutine for ...». Nå er skriftlige rutiner innført på tre nye områder, og skolen har fått godkjenningstempel fra staten.

– Jeg blir likevel litt oppgitt over at måten å tette avvik på, alltid er litt mer byråkratisering. En liten papirbit til i bunken av papir, sier Olsen.

Han er ikke alene om å mene det.

Ingen nedgang i antall lovbrudd

Før var det mer overlatt til hver enkelt fylkesmann hva som skulle føres tilsyn med i deres fylke. Nå er grepet strammet betraktelig fra sentralt hold. Felles nasjonale tilsyn er den nye vinen. Kunnskapsdepartementet avgjør da hva fylkesmennene skal føre tilsyn med over hele landet.

Siden 2006 har det vært fem nasjonale tilsyn med skolene. I forrige runde ble tilsynsperiodene utvidet fra å være ettårige til å bli fireårige. I fireårsperioden 2010–2013 ble 269 kommuner kontrollert. 591 skoler hadde tilsyn med skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø.

Det ble påvist lovbrudd i over tre av fire skoler.

Utdanningsdirektoratet påpekte i en oppsummering i 2009 at de nasjonale tilsynene viser «svært høye avvik for kommunene og fylkeskommunene uten noen klar tendens til nedgang».

Staten slår altså gang på gang ned på lovbrudd i kommunene. Men i neste runde er det like mange lovbrudd og på'n igjen med å «implementere en skriftlig rutine for».

– Man kan argumentere for at tilsyn er viktig. De avdekker alltid avvik, en del av dem alvorlige. Hvis antallet likevel ikke går ned over tid, indikerer det at tilsyn ikke fungerer til å redusere antall avvik. Da må man spørre seg om det er effektivt, sier Jan Erling Klausen, forsker ved Norsk institutt for by- og regionforskning (Nibr).

Skrifter til rektor

Lærer Kristin Kurtz ved Ski ungdomsskole må huske flere nye skriftlige rutiner etter at tilsynsmyndighetene har sagt sitt. Hun har nylig gjennomført utviklingssamtaler med elevene.

I tre uker jobbet rektor Stein Kjelland Olsen (t.h.) med å finne fram dokumentasjon og gjøre de undersøkelsene tilsynet krevde. – Vi strever fortsatt med ettervirkningene av tilsynet, sier han i dag, over et år senere. Lærerne Hans Magne Eikesdal og Kristin Kurtz var også involvert i tilsynet.

«Jeg blir likevel litt oppgitt over at måten å tette avvik på, alltid er litt mer byråkratisering.»

Stein Kjelland Olsen, rektor

– Jeg må huske på dette arket som skal inn til rektor. I to dager har jeg gått og tenkt på at jeg må huske å kvittere det ut og levere skjema til Stein, sier hun.

Rektor Stein Kjelland Olsen sier de små endringene kan bidra til enda bedre oversikt for hans del.

– Jeg ser nytten av å ha en del slike ting på plass. Alle som jobber her, bør få en pakke med skriftlige rutiner om forventninger og rammer ved denne skolen, sier Olsen.

Lærer Hans Magne Eikesdal sier også at det til en viss grad var nyttig med tilsyn.

– Men det blir veldig byråkratisert, når resultatet blir enda mer papirarbeid i tillegg til alt det andre vi har, sier han.

Ski ungdomsskole er en stor skole med nesten 500 elever. I det felles nasjonale tilsynet med elevenes utbytte av opplæringen listes det opp 51 punkter over ting rektor «skal ha» og «må ha» på plass.

– Vi strever fortsatt med ettervirkningene av til-

synet. Det er ikke lett å finne en god måte å sikre at rutinen er på plass, uten å øke mengden rapporteringsskjemaer til rektor. Da ender jeg opp med femti nye skjemaer som jeg må bruke en halv dag på å gå gjennom, sier Olsen.

Inspirert av fjorårets statlige tilsyn skal nå også Ski kommune ha tilsyn med skolens prosedyrer.

– Det blir til at man krever utfylling av enda et skjema for å sikre at skolen jobber i tråd med loven. Når tilsynet kommer, kan man vise til en perm full av kvitteringer fra lærere om at de gjør sånn og slik, sier Olsen.

Tolkedirektoratet

Ifølge forsker Jan Erling Klausen forsøker staten i økende grad å styre kommunene gjennom pålegg av prosedyrer. Han spør om det nødvendigvis gir bedre kvalitet.

– En skole kan for eksempel ha alle planer og dokumentasjon for sitt antimobbearbeid på plass,

men det betyr ikke at det av den grunn er mindre mobbing ved skolen, sier Klausen.

En annen skole kan ha lite mobbing og jobbe godt med temaet, men har kanskje ikke alle papirene i orden.

– Dermed kan de bli stemplet som lovbrøyttere og få store medieoppslag om at de er helt elendige i antimobbearbeidet. Spørsmålet er om det er mulig å lage så gode systemer at problemer er løst bare man følger prosedyrene, sier Klausen.

I en rapport om tilsynenes påvirkning på kommuner og fylkeskommuner skrev Klausen og kollegaer at myndighetene bør redusere omfanget av systemkrav. De peker på at opplæringsloven med forskrifter inneholder 301 plikter og 214 rettigheter. Utdanningsdirektoratet utarbeider 5–10 rundskriv og minst ti veiledere i året. Siden direktoratet ble opprettet i 2004, har de gitt over 200 tolkningsuttalelser av lovverket, et snitt på 2,5 i måneden.

«En skole kan for eksempel ha alle planer og dokumentasjon for sitt antimobbearbeid på plass, men det betyr ikke at det av den grunn er mindre mobbing ved skolen.»

Jan Erling Klausen, forsker

Flere enn kommunejurister kan bli svette i hendene av slikt. «Kommunene og skolelederne må bruke betydelige ressurser for å holde seg oppdatert med hva som er gjeldende lovverk,» skriver Nibr-forskerne.

– Kanskje kunne man i lovverket skilt mellom

essensielle ting som handler om liv og helse og som man må ha kontroll over, men slakke på kravene til prosedyrer på områder hvor skolene kan klare seg selv, sier Klausen

Han mener det er grunn til å ha noe begrenset tro på hvor godt det fungerer slik det gjøres i dag.

– Kanskje vil det gi bedre resultater om lærere og skoleledere i større grad ansvarliggjøres for det de gjør gjennom mer selvstendighet. Det bør ikke være slik at ansvaret begrenser seg til å følge prosedyrer, sier Klausen.

– *Sier et slikt tilsyn egentlig noe om elevenes utbytte av opplæringen?*

– En slik systemrevisjon er ikke egnet til å sjekke kvalitet og innhold i tjenestene, sier Klausen.

Han peker på at det er mye skolefaglig kompetanse i fylkesmannsembetene, som nå kun må arbeide med å kontrollere.

– Kanskje kunne kompetansen heller blitt mer brukt til veiledning og faglig utvikling ved skolene, sier Klausen.

Men det finnes også skoler der man er svært fornøyd med tilsynet.

Vekkelse og vurdering

– Jeg var helt ny som rektor da tilsynet ble varslet. Jeg tok det som hjelp til å bli bedre. Ved vår skole fungerte dette veldig bra. Det var mye arbeid, men vi så på det som utviklingsarbeid, sier rektor Trygve Beyer ved Frosta skole i Frosta kommune i Nord-Trøndelag.

Lærer Øystein Skaslien er enig.

– Det var nyttig, og det ble en liten vekker. Vi fikk rettet opp ting vi burde vært bedre i, blant annet når det gjaldt vurderingspraksis. Det lå også en trygghet i å få oppfølging av disse tingene, sier han.

Rektor Beyer sier det er nyttig med en oppdatering i opplæringsloven.

– Det er viktig å øke forståelsen for den blant oss lærere. Etter rettingene fra tilsynet er nok elevene sikret en enda bedre skolehverdag. Men fylkesmannen får kun sjekket om ting er på plass, ikke selve implementeringen. Det er vårt ansvar ute i skolen, og slik må det være, sier Beyer.

Ved Ullandhaug skole i Stavanger forteller avde-

lingsleder Egil Alne at det er krevende å skaffe all dokumentasjonen. Han anslår at han brukte tre til fem arbeidsdager på tilsynet, og de leverte tre smekkkfulle ringpermer til Fylkesmannen i Rogaland.

– Vi ønsket å vise at skolen gjør en god jobb og hadde lyst til å gjøre det bra på «prøven». For oss var det nyttig å gjøre denne gjennomgangen, og tilsynet viste at vi hadde ganske god kontroll, sier Alne.

– *Gir et slikt tilsyn et godt bilde av «elevenes utbytte av opplæringen»?*

– Det er et juridisk tilsyn, og man må ta det for det det er. Dette sjekker ikke den fulle kvaliteten i opplæringen. Samtidig vil ikke kvaliteten være tilfredsstillende hvis du ikke gjør det du er lovpålagt å gjøre. At noen ser oss i kortene på at vi gjør det vi skal, synes jeg er greit, sier Alne.

Belønning og byråkrati

Utdanningsforbundet mener metodene i tilsynet indirekte kan føre til ytterligere vekt på dokumentasjon og rapportering som et tegn på kvalitet i skolesektoren.

– Det er flott at man vil undersøke om skolene gir god opplæring av elevene. Men slik tilsynet er lagt opp, er det ikke egnet til å gi svar på det spørsmålet, sier Steffen Handal, nestleder i Utdanningsforbundet.

Han mener denne type tilsyn bygger opp om en instrumentell forståelse av læring.

– Tilsynet premierer for eksempel skriftliggjøring av planer og vurdering. Det i seg selv trenger ikke å bedre elevenes utbytte av opplæringen, sier Handal.

Han understreker at han ikke er mot gode rutiner, og at noe av det som kommer fram i disse tilsynene, vil være nyttig informasjon. Men han mener man fort ender opp med en tankegang som tilsier at om en skole har prosedyrer og dokumentasjon på plass, vil automatisk utbyttet av opplæringen bli tilfredsstillende.

– Denne tankegangen er skadelig for norsk utdanning, sier Handal.

– *Du mener tilsynene er skadelig for norsk skole?*

– Dette trekker i alle fall skolen i feil retning. En retning som kan bidra til krav om mer dokumentasjon og byråkrati, sier Handal.

En lærerfeil er nok

På kontorene til Fylkesmannen i Oslo og Akershus sitter de som gjennomførte tilsynet ved Ski ungdomsskole.

– Tidligere har tilsynene ofte vært et rent tilsyn med skoleeier. Denne gangen går vi helt ned på den enkelte skole, sier utdanningsdirektør Grethe Hovde Parr.

FOTO TOM-EGIL JENSEN

«Dette trekker skolen i feil retning.»

Steffen Handal, Utdanningsforbundet

Nasjonale tilsyn

2006

Tilsyn med

kommunenes egen kontroll av at de følger kravene i opplæringsloven.

2007

Tilsyn med

tilpasset opplæring og spesialundervisning.

2008

Tilsyn med

opplæring i barnevernsinstitusjoner/tilpasset opplæring og spesialundervisning/årstimetall.

2009

Tilsyn med

om elevene organiseres i grupper i henhold til lovens krav.

2010-2013

Tilsyn med

skolenes arbeid med elevenes psykososiale miljø.

Lovbrudd påvist i over
75 %
av 269 undersøkte kommuner

2014-2017

Tilsyn med

skolenes arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.

Tilsyn med over
500 skoler
i minst 60 % av landets kommuner

De har gjennomført to prøvetilsyn i Oslo og Akershus, og Parr sier de har høstet gode erfaringer.

– Både skolene og kommunene har gitt tilbakemeldinger om at de føler dette går inn i skolens kjernevirksomhet og tar for seg det som er viktig, sier Parr.

For første gang brukes nå egenvurderingsskjemaer i tilsyn med skolene. Rektor og en del lærere fyller ut skjemaer hvor de må svare på spørsmål som «Gir lærerne elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene?» og «Sørger lærerne for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid?». Lærerne må begrunne og dokumentere svarene.

Skjemaene leveres Fylkesmannen, og de gjennomfører intervjuer i etterkant med rektor og enkelte lærere for utdypende spørsmål.

Kommuneansattes arbeidsgiver KS har vært kritiske til deler av denne framgangsmåten. I et

saksframlegg fra hovedstyremøte i KS i mai i år skriver de: «Plikter lærere for eksempel å forklare seg om egne eventuelt kritikkverdige/straffbare forhold, plikter man eventuelt å forklare seg om andres kritikkverdige forhold?».

– Jeg har ikke hørt at det har vært noen problemstilling. Vi ber ingen rapportere om kritikkverdige forhold, sier Parr.

– Dere er ute etter å avdekke lovbrudd. Det må vel sies å være kritikkverdige forhold?

– Ja, men det handler om at skolen ikke har god nok praksis. Hvis enkeltlærere ikke har god nok praksis, er det ikke god nok praksis ved skolen.

– Er det lovbrudd hvis bare noen veldig få lærere ved en stor skole ikke er gode nok i dette?

– Alt vi gjør, er en grad av skjønn. Men hvis noen lærere ikke gjør det de skal, er det lovbrudd. Veiledningen fra Utdanningsdirektoratet sier noe om hva som er regnet som godt nok, sier Parr.

«Både skolene og kommunene har gitt tilbakemeldinger om at de føler dette går inn i skolens kjernevirksomhet og tar for seg det som er viktig.»

Grethe Hovde Parr, utdanningsdirektør

>

Hans Magne Eikesdal
lærer ved Ski ungdomsskole.

– Utdanningsforbundet mener tilsynene kun premierer det å ha dokumentasjon og prosedyrer i orden, og at det kan øke byråkratiet i skolen. Hva mener du om det?

– Vi skal ikke øke byråkratiseringen for lærerne gjennom dette tilsynet. For enkelte ting er det imidlertid krav om skriftlighet, og da krever vi det, sier Parr.

Hun understreker at tilsynene kun kontrollerer om regelverket følges.

– Vi gjør ikke en kvalitetsvurdering, det er ikke vår oppgave. Men reglene er laget fordi man mener det gir bedre kvalitet for elevene. Derfor, når vi ikke finner noen avvik ved en skole, synes jeg det er grunn til å feire, sier Parr.

Den feiringen uteble på Ski ungdomsskole.

– Liv laga?

– Jeg er fortsatt usikker på om Skole-Norge gagnes av dette, sier rektor Stein Kjelland Olsen.

Avvikene er nå rettet opp.

– Men spørsmålet er om Ski ungdomsskole er en bedre skole etter tilsynet, sier Olsen og lener seg tilbake i den klassiske lærerværelsestolen.

– Nei, vi ble ikke det. Vi gjorde de samme tingene før, men vi leverte ikke nødvendigvis et papir på det, sier lærer Hans Magne Eikesdal.

– Det som var bra, er at tilsynet ga en økt bevisstgjøring av vurderingsforskriften. Lærerhåndverket på dette området ble trukket fram, sier Olsen.

De to lærerne rundt bordet nikker.

– Men alle påleggene handlet om mer skriftliggjøring. Jeg lurer litt på om alle skjemaene er liv laga i fortsettelsen, sier Olsen.

Eikesdal titter ut vinduet hvor elevene er på vei hjem. Høstmørket nærmer seg.

– Det kan ende med så omfattende prosedyrer at man til slutt ikke har tid til elevene, for det er så mye annet du må ordne med, sier Eikesdal.

«Det er en utvikling som går i retning av mer statlig detaljstyring.»

Frode Lindtvedt, KS

– Jeg lurer litt på om alle skjemaene er liv laga i fortsettelsen, sier rektor Stein Kjelland Olsen på Ski ungdomsskole. En pult på lærerværelset vitner om store krav til dokumentasjon.

Direktoratet mener tilsynene har effekt

Ved oppfølgingstilsyn er det færre lovbrudd, sier Utdanningsdirektoratet.

Det ble gjennomført 57 oppfølgingstilsyn i forbindelse med det felles nasjonale tilsynet for 2010–2013. Halvparten av skolene kom da gjennom uten påviste lovbrudd. Når det gjøres oppfølgingstilsyn av samme tema i samme kommune eller fylkeskommune, er altså antall lovbrudd redusert i andre tilsynsrunde.

– Dette viser at tilsynene har effekt også over tid, skriver Bente Barton Dahlberg, direktør for tilsynsavdelingen i Utdanningsdirektoratet, til Utdanning i en e-post.

Hun skriver at lovverket stiller flere krav som fører til dokumentasjon og rapportering for skoleeiere og skoler.

– Kravene til dokumentasjon i loven skal noen ganger trygge rettssikkerheten til den enkelte

elev og andre ganger gi en felles forståelse rundt prosesser og beslutninger på den enkelte skole. Gjennom tilsyn ser vi flere eksempler på hvordan skoler kan fremstille dokumentasjon på en effektiv og smidig måte, som de som jobber ved skolene, synes fungerer, skriver Dahlberg.

– KS mener tilsynene fører til mer statlig detaljstyring?

– Tilsynet skal bidra til å sikre at alle elever får et trygt, godt og likeverdig opplæringstilbud. Målestokken for hva som er trygt og godt har Stortinget vedtatt gjennom minstekrav i loven. Flere års tilsynsresultater viser at mange kommuner strever med å følge regelverket. I den nye nasjonale tilsynssatsingen fokuserer vi derfor mer på ulike veiledningsaktiviteter overfor kommunene. Tilsyn er et ønsket virkemiddel fra Stortinget, og flere undersøkelser viser at både ansatte i kommuneadministrasjonene og ansatte ved skolene opplever at tilsyn er nyttig, skriver Dahlberg.

Angående kritikken mot at direktoratet tolker

lovverket for detaljert, svarer hun at alle lover og forskrifter må tolkes for å hente ut hva som «egentlig» står der, og hvilke plikter og rettigheter regelverket gir.

– Hensikten er å forklare hva reglene betyr i praksis for de som skal følge dem. At skoleeiere og skoler forstår regelverket, er helt avgjørende dersom vi vil at regelverket skal følges, skriver Dahlberg.

Hun mener de også er opptatt av å synliggjøre handlingsrommet innenfor regelverket.

– Er det problematisk at statsadministrasjonen tolker lovverket på vegne av kommunene?

– Når vi tolker reglene, gjør vi det som fagorgan og nasjonal tolkingsmyndighet. Dersom det er uenigheter om hvordan en lovregel skal forstås og praktiseres, avgjøres det i siste instans av domstolene. Dette er den helt normale og ønskede rollefordelingen i norsk forvaltning, skriver Dahlberg.

KS frykter statlig detaljstyring

– Vi har stilt spørsmål ved om veilederen for tilsynet innebærer en merstyring av kommunene ut over en ren kontroll av om lover og regler følges, sier Frode Lindtvedt, fagleder for lokal-demokrati og styring i KS.

– Dere mener dette er en inngripen i kommunenes selvråderett?

– Ja, vi mener Utdanningsdirektoratet her har en for detaljert tolkning av regelverket. Det er en utvikling som går i retning av mer statlig detaljstyring, sier Lindtvedt.

Han understreker at de har en god dialog med Utdanningsdirektoratet om tilsynene, men at de er uenige i enkelte deler av utformingen. Veilederen for tilsynet lister blant annet opp 51 punkter med krav som rektor og lærere «må» og «skal» ha i orden.

– Slik vi forstår lovverket, er til-

synskravene for detaljerte når det gjelder hva rektorene må ha på plass. Det er også slik at det er skoleeier, altså kommunene, som har ansvaret for skolene. Slik tilsynet er utformet, legges det et ansvar på rektorene som de ikke har, sier Lindtvedt.

KS har vært kritiske til at Utdanningsdirektoratet alene tolker lovverket for kommunene.

– Et tilsyn er ikke primært et utviklingsverktøy. Det skal kun være en kontroll av om kommunene følger loven, sier Lindtvedt.

Fylkesmann:

– Dette tilsynet treffer pedagoghjertet

Utdanningsdirektørene i Sør- og Nord-Trøndelag sier et plettfritt tilsyn ikke er det samme som et godkjentstempel.

– Med dette temaet på tilsynet treffer vi nok pedagoghjertet i større grad, sier Lasse Arntsen, utdanningsdirektør ved Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. De har gjennomført prøvetilsyn på to videregående skoler og to grunnskoler.

Han sier de har slitt litt i tidligere tilsyn med å få skolenes ansatte til å se koblingen mellom regelverket og skolehverdagen.

– Med dette temaet er det lettere å se koblingen mellom jus og pedagogikk, sier Arntsen, som også mener egenvurderingsskjemaene som skolene nå skal fylle ut, er en forbedring. Disse har ikke vært del av tidligere tilsyn.

– Disse skjemaene kan gi en større erkjennelse av at regelverket faktisk er viktig for elevenes læringsutbytte og trivsel. Det har gjort noe med forståelsen av loven ute på skolene vi har besøkt, sier Arntsen.

– Er det noen lærere som svarer nei på spørsmålene i egenvurderingen og dermed sier at de ikke gjør jobben sin?

– Det skjer, men ikke ofte. Det betyr likevel ikke at lærerne ikke gjør jobben sin om de svarer nei. Vi vurderer en slik informasjon mot annen informasjon. Det kan være at lærerne ikke har innsikt i alle spørsmålene vi stiller. Den største variasjonen mellom skoler er mellom de som kan dokumentere sine svar og de som ikke kan det.

– Kan tilsyn føre til en tankegang om at så lenge papirene er i orden, er alt bra?

– Jeg tror ikke den risikoen er like stor i dag som den var for fem år siden. Vi sjekker om rutinene er implementert, ikke bare om de er utarbeidet. Opplæringsloven består av en del rettighetsparagrafer, men det er også en rekke minimumskrav til kvalitet. Det er vanskelig å være uenig i hva som står i lovverket, og at det bør være på plass, sier han.

– Gir dere et slags godkjentstempel på en skoles arbeid med elevenes læringsutbytte?

– Det er å dra det litt langt. Vi sjekker etterlevelsen på de utvalgte områdene i tilsynet. Vi gir ikke en kvalitetsvurdering av hele skolens virksomhet, sier Arntsen.

– Mer veiledning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført prøvetilsyn på tre grunnskoler.

– Dette tilsynet går rett inn i skolens kjernevirksomhet, undervisning og vurdering, sier assisterende utdanningsdirektør Knut Dypvik.

Han sier de fant flere lovbrudd i prøvetilsynene, men at det har vært en positiv prosess.

– I mye større grad enn før har det vært satset på veiledning i forkant av tilsynet. Tidligere ble det gitt lite varsel i forkant. Nå er det full åpenhet gjennom hele prosessen, sier Dypvik.

– Hvor mye sier prosedyrer og regelverksetterfølgelse om «elev- enes utbytte av opplæringen»?

– Vurderingsforskriften er veldig tydelig når det gjelder hva slags vurdering som skal gis, og hva den skal inneholde. Det vanskeligste er å si om noe er godt nok. Hvor stor andel av lærerne må gjøre en god nok jobb, for at det skal regnes som godt nok? Da må vi vurdere hvordan rektor følger opp de som ikke gjør det godt nok. Det kan være vanskelige avveininger, sier Dypvik.

– Hvis dere finner null avvik, er det da et slags godkjentstempel for skolen?

– Nei, det er ikke noe godkjentstempel. Alle tilsyn er innenfor et smalt og begrenset område. Det vi ser på nå er vurderingspraksisen. Hvis dette er på plass, er imidlertid sjansen større for at elevene har godt utbytte av opplæringen, sier Dypvik.

«Ungdommen er en fantastisk gave,
bare synd den sløses bort på folk som ikke er voksne.»

George Bernard Shaw (1856–1950), irsk forfatter

● **Reise**

Deler opplevelsene med elevene

Reidun Solberg på plassen på Khazrati Imam-plassen i Usbekistans hovedstad Tasjkent.

– Eksotisk og spennende. Ja, det må bli konklusjonen, sier læreren Reidun Solberg (65), nylig hjemkommet fra Usbekistan.

TEKST OG FOTO Tom Helgesen

I oktober var hun nemlig på reise gjennom den tidligere sovjetrepublikken Usbekistan i Sentral-Asia.

– Jeg ble overrasket over alle de unge jentene og damene som gikk i korte, trange skjørt. Jeg forestilte meg at de fleste var tradisjonelt kledd, slik jeg hadde sett på bilder. Jeg innbilte meg også at mange damer ville være tildekket, men jeg så ingen. Dessuten forestilte jeg meg at vi ville høre fra minaretene hver gang de skulle be, men det hørtes ikke, forteller Reidun Solberg.

Som lærer på Haga skole i Sande kommune i Vestfold fikk hun også med seg både mange bilder og ny kunnskap som hun har delt med elevene sine etter hjemkomst.

– Jeg viser bilder av bygninger, av folk, av landskap, alt som jeg tenker de syns vil være interessant, sier hun.

Reidun deltok på en reise med Albatros Travel i samarbeid med Utdanning.

– Mitt favorittsted på den ni dager lange turen ble oasebyen Bukhara. I sentrum av den gamle bydelen lå severdighetene på rekke og rad, den ene mer imponerende enn den andre. Moskeene, mausoleene og koranskolene var enda flottere i Bukhara enn i hovedstaden Tasjkent. Det er lett å forstå hvorfor Bukharas historiske gamleby er på Unescos verdensarvliste, sier 65-åringen.

● **Fremmedspråk**

Næringslivet har ikke behov for spansk

Spansk er det mest populære fremmedspråket i skolen. Men få norske bedrifter har behov for ansatte som kan språket. 35 prosent av ungdomsskoleelever velger spansk som fremmedfag. Av disse tror sju av ti at de får bruk for språket i jobbsammenheng, skriver forskning.no.

Men det er tysk kunnskaper norske bedrifter etterspør. 14 prosent ønsker seg ansatte som kan språket, mot bare 4 prosent som oppgir at de vil ha ansatte som kan spansk, ifølge en spørreundersøkelse gjort av forskningsinstituttet NIFU for Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).

– For oss i næringslivet er det bra at de velger ut fra hvilket språk de kan få bruk for i arbeidslivet. Men da må de bli realitetsorienterte om hva som faktisk er behovet. Spriket mellom oppfatningen til elevene og bedriftsledernes behov gir grunn til ettertanke, sier direktør Arne Turmo i NHOs kompetanseavdeling. (NTB)

Spansk er mer populært blant elevene enn det er ettertraktet av næringslivet, viser en ny spørreundersøkelse.

ILL. FOTO INGER STENVOLL

● **Dikt**

Lenge leve likegyldigheten!

Det var natt, jeg fikk ikke sove,
tunge tanker om livets håpløshet
hadde jeg lenge hatt,
jeg følte bare mismot, kjente ingen glede,
kjente heller ingen vrede, bare livslede og apati,
jeg manglet pågangsvilje, entusiasme, og empati
manglet raseri over livets urettferdighet,
ville bare glemme alt som ga meg smerte,
alt som skar som kniver innerst i hjertet.

Jeg så ned på gulvet der de svarte bikkjene lå,
de dormet, de sukket, siklet og mumlet,
men var ikke våkne akkurat nå,
og jeg tenkte: please, let sleeping dogs lie,
bruk likegyldigheten, den holder sorg og savn vekk,
holder redsel, gru og skrekk under kontroll,
alle tunge tanker og alle stygge troll forsvinner
hvis bare likegyldigheten vinner,
den forsvarsmekanismen vil jeg ikke miste,

den vil jeg ha med meg til det aller siste,
det får bære eller briste.
Lenge leve likegyldigheten!

Gerd Nyland

● Verden

FOTO SCOTT SPITZER/UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA

De største «milliardærfabrikkene»

Tre amerikanske universiteter ligger øverst på lista over hvor mange tidligere studenter som er dollarmilliardærer i dag. University of Pennsylvania (bildet) topper lista, med 25 milliardærer blant sine eks-studenter. Deretter følger Harvard med 22 og Yale med 20. Den indiske avisa The Hindu, som omtaler rankinglista Wealth-X and UBS Billionaire Census, konstaterer at universitetet i Mumbai ligger på 9. plass, og slår dermed så vidt den gamle kolonimaktas prestisjefylte London School of Economics and Political Science (LSE). Ifølge oversikten er det nå 2325 personer i verden med mer enn 1 milliard dollar i formue. Det er en økning på 7,1 prosent fra i fjor.

● Verden

Malala fikk også «barnas nobelpris»

Aktivist Malala Yousafzai (17) ble 29. oktober tildelt prisen World's Children's Prize, også kalt barnas nobelpris. Malala ble stemt fram av to millioner skolebarn over hele verden.

– Dette hjelper meg til å fortsette kampanjen for jenter og barns utdanning, sier Malala, som også er én av vinnerne av årets Nobels fredspris.

Hun får 50.000 dollar – drøyt 330.000 norske kroner. 17-åringen fra Swat-dalen i Pakistan ble først kjent gjennom en blogg hun skrev for BBC i 2009. I oktober 2012 stormet Taliban-krigere skolebussen hun satt i og skjøt henne i hodet. Hardt skadd ble hun fløyet til Storbritannia, hvor hun siden har bodd sammen med familien. Andre vinnere av World's Children's Prize er Sør-Afrikas avdøde president Nelson Mandela, Aung San Suu Kyi og erkebiskop Desmond Tutu. (©NTB)

ARKIVFOTO MARIANNE RUUD

● Romania

Både lærarar og elevar ved landsbyskulen Puchenii Mosnenii seier dei har nytte av det heilt spesielle skjelettet ved skulen. FOTO ALL OVER PRESS

Nyttar gamlerektoren i naturfagtimane

Om det er nokon pedagog som verkeleg fortener heidersorda «Han gav mykje av seg sjølv i undervisninga», må det vere Alexandru Grigore Popescu.

TEKST Harald F. Wollebæk | hw@utdanningsnytt.no

I 50 år var Popescu lærar og etter kvart også rektor ved barneskulen i landsbyen Puchenii Mosneni i Romania. Hans store ønske var å få eit ekte skjelett til bruk i biologiundervisninga. I levande live fekk han ikkje dette ønsket oppfylt. Difor skreiv han i testamentet sitt at etter at han var død, skulle beingrinda hans verte reinsa og sett saman, slik at ho kunne nyttast i undervisninga. Etter at han døydd i 1965, har skuleborna i landsbyen lært grunnleggjande

anatomi takka vere skjelettet etter rektoren.

For ei tid sidan vart skjelettet konfiskert av representantar frå styresmaktene, som først og fremst var uroa over at skjelettet kunne utgjere ein hygienerisiko. Men konklusjonen var at skjelettet er ufarleg, og dei jordiske leivningane til Popescu er no attende i klasserommet.

Elevar som den britiske nettavisa Mail Online har møtt, tykkjer skjelettet gjer det lettare å lære, og dei er glade for å få det attende. Ein av lærarane ved skulen, Sorin Stanciu, er heilt samd i dette.

– Det at vi har vårt eige skjelett er ein av årsakene til at mange av elevane våre tek vidare utdanning i naturfag, og særleg i medisin, seier han til avisa.

Textpilot Skole:

Lese- og skrivestøtte for alle elever

FOTO WENCHE SCHJØNBERG

● Eleven

Hvem

Erlend Loe (45)
Romanforfatter,
oversetter,
filmanusforfatter
og filmkritiker
Elev ved Strindheim
skole 1976–1982

● Læreren

Hvem

Svein-Otto Skjærvold
(65)
Utdannet lærer med
hovedfag i pedagogikk
Jobbet ved Strindheim
skole 1979–1982
og Brundalen skole
1982–1985
Rådgiver ved Furuhaug-
skole 1985–1991
Høgskolelektor i
pedagogikk ved Høg-
skolen i Sør-Trøndelag
1991–2014

Læreren som var der da det **buttet** imot

Svein-Otto Skjærvold var læreren som så Erlend Loe da han trengte å bli sett. Nå er han forfatterens gode lærer.

TEKST Wenche Schjønberg

– **Jeg beundrer ham.** Og jeg skal på ingen måte ta på meg æren for at han er blitt en av Norges største forfattere, men ja, vi hadde et spesielt forhold. Han var god i det vi på godt trøndersk kaller understatement. Og han var sosial og en du som lærer kunne støtte deg til i ulike situasjoner, sier Skjærvold til Utdanning.

Likevel. Eller kanskje nettopp derfor: Da Erlend gikk i 5. og 6. klasse på Strindheim skole i Trondheim, var det noe som buttet.

– Det var mot slutten av barneskolen, beskriver Loe:

– Det begynte å bli tydelig at jeg på en måte var litt rarere eller annerledes enn de andre. Jeg var for eksempel genuint interessert i skolen. Jeg var ingen fotballgutt. Og jeg forsto kanskje ikke helt koden for hva det var som var kult. Jeg var nok ikke det du kan kalle «street smart». Det var et par år da det ikke var noe hyggelig å gå på skolen.

Kampen for tilværelsen

Loe, senere kjent som forfatteren av romaner som «Tatt av kvinnen», «Naiv. Super», barnebøkene om Kurt som blir grusom og som så koker hodet, og manuset til NRK-serien «Kampen for tilværelsen», var den gang plutselig oppi sin egen kamp.

– Jeg gledet meg på en helt sånn naiv måte til å lære. Og jeg var jo flink og en som lærerne henvendte seg til. Det var åpenlyst at jeg fikk mye

oppmerksomhet og positive kommentarer fra lærerne. Det slo tilbake. Jeg tror de andre opplevde meg litt sånn «What – for en tosk!», sier Erlend, som sier at jo, han ble plaget i de årene.

Da var det at Svein-Otto Skjærvold, klassestyren til Erlend, greide å utgjøre en forskjell.

Lærer og menneske

– En lærer må ikke bare være lærer, men også menneske. Det har alltid vært mitt mantra som lærer, også når jeg nå underviser i pedagogikk: Du skal se, du skal bekrefte og du skal korrigere eleven. Og for å få gode resultater er det viktig å gjøre ting sammen, sier han:

– Du må oppleve ting sammen med ungene. Kjenne hele familien og alt rundt eleven.

Han kan ikke huske at Erlend kom til ham og beskrev at han hadde det vanskelig. Men han husker at han oppfattet at noe skjedde, og at Erlend også forsto hva som foregikk rundt ham.

– Dette var en samfunnsengasjert gutt som kom fra et hjem hvor det var lov å ha egne meninger. Han var opptatt av rettferdighet, og han tok gjerne ordet. Han var talefør, men han snakket alltid på vegne av noen andre. Når han nå var i denne situasjonen som gjaldt ham selv, var han på ingen måte fordømmende, sier Svein-Otto.

Erlend husker at Svein-Otto snakket med ham og også prøvde å snakke med dem det gjaldt.

Klassebilde av Erlend Loes klasse fra Strindheim skole på begynnelsen av 1980-tallet da Svein-Otto Skjærvold hadde dem.

FOTO PRIVAT

Svein-Otto kom også hjem til Erlend og hadde samtale både med ham og foreldrene.

Merkelig

– Jeg husker ikke hvordan det kom i stand, men han hadde nok observert et eller annet og forstått. Jeg husker ikke mye, men jeg har dette indre bildet av at min lærer satt hjemme i sofaen vår, at det var litt rart, og at det var alvorlig, sier Erlend.

Besøket ble starten på en prosess som endte med at Erlend valgte en annen ungdomsskole enn resten av klassen da han var ferdig i 6. klasse:

– Jeg skulle egentlig startet på Rosenborg, men begynte på en annen ungdomsskole, Blussuvoll, rett ved Tyholtstårnet. Jeg gikk til denne andre ungdomsskolen med lett sinn. Først var jeg lei meg, og litt hundsa og plaget, så ble jeg fandanivoldsk og tenkte, bare hold på dere, så drar jeg til en annen skole og så går det greit.

Takknemlig

Erlend Loe sier at han er svært takknemlig for at han ble sett i en så prekær periode.

– Dette er ikke en tragisk historie, og jeg hadde sikkert klart meg uansett. Jeg ble jo veldig støttet av foreldrene mine, som også så hva som skjedde. Men jeg er likevel takknemlig for at jeg ble sett i

det jeg opplevde som så skjøre år av livet. Det betyr mye for selvbildet, sier Erlend Loe til Utdanning.

Han beskriver at det å bli sett ikke bare gjaldt det sosiale.

– Han så meg som den typen jeg var, og han skjønte hva jeg var interessert i. For eksempel fikk jeg være journalist i skoleavisen, noe som var midt i blinken for meg, beskriver Erlend.

Siden skoletiden har de to møttes flere ganger, blant annet da Kristin Clemet la fram Kunnskapsløftet i 2006 på konferansen «Den gode lærer». På konferansen sa Erlend Loe at Svein-Otto Skjærvold er hans gode lærer. Og Trondheims-læreren er og blir forfatterens yndlingslærer.

Svein-Otto Skjærvold slik han så ut den gangen han hadde Erlend Loe som elev.

FOTO PRIVAT

Erlend Loe fra en av de mange skoleturene med klassen på Strindheim. Erlend var høy allerede den gangen.

FOTO SVEIN-OTTO SKJÆRVOLD

Erlend Loe tenker tilbake på tiden på Strindheim skole da han plutselig begynte å merke at elevene rundt ham syntes han var annerledes. – Dette hadde jo vært vennene mine, og jeg vet jo at de var helt greie folk, men jeg har ingen kontakt med dem i dag, sier han.

FOTO WENCHE SCHJØNBERG

Reis med Utdanning og Albatros Travel

Sør-Englands kultur og historie

En rundreise i Sør-Englands idylliske landskap med Oxford, Stonehenge og Cotswolds – med Albatros-reiseleder, 7 dager

Avreise 27/5 2015 KUN kr **10 498,-**

Albatros

www.albatros-travel.no/ut
Vennligst opplys reisekode LR-UTD
Ring på tlf: 800 58 106

Hussein startet leksehjelp:

Fra fire til seksti på **to år**

Hva gjør en somalisk student, en matematikkprofessor og en pensjonert lektor en sen kveld på Sagene i Oslo?

Svar: De er leksehjelpere.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

FOTO Erik M. Sundt

Den somaliske studenten Hussein Ali Hussein ville hjelpe fire somaliske elever med leksene. To år senere omfatter leksehjelpen hans elleve frivillige lærere og over seksti innvandrerelever fra 1. til 7. trinn som kommer hver uke.

Og det stopper ikke der. For etter at de yngste er gått hjem rundt klokka åtte, kommer elever fra videregående skole. De gjør lekser til halv ti. Noen dager kommer det også voksne som tar grunnskoleutdanning eller annen voksenopplæring.

To dager i uken

Høstmørket er i ferd med å senke seg over Oslo den mandagen i oktober som Utdanning er på

besøk. Men lampene er fremdeles tent i første etasje i den kommunale bygården på Sagene, noen kilometer nord for Oslo sentrum.

To ettermiddager i uken får barn, ungdom og voksne i bydelen leksehjelp i lokalene til Sagene Internasjonale og flerkulturelle frivillighetssentral SAIFF og bomiljøkontoret.

I døra står Reza Rezaee, klar til å slippe inn Utdanning.

– Dette skal ikke handle om meg, understreker bystyrepolitikeren og vifter avvergende med hånden.

Rezaee er til daglig bomiljøkonsulent i Bomiljøtjenesten i bydel Sagene. Dessuten sitter han i

Professor Atle Seierstad hjelper Kausar med leksene.

Bomiljøkonsulent Reza Rezaee synes Hussein Ali Hussein gjør en fantastisk jobb.

Oslo bystyre for Rødt som medlem av Kultur- og utdanningskomiteen.

Har skaffet lokaler

Litt motvillig innrømmer Rezaee at han har bidratt litt praktisk, blant annet med å skaffe lokaler. Det ene lokalet ble raskt fullt. Derfor har han skaffet ett til i samme bygning.

– Dette er ikke en del av min jobb, men sjefene mine synes leksehjelpen er så viktig at de støtter meg, sier Rezaee. Han tar oss med til lokalet rundt hjørnet.

– Hils på Hussein. Han er ildsjelen, hevder Rezaee.

Somaliske Hussein Ali Hussein studerer til daglig ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, NMBU i Ås. Planen er å bli sivilingeniør.

– Den økonomiske støtten leksehjelpen får fra bydelen, er rundt 2500 kroner i måneden. I tillegg settes det av 200 kroner i måneden til innkjøp av saft, kjeks og nøtter. Pengene går til selskapet Innvandrerbarn og unge som drives av Hussein Ali Hussein. Selskapet har som mål å hjelpe innvandrerbarn, sier Reza Rezaee.

Stappfullt

I rommet vi passerer, holder noen på med fritidsaktiviteter, blant annet bordtennis og fotballspill. Inne i klasserommet sitter barna tett i tett.

De fleste er fordypet i matematikkleksene. To jenter holder på med samfunnsfag.

– Noen klarer leksene nesten helt alene. Enkelte trenger et par gode råd for å komme videre. Andre har større behov for hjelp, sier Hussein.

En stor andel av barna bor i trange kommunale boliger der det ikke alltid er så stor plass til å gjøre lekser hjemme. Sagene bydel

har over 2000 kommunale boliger.

– Leksehjelpen bidrar til et tryggere og triveligere bomiljø, sier Hussein.

Lekseheltene

For elevene på leksehjelpen er lærerne her de store heltene.

– Hussein har fått oss til å komme hit. Akkurat nå hjelper han oss med matten, forklarer Farhiya som går i 6B. Hun sitter ved siden av klassevenninnen Maryam.

– Vi får også hjelp av Atle, sier Maryam og sikter til >

Leila, Iqra, Aleksandra, Nimo, Sokaina, Faiza, Istahil, Sareya og Selma stortrives på leksehjelpen. – Lærerne her er kjempeflinke, sier de.

matematikkprofessor Atle Seierstad i naborommet.

– Vi kaller ham bare Matle, fordi han er så god i matte, sier Farhiya.

– Få med deg at Atle har hatt Jens Stoltenberg som elev, roper en av jentene.

Atle Seierstad ler og ser ned i bordet.

– Ikke fortell det, sier han, men medgir at det stemmer.

Elevene er skikkelig stolte av å ha en leksehjelper som har undervist statsministeren.

Tre brødre

Øverst i hjørnet sitter tre brødre, Mohammed fra

klasse 5A, Mahamud fra 4C og Ahmed fra 7A. Mohammed holder på med engelsk.

– Håndkle – towel, lykt – torch, liggeunderlag – mat.

– Bra. Du klarte alle ordene, sier lærer Jan Fredrik Pedersen.

– Hva heter denne typen ord? spør læreren.

– Gloser, sier Mohammed.

Pedersen, som til daglig underviser i fellesfagene ved Stovner videregående skole i Oslo, er stolt av sine ivrige elever.

Gjør leksene sammen

I sofaen sitter Istahil fra klasse 1A, Sareya fra 3A og

Salma fra 1B. De tre jentene er nettopp ferdige med leksene for kvelden, og nå er det tid for litt snacks. Saft, kjeks og nøtter glir ned.

– Det er gøy å gjøre leksene sammen, sier de tre jentene.

– Lærerne er kjempeflinke. Vi lærer veldig mye av dem, sier Istahil.

Soukaina i 6A synes også leksehjelpen er nyttig. Hun er ofte her to kvelder i uka.

Laiba fra 6B og Miriame fra 7B holder på med samfunnsfag.

Akkurat nå er temaet langhus. En av oppgavene er: Hvem bor i det største langhuset?

Lærer Jan Fredrik Pedersen hjelper Mohammed med engelske gloser.

De spør Jan Fredrik. Han vil ikke gi dem svaret.
– Hvor står det om langhus? spør han.

Laiba slår straks opp på riktig side i boka. Hun finner svaret selv.
– Høvdingen, sier hun fornøyd.

Tar opp fag

På kjøkkenet sitter tre gutter fra videregående, Abdirahman Adan, Sahal Mohamed og Fahmi Bashir.

Abdirahman var ferdig med videregående denne våren. Nå tar han opp et par fag for å forbedre karakterene. Sahal går i andre klasse. Han tar sikte på ingeniørutdanning og synes det er fint å få hjelp til realfagene.

Fahmi går i 10. Klasse.

– Jeg liker å gjøre lekser her sammen med andre, sier han.

Hvilket program han skal ta på videregående, har han ikke bestemt seg for ennå, men han har tenkt på økonomiske fag.

– To mirakler

På spørsmål til matematikkprofessor Atle Seierstad om hvorfor han stiller opp, svarer han:

– Jeg synes dette er et viktig og meningsfullt arbeid. Og jeg liker meg godt her. Dessuten synes jeg det er spennende å bli kjent med et helt annet miljø enn det jeg befinner meg i ved universitetet.

Seierstad er egentlig pensjonist, men har fremdeles et kontor på universitetet.

– Jeg pleier å si at det finnes to mirakler på Sagene. Det ene er Reza og det andre er Hussein, sier han.

Også Jan Fredrik Pedersen ser viktigheten av leksehjelpen.

– Jeg ville ikke stilt gratis som leksehjelp for

Istahil, Sareya og Selma er nettopp ferdige med kveldens lekser. Da er det tid for saft og kjeks.

elevene på min egen skole. Men jeg stiller opp her fordi jeg bor i nærheten. Leksehjelpen er med på å skape et godt bomiljø og forebygge at elever dropper ut av skolen og kanskje havner i feil miljø, sier han.

Sykler til leksehjelpen

Også realfagslærer Øyvind Guldahl, som i sommer pensjonerte seg fra jobben som lektor på Persbråten videregående, stortrives på leksehjelpen. Han sykler fra Gaustad til Sagene to kvelder i uka, en mil hver vei.

– Men selv om jeg stiller opp, mener jeg nok at

myndighetene burde satt av økonomiske midler til leksehjelpen. Så viktig er dette arbeidet, mener Guldahl.

Omtanken for barna er Husseins drivkraft:

– Mange unge havner i feil miljø hvis de føler at de mislykkes på skolen. Mange bærer bøkene fram og tilbake til skolen hver dag uten at de noen gang åpner dem hjemme. De har kanskje ingen hjemme som kan hjelpe. Det er bakgrunnen for at jeg oppmuntrer alle jeg møter til å stille opp her, sier Hussain og legger til:

– Vi trenger flere leksehjelpere, så lærere som vil komme til oss, er velkomne.

Ola By Rise:

Ikke bare fotballmenneske

Omdiskutert trener og keeperlegende. Bokaktuell med biografi. – Egentlig er jeg vel lærer, sier han selv.

TEKST Wenche Schjønberg

FOTO Ned Alley

Det var i fjor høst han gikk av som assistenttrener for det norske fotballandslaget. Eller mer presist, fikk sparken, etter at også hovedtrener Egil «Drillo» Olsen måtte gå. Nå har han skrevet bok om fotballivet.

«Det kunne synes som om maktspilene hadde tatt grep. Nå utvekslet vi tekstmeldinger gjennom helga, etter at også jeg hadde fått sparken på dagen. Her gikk det jammen fort i svingene», skriver By Rise i boka «Ballens bane».

Den han tekstet med, var Nils Johan Semb, tidligere landslagstrener og nå toppfotballsjef i Norges Fotballforbund. Også han ble spilt fullstendig ut over sidelinja, ifølge By Rise. Utskiftingene i toppen av landslaget kom beleilig nok samtidig med at Semb var på ferie i USA.

– Drøyt ett år etter at vi sist så deg i den blå trenerdrakten, hvem er du nå?

– Jeg har skrevet bok, og jeg jobber som rådgiver i organisasjonsutvikling. Jeg er fortsatt fotballtrener, og jeg har familie, svarer By Rise og fortsetter, raskt, uten unødvendige tenkepauser:

– Livet består av mange fasetter, mange faser. Jeg aksepterer ikke å være bare én ting.

Mens han snakker går hendene fort over

kafébordet. Håndbevegelsene er tydelige, understreker at livet er mer enn fotball, og at det er smart å ha flere bein å stå på.

Fikk hjelp av en røyk

I begynnelsen sto likevel en lille Ola som vokste opp i Trondheim på 1960- og 1970-tallet, først og fremst på fotballfottene.

«Fotball var en altoverskyggende lidenskap. Det begynte på barneskolen, der vi troppet opp på kontoret og spurte om vi kunne ta i bruk håndballmålene i skolegården til fotball i friminuttene? Søknaden ble innvilget, under tvil», beskriver han i boka.

Et annet sted skildrer Ola hvordan han fikk erobret plass som keeper på Strindheim lilleputt B: «Rangordningen var tøff. Plassene var faste, og noen av oss gikk mest på vent.»

Men da Trondheims-guttene fikk nyss i at målvakten på B-laget skulle slutte, dristet en av dem seg til å spørre hvorfor.

«Han holdt inne med svaret og tok en pause, kanskje fordi han visste vi ville bli imponert over det han snart skulle si. Så smalnet han øynene og gjorde stemmen dypere: – Fordi æ ska begynn' å røyk.»

Sånn sett ble Olas fremtidige fotball- >

Ola By Rise

Yrke

Trener, rådgiver og pedagog

Bakgrunn

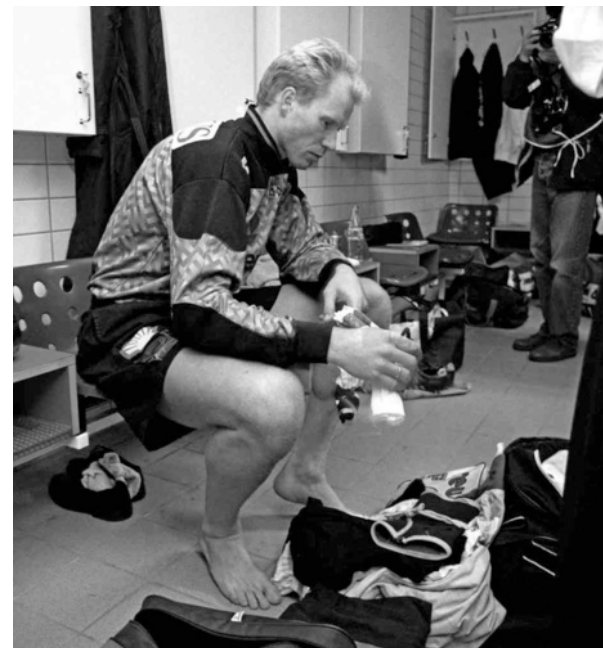
Rosenborg-keeper
Landslagskeeper
Journalist i Arbeider-
avisa, Adresseavisen,
redaksjonssjef i NRKs
Her og Nå
Barne- og ungdoms-
bokanmelder.
Assistenttrener
landslaget
Nå: Senior bedrifts-
rådgiver i Avantas, et
rådgivningsfirma som
jobber med bemanning,
organisasjonsutvikling,
rekruttering og trening.
Har master i fagene:
Psykologi, norsk, histo-
rie og tar nå en master i
organisasjon og ledelse.

«Det var fotball seint og tidlig. Før trening og etter trening, lekekamper og prikksskyting, dribling i hagen og «direkten» mot vegg», skriver Ola By Rise i boka «Ballens bane». Her som målvakt på et tidstypisk Freidig-lag, trolig fra 1975.

FOTO FRA BOKA

En ydmyket og skuffet RBK-målvakt etter at Strømsgodset slo Rosenborg 3–2 i cupfinalen i 1991. Så skuffet var Ola at han til og med glemte å ta den obligatoriske turen opp på kongetribunen. Fem år senere fikk han mulighet til å intervju kong Harald for Adressa i forbindelse med kongens 60-års dag. «På vei inn døra til kongens kontor på Slottet ble jeg møtt med et stort smil og følgende replikk: «Tør du komme hit, da...», skriver By Rise i boka.

FOTO IVAR MØLSKNES, ADRESSEAVISEN / FRA BOKA

karriere både hjulpet av en velvillig rektor, et par håndballmål og litt røyksug, i et Trøndelag anno tidlig 70-tall.

Ikke noe fotballtalent

Det var ikke bare hjelp utenfra som ga den mer voksne Ola By Rise fast keeperplass både på topplaget Rosenborg (RBK), og på det norske fotballandslaget.

Skjønt voksen og voksen. Ola var bare 16 da han ble målvakt på Rosenborgs A-lag.

– Han var flink, men han var ikke noe fotballtalent. Men han hadde ett kjempetalent, nemlig den indre driven. Den er aller viktigst, han er indre motivert, sier Bjørn Hansen, som har trent både A-landslaget og Rosenborg.

Treneren, som også har vært lærer, beskriver et fotballmiljø som den gangen oppfordret spillerne til å ta utdanning, til å utvikle seg på flere plan, da vi treffer ham i Trondheim for å prate om Ola.

– Du må jobbe for å få til noe, og Ola la ned mer arbeid i fotball enn de fleste. I mange, mange år hadde vi en kombinasjon av jobb og idrett, og Ola jobbet som journalist. Vi trodde jo at spillerne ble bedre av det vi, Nils Arne (Eggen) og jeg, at spillerne hadde både jobb og fotball.

– Det er jo fortsatt noen spillere som tenker at de blir bedre av å utdanne seg. Men flere evner ikke å se fremover, legger Hansen til:

– Status er at flere ikke benytter seg av tiden til å forberede seg på livet etter fotballkarrièren. Det er de færreste som kan gå rett over til å bli hovedtrener eller sjef.

Ingen lett overgang

Heller ikke målvakten Ola gikk rett over i treneryrket da han la opp som aktiv spiller i 1995.

– Jeg var nesten den siste som sluttet frivillig. Jeg kunne fått ny toårskontrakt i 1995, men så skulle jeg bli journalist på heltid. Så viste det seg at livet som journalist også var kveldsvakter, det var ikke noen «walk in the park», sier Ola, som stadig bruker engelske uttrykk for å få fram budskapet.

– Men jeg var dedikert til det. Og hadde lyst til å gjøre det selv, jeg hadde ikke lyst til å være bare fotballmenneske, sier han.

Samtidig ga livet som eks-spiller noen abstinenser.

Og plutselig var det ikke slutt lenger. I 1997 tok Rune Bratseth kontakt, han var da sportsdirektør i RBK, og han fortalte at Ola By Rise var ønsket som heltids assistenttrener for Trond Sollied i 1998.

Ola By Rise svarte ja.

Det fulgte noen år hvor fotball igjen var altoverskyggende. Men følelsen av å være ønsket skulle smått om senn avta. Da Åge Hareide etter ett år som RBK-trener gikk til landslaget på slutten av 2003, rykket Ola opp som hovedtrener, etter at Nils Arne Eggen, selve nestoren i Rosenborg, sa at nå var det Olas tur.

Letingen etter «en Nils Arne»

Men nestoren, mannen som hadde fått Rosenborg opp på et nivå over resten av norsk fotball, ønsket fortsatt innflytelse, et ønske sportsdirektør Bratseth delte.

– Nils Arne var ikke bare sjuende far i huset,

men også tredje far, fjerde far, femte far og sjette far og sjuende far, ramser By Rise opp for Ut丹ning. Hendene, som har tatt drømmen om skåring fra så mange motstandere, brukes nå til å dunke i bordet hver gang ordet far nevnes, på kafeen rett ved Olav Tryggvason-statuen i Trondheim.

Ola opplevde at han ikke fikk albuerom til å forme Rosenborg slik han ville.

– Jeg tok over en ferdiggreie som trener. Rosenborg har helt frem til i dag snudd seg etter en Nils Arne-«look alike». Nesten ingen har fått være seg selv. Hvis en ung Nils Arne Eggen hadde kommet til klubben i dag, så tror jeg han hadde forsvunnet ut av klubben etter tre måneder. Det er ikke rom for å være en ung og uferdig Nils Arne Eggen i Rosenborg, sier den tidlige RBK-treneren.

Prosessen endte med at By Rise fikk sparken som hovedtrener etter en sesong hvor RBK tok seriegull og kvalifiserte seg for spill i Mesterligaen.

– Trist, og sett fra utsiden var det merkelig, sier mannen By Rise overtok etter, Åge Hareide, til Ut丹ning.

Men hva sier Ola selv, var han uduelig?

– Nei, jeg gjorde en bra jobb ut fra forutsetningene, men den ble ikke regnet som bra nok av dem som var beslutningstakere. Men var det mulig å gjøre en optimal jobb? Jeg vet ikke, svarer By Rise og forsøker å forklare:

– Det er forskjell på å være inni fotballbobla og utenfor. Fra utsiden ser det ulogisk ut at jeg ikke fikk fortsette når vi nådde gullplass, inni bobla så det annerledes ut. I en slik boble ser du ikke sko-

De begynte som kompiser og spillere på samme lag, men gled mer og mer fra hverandre i tiden da Ola By Rise var hovedtrener og Rune Bratseth sportsdirektør.

FOTO FREDRIK SOLSTAD, NTB SCANPIX / FRA BOKA

Kroppsspråket viser bare glede. Norge har slått Tyskland 1-0 borte. Drillo og hans assistenttrener Ola formelig danser i glede. Keepertrener Frode Grodås liker det han ser.

FOTO CORNELIUS POPPE, NTB SCANPIX / FRA BOKA

«Jeg er på en måte pedagog.»

gen for bare trær, de inni fotballbobla har sin måte å definere verden på.

Rosenborg i dag

– Hva betyr Rosenborg for deg i dag?

– Det er et godt spørsmål, jeg har jo levd mye av livet mitt der, jeg kom inn da jeg var 15, i A-stallen fra jeg var 16. I 26 år av livet mitt har Rosenborg vært den viktigste arenaen. Så jeg har fått lov til å være med på noe, som jeg har forsøkt å formidle i det jeg har skrevet. Det handler om pedagogikk og formidling, svarer By Rise.

– Men svarte du egentlig på spørsmålet nå?

– Nei, jeg vet ikke, det er vanskelig å si, svarer By Rise og går lynraskt over i rollen som gammel journalist, fjerner det trønderske i talemålet og parodierer NRK-programmet «Her og Nå» som han i en tid var sjef for: «Jeg krever et svar, er det ja eller er det et nei?».

Så blir han mer alvorlig og sier at det er stor forskjell på å være aktiv spiller eller trener, enn det han er nå, nemlig tett på klubben som styremedlem og en som selvsagt ser alle Rosenborgs kamper.

– Selv om du ikke er veldig langt unna, føles det på en måte som den stille død i forholdet til en klubb du har vært så tett på. For fansen og andre må min posisjon oppleves som veldig tett på, likevel oppleves det som en kjempedistanse. I det øyeblikket du tar steget ut, er du veldig langt unna.

Trener

– En vurderende type, en som krever mye av både seg selv og andre, og sta, sier Bjørn Hansen om Ola.

– Han var en veldig god sjef, med fokus på journalistikken og forslag til vinklinger og løsninger. Men også en som kunne stikke litt, men på en veldig fin måte, sier NRK-journalist Kari Sørbø, tidligere programleder i «Her og Nå».

– Veldig analytisk og grundig, gjør ting 100 prosent, et kunnskapsmenneske, sier Åge Hareide, som også understreker Olas trønderske trivelighetsfaktor.

Verken han eller Bjørn Hansen tror at Ola By Rise er ferdig i Fotball-Norge.

– Men hva tror Ola By Rise?

– Jeg har ikke lukket døra for treneryrket. Det er deilig å vite at jeg ikke må det.

– Kan det bli Rosenborg?

– Nei, jeg sitter jo i styret for Rosenborg, og det ligger også i min filosofi at du vil et sted det er behov for deg, eller at du vil bli ønsket etter ganske kort tid. Det handler om å kunne ta eierskap til noe, om å kunne bygge opp noe selv. Om å bry seg om hele mennesket du skal lede, å se hele mennesket, akkurat slik en god lærer også må.

– Ja, du sa du egentlig er lærer?

– Ja, for jeg er på en måte pedagog. Jeg formidler kunnskap, enten i kurslokalet eller som leder. Jeg er glad i å formidle og har lang erfaring uten å ha vært praktiserende lærer. Men det var det jeg kanskje trodde jeg skulle bli, sier Ola, som har en bror som er rektor, en annen bror som er skolesjef, en mor som er pensjonert lærer, en morfar som var skolestyrer og en oldefar som var lærer. Og for sikkerhets skyld, en datter som snart er ferdig utdannet lærer.

Spørsmålet jeg gjerne ville blitt stilt

Burde vi reversert reform 94 om yrkesfag?

– Ja, absolutt. Den var et skritt tilbake i og med at den gamle yrkesskolen ble så teoritung. Du trenger ikke kunne tyske verb og nynorsk for å bli sveiser, rørlegger eller snekker. Det er knusende for selvfølelsen til mange som sliter med teori. På en måte sier vi: «Ja, dette yrket skal du få ha, men først må du lære dette, du må gå på glødende kull.» Det gjør at mange ikke tar utdanning eller ikke klarer å fullføre.

Busserullbarna

● **Ole Foss**
skribent og lærer
ARKIVFOTO: PRIVAT

Nå er vi på veg, dere! Der tanken på «bussbarnehager» kunne vært parkert og gründerne helt på felgen, ser vi nå en fantastisk oppblomstring av de rullende barnehagene.

Vi mennesker er på veg hele livet, og tanken er jo at barn i farta lærer bedre enn de som står på stedet hvil. Og hvem er det vel som snart gidder å ha barna sine i fastgrodde og tunggrodde institusjoner?

Nei, nordmenn er et reisende folk, og slik sett trenger vi ikke være så kjepphøye og kjeppjage romfolket som har vært reisende all sin dag. Nå kan barna og barnebarna våre bli rom-hjulfolk, rullende nomader og små globetrottere om vi legger forholdene til rette. Det er ikke bare eldre cruisere som skal nyte reiselivets gleder, vel? Om bussturene går langt nok av gårde til fattige land som Sverige og Albania, vil busserullerne oppleve en solskinnstilværelse som rike, pedagogiske turister som attpåtil får se hvor fint og hvor fælt det er i andre land.

Kalles sjåføren «bussemann»? Anser pedagogiske ledere og avledere seg som «bussy employees»? Legges det inn daglige rebussløp

barnehagene imellom? Hvem legger føringene? Busstyret eller bystyret? Det blir ratt det første. «Hjulene på bussen» kan alle, «En bussjåfør» likeså, men nå kommer «Bussan Lull», «Lille Bukkene Bruse busset over trollebru...» og fjorten cd-er med egne hjulesanger. Noen piggfrie, andre ikke.

«Vi mennesker er på veg hele livet, og tanken er jo at barn i farta lærer bedre enn de som står på stedet hvil.»

Trolig vil plassene også utstyres med småskjermer, slik at pedagogene kan se barna rett i øynene og vise små filmer og powerpointer om hvordan geitekillingen telte opp alle dyrene.

Enkelte dager kan noen være syke, voksen som barn, og da er alternativet «nesebusser» med rikelige snyte- og torkemuligheter. De dyktigste barnehagene vil nok satse på langturer til andre land eller deler av landet, mens de fattigste barnehageeierne må satse på «fantasireiser» i busser uten motor og med forheng foran vinduene, der alle – inklusive de voksne – tror at de er ute og reiser. Liksomreiser er like gøy, og den pedagogiske grunntanken er jo som før, alle må bli «gode busser».

● Tilbakeblikk

For 50 år siden

Rektor Kjell Bondevik: Innholdet i det nye gymnasium

Et gymnasium som det svenskene har presentert, står ikke lenger for den kristne religion. Det tales i utredningen om at vi her har å gjøre med «relative verdier», men en relativisering av kristendommen har intet med kristendom å gjøre. Det fremsattes i det hele tatt en rekke utsagn som forteller at man står overfor en drastisk og vidtrekkende omleggingsprosess, og et radikalt brudd med vestlig skoletradisjon. Plan-pedagogene er smittet av den materialistiske oppfatning: de matnyttige fag skal dominere på bekostning av åndsfagene.

Den Høgre Skolen nr. 19/1964

For 25 år siden

Skauge-kutt i barnehage og skole

Regjeringa Syse foreslår kutt i både skole- og barnehagebudsjettene. KUD-budsjettet reduseres med 60 millioner kroner i forhold til Arbeiderparti-regjeringas forslag. Driftstilskuddet til barnehager og fritidshjem kuttet med 52 millioner. Kommunene får overført 530 millioner kroner mindre enn Brundtland-regjeringa foreslo. Finansminister Arne Skauge gir uttrykk for at dette er første etappe i en nødvendig omlegging av den økonomiske politikken.

Norsk Skoleblad nr. 37/1989

FOTO SVERRE A. BØRRETZEN / AKTUELL / NTB SCANPIX

Sang og dans i skjønn forening

Mai 1952:

Magasinet Aktuell besøker Majorstua skole i Oslo, der fru Kirsten Aamodt med sine klasser demonstrerer at sang og musikk ikke er to sideordnete begreper, men danner en enhet, og at musikkopplæringen kan være stor og meget givende moro, ifølge bildeteksten. Her danser Jens i klasse 3e. Han har komponert et lite balletnummer til «Kanarifuglen» av den russiske fiolinisten og pedagogen Miron Poljakin.

En morgen med **forviklinger**

Vanligvis var det et yrende liv utenfor klasserommet når Randi Tangvik Tellefsen kom på jobb. Denne dagen fantes det ikke én elev der.

TEKST Ylva Törnngren | yt@utdanningsnytt.no

FOTO Privat

● **Randi Tangvik Tellefsen (53)**

Hvem:

Lærer ved Selsbakk ungdomsskole i Trondheim med samfunnsfag, faget religion, livssyn og etikk, og norsk og tysk. Underviser i år i de to sistnevnte fagene.

Godt å tenke på:

Der elevene er trygge, trives og bryr seg om sine medmennesker, skapes et godt klasse- og læringsmiljø, hvor også jeg storkoser meg og blir en bedre lærer.

Har du opplevd et gyllent øyeblikk som du vil dele med andre?
Send det til redaksjonen@utdanningsnytt.no.
Merk e-posten «Gylne øyeblikk».

Moralen til den velfungerende og egentlig så greie 10.-klassen hadde falt noe i det siste. Elevene kom oftere for seint og glemte både det ene og det andre. Dette hadde lærerne tatt tak i, og det hadde gitt resultater, men tydeligvis ikke denne dagen.

– Jeg hadde hatt en hektisk morgen hjemme. Det var 50-årsdagen min, med pakker og kringler på senga, men tida gikk, og jeg måtte ty til den gamle vriompeisen av en bil vi har. Den slo seg vrang. Jeg fikk ikke låst bildørene og kjørte til skolen med dørene festet med tjukke strikker med metallkroker på. Farlig og helt sikkert ulovlig! sier Randi i rask fart.

Sur, surere, surest

– Da jeg kom inn på skolen i hurten og sturten var jeg ganske stressa, men likevel fortsatt fornøyd etter morgenen hjemme, fortsetter hun.

Hun gjør som regel alt hun trenger til undervisningen klart på forhånd i en korg. Den hentet hun på arbeidsrommet og strente av gårde den korte veien bort til klasserommet.

– Likevel, da jeg skjønnte at ikke én eneste elev hadde møtt opp i tide, fyrte jeg meg skikkelig opp! sier hun.

Humøret sank og irritasjonen vokste. Hun tok i døra til klasserommet. Pussig nok var den låst. Tangvik Tellefsen sier hun surnet enda et par hakk mens hun fiklet med nøklene før hun fikk låst opp.

Deretter ...

Allierte

Der sto de. Alle elevene i en stor ring og med ballonger i hendene.

– Straks de så meg, heiv de ballonger i lufta og begynte å synge, alle sammen: «Hurra for deg som fyller ditt år, ja deg vil vi gratulere» ... Rørt satte jeg fra meg korga og ble stående og snufse så smått.

Rommet var pyntet med enda flere fargerike ballonger og levende lys. To langpanner med kake ventet.

– Da de hadde sunget ferdig, gikk jeg rundt og ga hver eneste elev en klem. Deretter satte vi oss til med skuffkake, som kakene kalles her. Én av dem var sjokoladecake, husker jeg.

– *Hvordan visste de fødselsdatoen din!*

– Jeg vet ikke! En eller annen hadde vel snappa det opp.

Under kakespisinga fikk Randi Tangvik Tellefsen vite mer. Elevene hadde forberedt overraskelsen i flere dager. De hadde alliert seg med vaskehjelpen og med andre ansatte, blant annet for å bli låst inn i klasserommet. Og alle hadde møtt opp, ikke for seint slik Randi trodde, men altså ekstra tidlig.

Utdanning ber henne formulere et par setninger om «Godt å tenke på» (se annet sted på siden). Det synes hun ikke er vanskelig. Deretter sammenfatter hun enda en gang: – Og folk spør meg, hvorfor jeg ennå jobber i ungdomsskolen!

Bøker

● **Aktuell bok** ANMELDT AV Finn Stoveland

Særlig «ny» skolepolitikk vekker interesse

I bevegelse – veivalg for det 21. århundre

Jonas Gahr Støre i samtale med Jonas Bals
Cappelen Damm 2014
450 sider

At Norges mulige framtidige statsminister kommer med sine politiske framtidsvisjoner for Norges utvikling i det 21. århundre, er naturligvis av stor interesse for politisk interesserte.

Gahr Støre skriver godt, kanskje litt akademisk til tider. Det er ikke særlig overraskende med bakgrunn i statsviterstudier ved Institut d'études politiques de Paris. Bakgrunnen, samt en oppvekst i et borgerlig høyremiljø og det å være mangemillionær, gjør Støre til et svært uregelmessig verb i Arbeiderpartiets historie. Man kan bare tenke seg hvordan Einar Gerhardsen, Haakon Lie eller Konrad Nordahl ville ha reagert på en slik person som Ap-leder, og, i manges øyne, framtidig statsminister.

Boka kunne godt vært betydelig strammere redigert. Gahr Støre tar for seg svære temaer som sosialdemokratiets opprinnelse, organisasjoner og sivilsamfunn, velferdsstaten, folkehelse, gamle og nye klasseforskjeller, høyrepopulisme, innvandring og integrering, for å nevne noe.

De første 129 sidene skriver han selv om sin personlige historie. Det er interessant å få innsyn i hans livsreise så langt. Han forklarer greit bakgrunnen for sitt solide sosiale og økonomiske ståsted. Hans «gamle dager» har vakt ståhei i pressen: blant annet at et slagsmål som tenåring førte til at han måtte skifte tenner i underkjeven,

og at han stemte Høyre ved valget i 1981, men «ikke kunne huske hva han stemte i 1985». – Han kommer nok på det en gang, uttalte Kåre Willoch.

I kapittelet «Kunnskap, hva vi må kunne og hva vi må erfare» bruker Støre 128 av totalt 450 sider på å belyse sin kunnskapspolitik. Dette kapittelet alene er vel verd å lese for en som er interessert i den skolepolitikken man kan vente hvis Støre blir statsminister.

Et godt redaksjonelt grep er at Støre har knyttet til seg en person som på mange måter er hans eget motstykke. I intervjudelen stiller den 37-årige rådgiveren i Fellesforbundet og leder av faglig-politisk utvalg i Oslo Arbeiderparti, Jonas Bals, spørsmål. De er til dels noe omfattende i formen og krever derfor lange svar.

Bals går rett inn i dagens skolepolitikk, der frafallet i videregående skole er en hodepine for politikerne. Støre svarer et ubetinget ja til at vi er for fiksert på lengre utdanningsløp i Norge, der unge sier «til universitetet» for å komme videre. Han kommenterte et innspill fra statsminister Erna Solbergs nyttårstale om at det trengs stadig lengre utdanningsløp for å fremskaffe den kunnskapen samfunnet trenger. Det er slett ikke sikkert. Her viser han blant annet til en forsker fra Statistisk sentralbyrå som sier at vi kan komme til å mangle 90.000 fagarbeidere i 2025, i tillegg til 25.000 helsefagarbeidere.

– Hadde vi sett noe lignende innen faget medisins, hadde vi slått alarm for lenge siden, sier Støre til intervjueren. Støre er også svært bekymret for at i 2013 fullførte bare 40 prosent av studentene i høyere utdanning på normal tid.

Boka gir et dybdeinntrykk av en mulig, framtidig Ap-skolepolitikk: Vi kan ikke leve av en uhemmet masterproduksjon. Vi må løfte opp den praktisk-faglige utdanningen. Gode elektrikere, rørleggere med fler trengs mer enn noensinne. Støre slår et solid slag for både «håndens og åndens arbeid».

Det er et paradoks at Ap ikke for lenge siden har sett konsekvensene av sin 30 år lange skolepolitikk der man har løftet teorifagene himmelhøyt i forhold til yrkesfagene. Her er det en lang vei å gå. Det ser ut som Gahr Støre har begynt på den lange veien.

● **Aktuell bok** ANMELDT AV Hilde Eskild

Å forklare det uforklarlige

Jeg fikk anbefalt «Hvorfor hopper jeg» av en bokhandler med tårer i øynene.

Hvordan er det å være menneske? Naoki Higashida synes det er uhyre komplisert og krevende. Han har alltid levd i det som i forordet beskrives som en uredigert, ufiltrert og skremmende virkelighet. Naoki er født i 1992 og bor i Kimitsu i Japan. Han fikk diagnosen autisme da han var seks år, og skriver ved hjelp av alfabetbrett og datamaskin, prosessen er nærmere forklart i boken. Han har ingen problemer med å lese høyt eller synge, men så snart han forsøker å snakke med noen, forsvinner ordene.

Den britiske forfatteren David Mitchell har skrevet et langt forord til boken. Mitchell påpeker at det finnes en mengde litteratur om autisme, men at denne boken var som en himmelsk åpenbaring. Konen fikk tak i boken på japansk. Hun oversatte den til engelsk til eget bruk, og til sønnens omsorgspersoner.

Har denne boken noe å si til oss som ikke har noe forhold til denne alvorlige diagnosen? Så absolutt! Jeg siterer fra Naokis eget forord: «Fra ditt perspektiv må autisms verden virke som et virkelig mystisk sted. Så vær så snill å ta deg tid til å høre på det jeg har å si. Og ha en fin reise gjennom vår verden.» Og det er en fin og tankevekkende, hjerteskjærende og humoristisk reise han tar oss med på. Jeg føler jeg får et unikt innblikk i noe som har vært skjult.

Det er tankevekkende å bli minnet på at ting jeg tar som en hverdagslig selvfølge egentlig er uhyre komplisert. Som å huske svaret på et spørsmål jeg nettopp har stilt. Hvordan bevarer jeg akkurat DET inntrykket i alle de andre som strømmer på? Er det å lage lyder med munnen det samme som å kommunisere? Er det jeg sa alltid det jeg ønsket å si? Naoki selv skriver: «Fra vårt perspektiv kjenner jeg en dyp misunnelse overfor mennesker som forstår hva deres eget sinn forteller dem, og er i stand til å handle deretter.» Vi føler kanskje ikke at vi har uanstrengt kontroll over kropp og sinn, men i forhold til de som har autisme, har vi det stort sett ganske lettvent.

Innimellom er det vanskelig for Naoki å forklare sin verden. Dette styrker teksten. Hadde han fungert som et klarttalende orakel, hadde teksten mistet troverdighet. På spørsmål om

med ord man ikke har

hvorfor han vifter med hendene og fingrene foran ansiktet, begynner han på en kryptisk forklaring om lys og avslutter: «Jeg innrømmer at dette ikke er noe jeg kan forklare logisk.»

«Hvorfor hopper jeg» er formet som svar på 58 spørsmål om autisme, og Naoki prøver hele tiden å forklare så tydelig og forståelig som mulig. Utformingen av boken er ryddig og enkel å forholde seg til. Noen av spørsmålene blir imidlertid litt merkelige, kanskje fordi jeg ikke vet noe om autisme. Spørsmål som «Hva synes du om å løpe om kapp?» og «Liker du reklamen på TV?» er eksempler

på dette, men jeg frydet meg over denne setningen i svaret på spørsmålet om TV-reklame: «Jeg føler meg beroliget av å vite at de aldri varer særlig lenge.»

Jeg kan ikke la være å undre meg over disse spørsmålene. Er dette vanlige spørsmål rundt autisme? Svarer Naoki på dem i utgangspunktet? Boken er omarbeidet fra japansk til engelsk av David Mitchell og kona. Den er så oversatt fra engelsk til norsk av Marius Middelthon. Dermed melder det seg noen spørsmål: Er dette en måte Mitchell og kona har valgt å ordne boka på? Hvor mye av Naokis uttrykksmåte er bevart?

Når det er sagt, er dette absolutt er en bok for folk flest. Den handler om å ta mennesker for det de er og vise tålmodighet, vennlighet og ærlighet, samtidig som man er tydelig og aksepterende. «Mine følelser er grunnleggende sett de samme som dine», skriver 13-åringen med autisme, og han fortsetter: «Uansett hva du gjør, ikke gi oss opp. Vi trenger din hjelp. Vær så snill å passe på oss. Hold ut med oss.»

En reise i Naokis og autisms verden er vel verd tiden for alle som er interessert i hvordan det er å være menneske.

Hvorfor hopper jeg

Den indre stemmen til en 13 år gammel autistisk gutt
Pantagruel forlag 2014

Omvendt Julekalender

– Gi istedenfor å få

Delta i Omvendt julekalender og få et flott undervisningsopplegg for desember.

Omvendt julekalender flytter fokuset fra å få til å gi i førjulstiden. I fjor fikk 50 000 elever en spennende reise hver skoledag i desember. Gjennom film og bilder ble de kjent med barns hverdag i ulike deler av verden.

Ved å gjøre småjobber hjemme, samlet elevene inn 2,6 millioner kroner til SOS-barnebyers arbeid, blant annet til tyfonofrene på Filippinene.

Deler av årets inntekter går til SOS-barnebyers arbeid for barn i Gaza og vil brukes til traumebehandling, nødhjelp og til å gi barn et trygt hjem.

Inspirasjon og påmelding på www.omvendtjulekalender.no

“Kalenderlukene har gitt fine samtaler og dette har vært veldig lærerikt.”
Lærer på 5. trinn, Drammen

 SOS
BARNEBYER

Aldri mer kunst!

● Vilde Kamfjord

Programansvarlig,
DKS i Oppland

FOTO CECILIE DWIREN

Elevene ber om at kunsten de møter gjennom Den kulturelle skolesekken utfordrer, involverer og presser dem. En velfungerende skolesekk krever mye mer enn en vellykket forestilling.

Det var ingen som skrev rapport da jeg som utrolig moden, dog sent utviklet, smugrøykende og irritert ungdom, ble slept rundt etter håret på alle slags kulturelle opplevelser gjennom hele 1980- og 90-tallet. Iført strekkbukser, billig dunjakke og cello på ryggen ble jeg sendt av gårde på kurs for å samspille med andre ungdommer og profesjonelle musikere. Og på kulturskolen. Hver uke. Et selverklært offer for bedrevitende foreldre som argumenterte for at disse kunst- og kulturopplevelsene bidro til at jeg ville vokse opp som en trygg betrakter, en kritisk tenker med evne til refleksjon – basert på egen kunnskap. Yeah, right.

Ferdig vaksinert mot kunst og kultur reiste jeg, nesten voksen, nesten ferdig utviklet og svært selvstendig ut i verden; endelig fri. Aldri mer kunst!

I juni 2013 la Uni Rokkan-senteret og Høgskolen i Bergen frem resultatet av tre års forskning på Den kul-

turelle skolesekken, som blant annet etterlyste elevenes syn på ordningen. Høsten 2013 bestilte sekretariatet for Den kulturelle skolesekken en kvalitativ rapport. Oppdraget ble gitt til Creativity, Culture, and Education (CCE), en britisk veldedig organisasjon som arbeider internasjonalt med koblingen mellom kreativitet og læring hos unge mennesker, i og utenfor utdanningsinstitusjoner. De har samarbeidet med flere kommuner og fylkeskommuner og kjenner Den kulturelle skolesekken godt. De har drevet aksjonsbasert forskning og utvikling internasjonalt i en årrekke, og har spisskompetanse på elevers opplevelser av møter med kunst og kultur i skolehverdagen. Rapporten fra CCE ble offentliggjort 3. april.

Etter 13 år med DKS foreligger altså for første gang en rapport som løfter elevenes – publikums – syn på tilbudet frem i lyset, samt deres opplevelser av ufrivillige møter med kunst og kultur i skoletiden. Innholdet i Skolesekken skal holde høy kunstnerisk kvalitet, det er et av hovedkriteriene for ordningen. Men er den kunstneriske kvaliteten tilstrekkelig når vi diskuterer kvalitet i Den kulturelle skolesekken? Rapporten fra CCE peker på flere faktorer som mer enn antyder at det ikke er det. Én av dem er lærerens holdninger. Holdninger går i arv. Når lærerens holdning til Den kulturelle skolesekken er positiv, påvirkes eleven i samme retning, og utbyttet av møtet med kunsten heves betraktelig, også faglig. I tillegg ser det ut til at elevenes relasjon til læreren styrkes når læreren deltar og opplever kunstmøtene sammen med elevene.

Et annet element i det referansegruppa utviser som en nokså avansert forståelse av kvalitet, er det som i rapporten kalles prosess-kvalitet.

Konteksten. Rommene. Rammene. Formidlingen. Det er vanskelig å engasjere seg i en forestilling fremført av et ensemble du ikke vet noe om, i en iskald gymsal klokka 08.35 sammen med hele skolen. Inkludert hun som slo opp med deg i går. Hun sitter ved ribbeveggen og hvisker i øret på venninna si, du ser det fordi mobilen lyser opp ansiktene deres. Like lite som du greier å holde fokus på det som skjer på scenen, har utøverne glede av å fremføre for deg og de andre som ser en annen vei, med eller uten blått lysskjær over fjeset. En gjensidig lidelse for utøver og betrakter; kunstner og elev. Læreren, han som fikk vite om forestillingen fem over åtte og ikke rakk å lese seg opp på hva dette egentlig var, fikk i alle fall telt elevene og ført fravær. Med et litt stivt smil takker han utøverne for en interessant forestilling; utøverne som på vei til bilen snakker opprørt om skolens mangel på blendingsgardiner. Og med det går kunsten og skolen hver til sitt. Igjen.

Sånn kan kunstmøter i regi av Den kulturelle skolesekken se ut. Kvaliteten på innholdet er det muligens få som betviler, men er det likevel dette vi mener med kvalitet?

Det er ingen tvil om at skolen som arena, og det med blendingen, er en utfordring for enkelte utøvere, men det er ikke like sikkert at det er et problem for å nå Den kulturelle skolesekkens mål. Er det ferdige produktet, altså forestillingen i gymsalen, elevenes viktigste møte på veien til å utvikle kjennskap til scenekunst som kunstform? Eller kan prosessen yte noe tilsvarende? Ei jente forteller at hennes beste møte med Skolesekken var å oppleve en prøve på et profesjonelt teater. Antagelig kjenner hun scenekunst som uttrykk vel så godt etter dette som etter en «episode» i gymsalen. Sannsynligvis vil hun på eget initia-

«Det der med å bli voksen, det med å fri meg fra kunsten, endte ikke helt som jeg hadde tenkt.»

tiv oppsøke teateret igjen, og finne glede i selv å forstå hva som skjer på scenen. Hun velger på bakgrunn av egen erfaring.

Når det gjelder litteraturformidling i Skolesekken, kan det se ut til at det på et tidspunkt har oppstått en begrepsforvirring, der man forveksler ordet «litteratur» med «forfatter». Forfatterformidling er ikke Den kulturelle skolesekkens oppdrag. Det er mange forfattere som verken kan eller skal turnere med Skolesekken, og det kan være flere grunner til det. De kan bo i utlandet, de kan være døde for hundre år siden, de kan være døde for to år siden, ikke ville og ikke kunne. Det kan ikke settes likhetstegn mellom en fabelaktig forfatter og en fabelaktig formidler. Et av verkstedene som referansegruppa var med på, ble holdt av en litteraturkritiker (Guri Fjeldberg). Når ungdommene i etterkant uttalte at de ble inspirert til å lese bøker, at de likte at hun viste interesse for, og respekterte, deres meninger og at de brått tenkte på bøker på en helt ny måte, er det fristende å bruke ord som økt leseglede og læringsutbytte. Å lære å lese kritisk, lære at det er ok å ikke like, og at det er verdifullt å kunne argumentere for hvorfor man ikke liker, kan se ut til å være en vel så god måte å formidle litteratur på.

Signalet i rapporten er tydelig. Elevene vil ha møter med kunst og kultur. De vil utfordres. De vil presses

ut av komfortsonen. De vil tas på alvor. Og de vil lære noe. De etter-spør læringsutbytte og koblinger til skolens læreplan. Disse koblingene er der. Spørsmålet er hvem som best kan ta ansvar for å synliggjøre dem.

Den kulturelle skolesekken ble etablert som et samarbeidsprosjekt mellom kultur- og skolesektor. Det kan dog se ut til at det foreligger en del uavklarte forventninger som gjør at ingen av dem får utnyttet sitt fulle potensial som part i dette samarbeidet. Enkelte representanter for kultursektoren reagerer dersom noen vil diskutere nytteverdien av kunst, og blir helt krøllete av «det pedagogiske perspektivet». Like krøllete som en del representanter fra skolesektoren blir av hele Skolesekken.

Ordningen oppleves muligens som bemerkelsesverdig lite diskutert, sett fra utsiden. Fra innsiden kan det derimot meldes om ordskifte, en lite utadventt debatt, der kunsten ofte står i sentrum. Det er på tide å flytte fokus fra kunsten til kunstuttrykket. Eller kanskje hele veien fra kunsten til eleven?

For det er elevene Skolesekken er til for. Den skal sørge for at elevene gis mulighet til å gjøre seg kjent med og utvikle forståelse for kunst- og kulturuttrykk av alle slag. At de får utvikle seg til kompetente, trygge betraktere og kritiske tenkere med evne til refleksjon, basert på egen kunnskap.

Det der med å bli voksen, det med å fri meg fra kunsten, endte ikke helt som jeg hadde tenkt. Vel var det en periode med mye Nugatti, fravær av leggetid og lite annet, men så var de der igjen, kunstmøtene, og de ble værende. Jeg velger og velger bort, basert på kunnskap og erfaring. Jeg tør å ikke forstå, jeg tør å ikke like og jeg tør å mene. Jeg tør

til og med endre mening, og det er nesten det gjevreste. Jeg anerkjenner meg selv som betrakter og jeg opplever at jeg er utstyrt med verktøy til å ta stilling til både intetsigende og konfronterende kunst. Når jeg ser tilbake skjønner jeg at det ikke bare handlet om kunstmøtene i seg selv. Rammene var vel så viktige. Jeg hadde positive, forberedte og interesserte følgespersoner, som satte møtene i relevant sammenheng. I tillegg hadde jeg tilgang på et rom for refleksjon i etterkant. Visst var det ufrivillig, men jeg var ivaretatt.

Kunstmøtene gjennom Skolesekken er også ufrivillige, men ivaretagelsen er for tilfeldig. Avstanden mellom kunst og skole er stor, noe som ifølge referansegruppa bidrar til å gjøre kunsten lite relevant. Vi trenger en kulturell skolesekk som sørger for at elevene selv opplever at kunstmøtene angår dem. Det motsatte er vaksinasjon.

Innlegget har tidligere vært publisert i Morgenbladet.

LÆRERIKE OG AKTIVE KLASSETURER MED CLUB ENGLAND

KR. 900,-
RABATT PR. PERSON - BESTILL NÅ!

«Living English» språkkurs og mye moro! Perfekt som start eller avslutning på 10. klasse. Gratis lederplasser. Vær raskt ute hvis klassen vil reise i juni eller om høsten 2015.

Scarborough med York

Spennende ferieby med flotte strender og Englands ræste fornøylespark. Besøk den verdenskjente kulturbyen York med The Viking Centre. Kan kombineres med London eller Skottland.

Brighton med London

Englands mest berømte ferieby - nesten en forstad til London, som vi besøker på flere dagsturer. Et fantastisk reisemål hvor dere treffer ungdommer fra hele verden.

CLUB ENGLAND www.clubengland.net
info@clubengland.net

900 22 310
22 11 13 33
55 56 02 02

UngeAbel – et matematisk løft

● **Toril Sivertsen Bakken**

lektor ved Tolga skole,
Hedmark

FOTO: GJERMUND DAMMEN

Etter en hektisk vår, hvor 9. trinn ved Tolga skole deltok i UngeAbel-konkurransen, vant den norske finalen og reiste til den nordiske finalen i Finland, er det én ting vi er helt sikre på: Dette ble et skikkelig matematisk løft!

Ikke bare for de fire elevene som representerte klassen i konkurransen, men for hele klassen, hele skolen og hele kommunen.

Vi har sett effekten før. Skolen vår har deltatt i KappAbel-konkurransen tidligere og vært med i semifinaler/finaler. De yngre elevene har fått det med seg, og allerede på mellomtrinnet er dette noe som elevene prater om og gleder seg til: Når vi kommer i 9. trinn, skal vi delta i konkurransen. Matematikk er morsomt, og på skolen er det «lov» til å være god i matematikk. Etter årets prestasjon er det ingen grunn til å tro at motivasjonen for matematikkfaget har blitt mindre.

Konkurransen startet med to innledende runder, der klassen var sammen om å løse et sett med oppgaver. De ble delt inn i grupper som startet med hver sin oppgave. Når en oppgave var løst, skrev ett av gruppelemmene ned svaret på tavla, og gruppa kunne gå videre til neste oppgave. Hvis noen grupper fikk et annet svar enn det som allerede sto på tavla, ble dette svaret også skrevet ned og sjekket. Slik jobbet vi til alle oppgavene var løst, og svarene ble sendt inn for retting. Etter to omganger ble det klart at Tolga hadde best resultat i Hedmark, og at de skulle reise til Eidsvoll for å representere fylket i semifinale og eventuelt finale der.

For å delta videre måtte klassen jobbe med et prosjekt med tema «Befolkningen i Norden» og utarbeide en prosjektrapport og ei utstilling som de kunne ta med seg. Ut fra samtaler med flere av de andre lærerne som var med laget til den norske finalen på Eidsvoll, er det nettopp prosjektet som gjør at mange kvier seg for å melde klassen på til UngeAbel. Hvis dette stemmer, er det kjempesynd! Dersom man får i oppdrag å lage en prosjektoppgave, er det faktisk fordi man har fylkets beste (deltakende) klasse i matematikk! Det koster litt krefter, innsats og tankevirksomhet når man

skal løse elevene gjennom et prosjekt som de skal ha mest mulig styring over og eierforhold til, men konklusjonen fra både elever og lærere etterpå er at det definitivt var verdt bryet!

Lærerne som hjalp til med utarbeidelsen av Tolgas prosjekt i år, hadde to hovedmål: hjelpe elevene til å finne en problemstilling som traff oppgaven, og at alle elevene skulle delta på en eller annen måte i prosjektet. Det viste seg å være en god strategi. Tolga skole vant både den norske og den nordiske prosjektprisen for sitt prosjekt om befolkningsutviklingen i Tolga kommune, før, nå og i framtida!

I semifinalen på Eidsvoll jobbet alle fylkeslagene med oppgaver i et lukket rom. Lærerne ble «sendt på gangen». Det var åtte oppgaver som skulle løses i rekkefølge og leveres inn, og når du hadde levert svar på en oppgave, var det ikke mulig å få den tilbake. Laget måtte levere en oppgave for å få lov til å begynne på den neste. Oppgavene var såpass finurlige at matematikklærerne på gangen heller ikke alltid var helt enige om alle svar. På bakgrunn av resultater i semifinalen kombinert med poeng for prosjektet, ble det plukket ut tre lag til finalen neste dag. Det ble lagene fra Aust-Agder, Vest-Agder og Hedmark. Her løste elevene oppgaver med publikum i salen og fikk fra 0–5 poeng per oppgave etter hvor godt de hadde løst den. Tolga-laget vant finalen med 22,5 poeng av 25 mulige.

Etter å ha vunnet den norske finalen fikk både skolen og klassen mye publisitet, og både aviser, radio og TV viste stor interesse. I hjemkommunen ble alle elever fra begge skolene invitert på kakefest for å feire seieren.

Med seieren i den norske finalen vant vi også litt jobb. Prosjekt og framføring måtte oversettes til engelsk og utstillingen forbedres med en modell. Det bød på noen utfordringer, ettersom 9. trinn hadde to uker praktisk yrkesorientering mellom den norske og den nordiske finalen. Det endte med at seks elever fra klassen ble valgt ut til å oversette hver sin del, mens lærerne leste korrektur i etterkant. Også muntlig framføring måtte oversettes og øves inn av de fire representantene på nytt.

De fire representantene fra klassen reiste til Oslo for å framføre prosjektet på engelsk under Holmboe-prisutdelingen, og der fikk de møte utdanningsminister Torbjørn Røe Isaksen. De var på to kjempeinteressante bedriftsbesøk hos Aker Solutions og Petroleum GeoServices på Lysaker, og fikk overvære utdelingen av Abel-prisen i Uni-

«Oppgavene var såpass finurlige at matematikklærerne på gangen heller ikke alltid var helt enige om alle svar.»

Lagene fra Aust-Agder, Hedmark og Vest-Agder med premiene fra den norske finalen.

Johannes Grann Vingelen, Meine Baas, Ingrid Ragna Trøeng og Magdalena Mitrovic jubler for seieren.

På vei til Finland!
Fra venstre: Johannes Grann Vingelen, Meine Baas, Ingrid Ragna Trøeng og Magdalena Mitrovic.

Det norske laget med premiene fra den nordiske finalen.

versitetets aula. Under de to bedriftsbesøkene fikk vi et innblikk i hva de bruker matematikken til, særlig innenfor oljeleting. Her ble både derivasjon, integrasjon og regning med vei, fart og tid brukt hyppig (for å nevne noe), og læreren fikk med seg flere gode argumenter til bruk når matematikkleie elever lurer på «hvorfors skal vi lære dette?».

I juni gikk turen til Vasa i Finland, der den nordiske finalen gikk av stabelen. Også her var det en egen prosjektpriis med vurdering av muntlig framføring, skriftlig prosjektrapport og utstilling, samt en konkurranse med oppgaveløsning som hadde ganske lik gjennomføringsform som den norske finalen. Norge vant prosjektpriisen og kom på 4. plass i oppgaveløsningsdelen. I tillegg til den faglige delen var det også litt sosialt program, og elevene på det norske laget knyttet noen

nye bekjensheter på turen. Vi fikk en kjempefin sightseeing i området rundt Vasa, og det norske laget var veldig fornøyd med at de var de eneste som badet i sjøen. Når man er vant til å bade i relativt kaldt fjellvann var det nemlig god badetemperatur i Vasa etter Nord-Østerdals-standard!

Konklusjonen til elevene i etterkant av konkurransen var at dette var gøy, sjø! og vi også var enige om at det skulle bli ekstra godt med sommerferie i år! Hele klassen synes det var en morsom måte å jobbe med oppgaver på i de innledende rundene. Prosjektarbeidet tok det litt lengre tid før elevene ble tent på, men ettersom vi fant ut mer og mer og fikk litt input fra ulike kilder, ble også dette noe som klassen synes var interessant. I tillegg fikk vi inn noen læreplanmål i både matematikk, norsk og samfunnsfag på en god måte.

For de fire elevene som representerte klassen på Eidsvoll og i Vasa, ble det selvsagt en enda større opplevelse. Turen til Oslo med bedriftsbesøk og prisutdelinger var veldig inspirerende, og når man har holdt foredrag for blant andre Abel-prisvinneren og utdanningsministeren på engelsk, var elevene enige om at det definitivt ville bli mindre «skummelt» å snakke engelsk i klasserommet. Engelsk-biten og til dels også framføringsbiten var nok et stykke utenfor komfortsonen til flere av elevene som representerte klassen, så der imponerte de stort! Oppgaveformen i semifinale/finale og måten å løse oppgaver på, var også noe elevene likte godt, og de synes det var morsomt å greie noe som de ved første øyekast syntes så kjempevanskelig ut. Vi kommer til å jobbe videre med oppgaver på denne måten i klassen, for det var veldig lærerikt!

Selv er vi ganske stolte over at lille Tolga, med sine 24 niendeklassinger i hele kommunen, har gjort det så bra i konkurranse med langt større skoler/kommuner, og i den nordiske finalen også flere privatskoler. Det viser at man ikke nødvendigvis må være størst for å bli best!

UngeAbel 2014 ble et kjempestort matematisk løft for oss på Tolga. Derfor kommer vi etter all sannsynlighet til å ta sats og melde på neste års niendetrinn. Går vi ikke videre, har vi fått noen matematikktimer med morsom oppgaveløsning. Hvis vi går videre til finalerunden, bretter vi opp ermene og går på med krum hals i fordypningsoppgaven, fordi det definitivt er verdt innsatsen!

La nasjonale prøver i engelsk bli en del av undervisningen

● Beverley Goldshaft

Lærer og faggrupeleder
i engelsk
Tæruddalen skole
Skedsmo i Akershus

FOTO PRIVAT

Hvilke fordeler og ulemper kunne oppstå om nasjonale prøver i engelsk ble gjennomført på både 8. og 9. trinn?

Per i dag gjennomføres de nasjonale prøvene i engelsk på 5. og 8. trinn. Prøvene er elektroniske og interaktive, og elevene får resultatet straks etter innlevering, i form av et antall poeng av maksimumspoeng. Elevene får også et mestringsnivå fra skala 1–5 etter at nasjonalt gjennomsnitt er beregnet rundt to måneder senere. Nasjonale prøver i engelsk har blitt gjennomført i sin nåværende form siden 2007.

Nasjonale prøver i lesing og regning blir i dag gjennomført på 5., 8. og 9. trinn. Prøvene i lesing og regning på 9. trinn er de samme prøvene som elevene tok året før. Dette gir skolene muligheten til å se på den enkelte elevens utvikling.

Nasjonale prøver i engelsk gjennomføres kun på 5. og 8. trinn. Det gis ingen mulighet for gjennomføring av samme prøve som ble gitt på 8. trinn, på 9. trinn, slik som med norsk og regning. Som engelsklærer i ungdomsskolen ville jeg personlig satt stor pris på en gjennomføring på 9. trinn. Da kunne jeg sammenligne elevenes resultater og analysere min undervisning i forhold til elevenes framgang, eller manglende framgang. Spørsmålet jeg stiller er dermed: Hvorfor gjennomføres ikke nasjonal prøve i engelsk på 9. trinn?

Nasjonale prøver i engelsk er annerledes enn regning og lesing i at her testes kompetansen i kun ett fag: «Nasjonale prøver er ikke prøver i fag, men i grunnleggende ferdigheter i alle fag. Prøvene i lesing og rekning tek derfor ikke berre utgangspunkt i kompetansemåla i norsk og matematikk, men også i andre fag der mål for lesing og rekning er integrerte. Prøvene i engelsk skil seg frå dei to andre prøvene sidan dei tek utgangspunkt i kompetansemål i eit fag.» (Udir.no om Nasjonale prøver).

Alle lærere er leselærere, alle lærere er regnelærere, men kun engelsklæreren er engelsklærer.

Marsdal (2011) peker på sterkere reaksjoner på rangering av skolene etter resultatene i nasjonale prøver i distriktsskoler enn i Oslo-området: «Ettersom kun ett trinn i barneskolen og ett i ungdomsskolen tar nasjonale prøver, vet mange i omgivelsene ikke bare hvordan skoler skårer,

men ofte hvilke lærere som har hatt ansvaret for elevene som er testet.» Fra Marsdal (2011): Kunnskapsløffen (40–41).

Resultater av nasjonale prøver i engelsk som viste framgang, eller manglende framgang, for en klasse over ett år, ville være tett knyttet til den enkelte lærers lærerkompetanse.

Det kunne fort ende i en offentlig rangering av engelsklærere, til og med innenfor hver enkelt skole. Presset på den enkelte lærer ville bli stort, både i distriktene og i byene. Det kunne også føre til at lærere mistet jobben eller måtte bytte undervisningsfag.

På den annen side er skoler til for å sørge for best mulig utdanning av samfunnets framtid, nemlig elevenes læring. Skoler er ikke til for å skape en trygg arbeidsplass for lærere. Hvis man ser nasjonale prøver som et verktøy for «accountability», innsyn og synliggjøring av skolens resultater, hvorfor skal ikke engelsk tas med i denne synliggjøringen, selv på bekostning av lærerens velferd?

Nytt i 2014 er at skolene og elevenes foreldre skal kunne sammenligne elevenes resultater fra 5. og 8. trinn. Begrunnelsen for at dette er blitt mulig, er gitt av Utdanningsdirektoratet:

«Fra og med i år kan nasjonale prøver i regning og engelsk brukes til å måle utvikling over tid. Det vil si at vi på sikt kan se om elevenes resultater blir bedre. Til nå har skoler og skoleeiere bare kunnet sammenligne seg selv med andre samme år. For å bedre mulighetene for oppfølging vil resultatene i år også bli presentert på en ny skala. Med den nye skalaen vil skoleeiere, skoler og du som lærer få bedre og mer presis informasjon enn tidligere.» Fra Lærerbrosjyre 2014. Utdanningsdirektoratet.

Nasjonale prøver i engelsk tester noen av kompetansemålene fra 7. trinn i engelsk, men testen gjennomføres på 8. trinn, på ungdomsskole, hvor det er ofte nye lærere og nye klassesammensetninger. I distriktene, hvor det finnes flere 1.-10.-skoler enn rene ungdomsskoler, er nok synligheten større når det gjelder hvilke lærere som har undervist hvilke elever.

Resultatene sier noe om elevens mestringsnivå

«... skoler (er) til for å sørge for best mulig utdanning av samfunnets framtid, nemlig elevenes læring. Skoler er ikke til for å skape en trygg arbeidsplass for lærere.»

derveisvurderingen

i lesing, grammatikk og ordforråd, men kan kun si noe om lærerens pedagogiske kompetanse i distriktskolene, hvor læreren har vært klassens engelsklærer kontinuerlig i de tre årene fra 5. til 8. trinn. Hvis prøvene ble gjennomført på 9. trinn i hele landet, kunne resultatene brukes både til å se elevens framgang, og synliggjøre de lærerne som leder klasser som ikke har hatt framgang. På denne måten kunne skoleledere granske begrunnelsene for dårlig framgang og veilede lærere om nødvendig. Det er denne «pekefingeren» jeg tror er årsaken til at nasjonale prøver i engelsk ikke blir gjennomført på 9. trinn med det første.

Jeg synes at den nye muligheten for sammenligning er en interessant utvikling. På den ene siden åpnes det for synliggjøring av elevens utvikling, men uten å gjøre det enkelt å si noe om lærerens pedagogiske virkning, med mindre eleven har hatt samme lærer på barneskolen de siste tre årene (jf. Marsdals kommentar om distriktskolene).

Resultatene blir imidlertid kjent hvis eleven går i ungdomsskolen.

Hvor aktuelt er det for en barneskoleleder å analysere resultater som skalerer framgang over tid, med tanke på å finne ut om noen lærere trenger hjelp? Eller trenger å sies opp? Det gjenstår å se hvordan disse resultatene brukes. Og det gjenstår å se om nasjonale prøver i engelsk blir introdusert på 9. trinn, slik det har blitt gjort i regning og lesing.

Da kunne vi virkelig sett hvilke lærere som har hatt mest framgang i klassene sine når det gjelder leseforståelse og grammatikk. Tenk hvordan vi kunne bruke de virkelige gode lærerne, la de være modeller for andre lærere, diskutere i kollegiet og løfte hele personalet!

Likevel, da hadde kanskje «kunnskapsløffen» (Marsdal, 2011) vært enda mer utbredt, med flere som fristes til å hjelpe elevene sine med forberedelser på forhånd, øving med mer.

Fristet, fordi jobbene deres står på spill. I dag er læreren beskyttet fra offentliggjøring av resultater som kan føres direkte til dem. Kanskje vi går mot nye tider?

Jeg har vokst opp i England. Jeg tok min første kartleggingsprøve som fireåring. Da jeg var ti år, tok jeg 11-Plus, eksamen som skulle avgjøre hvilken «secondary school» (11-16 år) jeg kom inn

på. Hvordan dette gikk, var avgjørende for mitt liv. Jeg husker godt hvor stresset lærerne og foreldrene mine var over denne eksamen. Vi ble forberedt ved å øve på mange forskjellige oppgaver. Resultatene ble offentliggjort, både skole-vis, klassevis og elev-vis. Min oppvekst ble styrt av tallfestede resultatmål. Selv om akkurat denne eksamenen er borte nå, finnes det SAT-tester hvert år i England. Tallfestet resultatmåling styrer fortsatt det angloamerikanske utdanningssystemet. Er disse landene Norges rollemodeller?

11-Plus-eksamen og nasjonale prøver i engelsk har noe til felles: ingen er /var brukt som underveisvurderingsredskap. Mens 11-pluss eksamen var en ærlig, brutal prøve som nivådelte elevene og satte dem i grunnskoler ut fra akademisk kompetanse, inngår nasjonale prøver i et nasjonal kvalitetsvurderingssystem (Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (Nifu), rapport 4/2013).

Selv om jeg er enig i rapportens konklusjon når det gjelder regning og lesing, tror jeg ikke at det samme kan sies om engelsk. Jeg mener at nasjonale prøver i engelsk ikke er samordnet med lærerens elevvurdering, og dermed mister pålitelighet som ledd i statens nasjonale kvalitetsvurdering.

«Kunnskapsløftet som læreplan og utdanningsreform samordnes ved at lærernes elevvurdering inngår i statens nasjonale kvalitetsvurderingssystem.» (Dale, 2010, s. 19).

Med andre ord, nasjonale prøver i engelsk i dagens form, med vurdering på 5. og 8. trinn, brukes ikke av lærerne som et summativt underveisvurderingsredskap, og resultatene blir til et tall, en mestringsnivå, med lite mening.

En introduksjon av nasjonal prøve i engelsk på 9. trinn, slik som lesing i dag, nemlig den samme prøven året etter, ville gjøre det mulig å måle elevens framgang. Det ville synliggjøre de elevene som har minst framgang og gi større mulighet for underveisvurdering. Det ville også synliggjøre lærerens pedagogiske kompetanse og gi oss muligheten til å se hvilke lærere som hadde størst framgang i elevgruppen, og årsakene til denne framgangen.

Nasjonal prøve i engelsk på 9. trinn ville styrke engelskfagets didaktikk i ungdomsskolen.

Litteratur:

Dale, E. L.: Kunnskapsløftet. På vei mot et felles ansvar? (s. 15-19), Universitetsforlaget (2010).

Gundem, B. B.: Europeisk didaktikk. Tenkning og Viten. Universitetsforlaget (2011).

Marsdal, M.: Kunnskapsløffen (s. 40-41) (2011).

Seland, I.; Vibe N., Hovdhaugen, E.: Rapport 4/2013. Nifu. Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet (2013).

Utdanningsdirektoratet / www.udir.no: Om nasjonale prøver.

Utdanningsdirektoratet. Lærebrosjyre. Hvordan bruker nasjonale prøver som redskap for læring? (2014).

Yrkesliv

Karriereveier for lærere?

I flere tiår har mange ment at norske skoler, elever og lærere er dårlige når det gjelder planlegging, undervisning, læring, vurdering, ro og disiplin. Politikerne som har ansvaret for det hele og som skulle ha nyansert dette bildet, har ofte stått fremst i hylekoret. Et hederlig unntak er den nyvalgte lederen i AUF, Mani Hussaini (Utdanningsnytt.no, 20. oktober).

Den foreløpig siste feilen ved norsk skole er at det ikke finnes karriereveier for lærere som ønsker å fortsette å undervise elever. Det påstås at i dag må de søke seg over i lederstillinger for å få et karrièreløft. De som hadde giddet å undersøke, ville ha funnet ut at det ikke er slik.

En student med artium kunne i 1960-70-årene ta toårig lærerskole og få tittelen lærer. Hvis han tok en årsenhet til i et skolefag eller i pedagogikk, ble han lærer med opprykk/tillegg. Med enda en årsenhet ble vedkommende adjunkt,

og med nok en enhet adjunkt med tillegg. Som adjunkt er det mulig å bygge på med et toårig masterstudium (hovedfag) og bli lektor (som igjen har mulighet til å bli lektor med tillegg). Dette er et fantastisk rettferdig og åpent system som gjør det mulig å bygge opp en stor kompetanse i flere skolefag – og fortsette å undervise elever. Ingen blir tvunget ut av klasserommet fordi en får nye kunnskaper i ett eller flere skolefag! Og for hver ny fagenhet og eksamen får en lønnsmessig uttelling.

Det skolen trenger aller minst nå, er alternative karriereveier etter modell fra skolefremmede miljøer med innslag av spyttlikking og ryggpissing av eiere og ledere. De faglige karriereveiene ligger der allerede. Det er bare å oppgradere dem og bygge dem ut videre.

Roald Killingbergtrø

De faglige karriereveiene ligger der allerede. Det er bare å oppgradere dem og bygge dem ut videre, skriver innsenderen. ILL. FOTO ERIK M. SUNDT

Til «Regjeringen + Lærerløftet + lærerutdanningene = ?» på utdanningsnytt.no/14014

Takk!

Alle planene til regjeringen for å styrke kunnskapen i skolen kan føre til kollaps i lærerutdanningene, skriver Torunn Herfindal på utdanningsnytt.no. Til henne vil jeg si:

Takk for at du skriver dette. Det er viktig at vi innenfor lærerutdanning sier ifra. Det du skriver,

tror jeg støttes av de aller fleste innen lærerutdanning, og også blant lærerne i grunnsoppleringen. Kanskje det snart er tid for et skikkelig opprør.

Hege Myhre

Hva gir kvalitet?

Vi trenger en regjering som ser at kvalitet ikke kommer ved bare å gjennomføre en strukturforandring. Kvalitet handler mye mer om innhold. Gi oss muligheter til å arbeide med innhold som kan øke kvaliteten, enn arbeid med nye strukturer.

Annepetra Røkke Jenssen

En lærerutdanner er også lærer og må lønnes slik

En regjering må gjerne bestemme hva slags lærerutdanning landet skal ha. Slik er det ellers i livet også, men vi andre må planlegge drømmene våre litt. Vi må se hva vi har bruk for, hva vi trenger og hva det koster før vi kaster oss ut i det.

Å være lærerutdanner er et interessant yrke, men fagfolk på dette området må kjenne hverdagslitt for å utdanne nye. Når en høyt kvalifisert

lektor, gjerne med tilleggstudium, blir tilbudt inntil 100.000 kroner mindre i lønn ved å ta imot en midlertidig stilling ved en høgskole, er det mye som må endres. Det haster aller mest med å gi politiske myndigheter kompetanse nok til å forstå dette, og det skal også litt til for at Utdanningsforbundet ser sammenhenger her som det haster å gjøre noe med.

Stå på, Torunn Herfindal og dere andre i lærerutdanningene! Kanskje det endrer seg før dere blir for sterkt fristet til å gå tilbake til skolen dere kom fra. Skolene trenger dere selvsagt, men hvem skal overta for dere da?

Dag Sørmo

Har du mykje på hjartet?

Det er du ikkje åleine om. Utdanning tek imot store mengder kortare og lengre debattinnlegg, innspel og kronikkar. Men det er trengt om plassen. Difor går det ofte lang tid før tekstane kjem på trykk, nokre gonger så lang tid at dei vert uaktuelle. Vårt tips er: Skriv kort! Held du debattinnlegget ditt på under 2500 teikn (tal på teikn inklusive mellomrom), er sjansen større for å få plass. Redaksjonen set retten til å kutte i innlegga som vilkår.

For innlegg på innspel plass er lengda 3000-10.000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 12.000 og 17.000 teikn.

Redaksjonen tek imot debattstoff på denne adressa: debatt@utdanningsnytt.no

● Voksenopplæring

Hvorfor skolen vår gjør det bra på norskprøvene

I september i år kom resultatene fra norskprøvene i mai. Personlig er jeg alltid litt tilbakeholden når det gjelder å måle en skole mot en annen. Det kan være mange grunner til at skoler gjør det bra eller dårlig i slike statistikker. Skolen min har imidlertid alltid ligget godt an, og jeg har lyst til å reflektere litt rundt det.

Vi kan bli bedre i mye, men vi er ganske gode i mye også. Vi har først og fremst en lærerstab som er stabil og kunnskapsrik. Den får disponere tiden til undervisning og får armslag til å legge opp dagen med undervisningen i sentrum. Vi har et par timer pr. uke til felles personalmøte og annet. Ellers finner lærerne sammen til egne møter og eget for- og etterarbeid etter behov. Dette fungerer veldig bra. Kontaktlærere har hovedansvaret for at de individuelle planene lages for de fleste av elevene, og for jevnlig samtaler med eller uten tolk. Dette gir orden og forutsigbarhet. Vi har alle

en spesiell arbeidsplass, med mange elever som trenger en ekstra prat. Det er viktig at vi lærere har rom og tid til å ta elevene alvorlig.

Av og til diskuterer og utfordrer vi lærere hverandre når det gjelder synspunkter på pedagogikk og metodebruk. Vi skulle ha gjort det mye mer, og vi blir slett ikke alltid enige. Jeg tror vi vokser på det. Vi vokser på å få mulighet og tillit til å gjøre timene til våre egne, samtidig som vi samarbeider. Ingen over oss forteller oss i detalj hva vi skal gjøre når. Å forberede timene våre slik vi mener blir bra for elevene våre der og da, er det bare vi som faglærere som kan gjøre. At vi fortsatt får tillit og mulighet til å utføre jobben vår på en god måte, er viktig.

Vi følger skoleruta, og elevene har altså 38 ukers undervisning pr. år. Å utvide skoleåret henger ikke nødvendigvis sammen med å skåre høyt på resultatrankingen. Når arbeidsplassen er rigget

slik at vi kan konsentrere oss om undervisninga og elevene våre, gjør vi en god jobb. Ligger ikke forholdene til rette for det, tar det oppmerksomheten fra arbeidet. Våre ledere har en oppgave i å legge forholdene til rette for oss slik at vi kan bruke den utdanningen og kunnskapen og erfaringen vi har for å lage god undervisning. Vi skal ikke måtte bruke krefter og energi på å irritere oss over alt som er i veien for god undervisning. Godt kveldstillegg, slik at kveldsundervisningen virker noe mindre ugunstig, godt planlagt skoleår, godt kvalifiserte lærere, kontaktlærerfunksjon/rådgiverfunksjon, alt dette er eksempler på faktorer som gir gode resultater.

Solveig Hals | Nome kommunale voksenopplæring og styremedlem i Utdanningsforbundet Telemark

● Uttalelse

Politisk innflytelse for pensjonistene i Utdanningsforbundet

Styret i pensjonistgruppa i Tromsø lokallag av Utdanningsforbundet har gjennomgått innstillinga fra arbeidsgruppa med oppdrag å vurdere vilkårene for politisk innflytelse for pensjonistene i Utdanningsforbundet. Vi er sterkt uenig i en del av gruppas anbefalinger, som oppleves som at man legger opp til «status quo» for oss som medlemsgruppe.

Vi mener en slik sak må ha som mål å sikre at organisasjonen har aktive og fornøyde medlemmer. Dette fordrer et organisasjonsapparat som ivaretar alle medlemmenes behov; oppmuntrer til og støtter de respektive medlemsgruppene aktiviteter. Vi opplever ikke at den nåværende organisasjonsmodellen ivaretar disse behovene for pensjonistenes vedkommende. Svært mange av pensjonistmedlemmene har lang fartstid i organisasjonen og føler det ydmykende plutselig å skulle bli «tatt hånd om» av de «myndige» i organisasjonen. Vel gir lovene i

Utdanningsforbundet anledning til å velge utsendinger til de respektive årsmøter og landsmøter, men arbeidet i disse fora ligger i stor grad på siden av pensjonistenes interessefelt, og det vil ikke være naturlig for de yrkesaktive å la seg representere av pensjonister. Vi er ikke lenger interessert i å blande oss opp i saker som gjelder dagligdagse problemstillinger på arbeidsplasser, og vi opplever at yrkesaktive bare unntaksvis er opptatt av den hverdagen som kommer etter pensjonsalder.

Formodentlig er det skrevet i beste mening når man bruker begreper som «arbeidet med pensjonistene», men det oppleves som om pensjonistene er en belastning for organisasjonen i stedet for det motsatte, nemlig en ressurs for organisasjonen.

For å bedre vår stilling mener vi det er nødvendig å opprette direkte organisasjonsledd vertikalt og horisontalt for pensjonistene i Utdanningsforbun-

det. Det må gjennomføres valg av styre på lokal-, fylkes- og landsnivå for pensjonistene, og pensjonistene må defineres som egen medlemsgruppe etter modell av de andre gruppene. Likevel ikke nødvendigvis slik at man deltar på fylkesårsmøter med de samme representasjonsregler som for de yrkesaktive.

Alternativet til en slik framtidig ordning vil etter vår mening være at pensjonistene skaffes tilhørighet til en organisasjon som arbeider for pensjonistrettigheter, eksempelvis Landslaget for offentlige pensjonister (LOP), og ved at Utdanningsforbundet melder pensjonistmedlemmene kollektivt inn i LOP med tilhørende innbetaling av avtalt medlemskontingent.

Pensjoniststyret i Tromsø lokallag av Utdanningsforbundet

Delta i debatten på utdanningsnytt.no

● **Til «Færre fagarbeidere i private barnehager» på utdanningsnytt.no/201014**

Dårlig råd i private barnehager?

Ifølge PBL (Private barnehagers landsforbund) blir det for dyrt å ansette flere barne- og ungdomsarbeidere i de private barnehagene, skriver utdanningsnytt.no

Til det vil jeg spørre: Hvordan kan private barnehager si at de ikke har råd til å ansette barne- og ungdomsarbeidere?

Mange av de private eierne tar ut store overskudd og florerer ganske høyt på skattematene både når det gjelder inntekt og formue.

Jeg håper at det snart kommer en bindende bemanningsnorm som også skal gjelde de private barnehagene. Kommunale barnehager sliter for å få endene til å møtes.

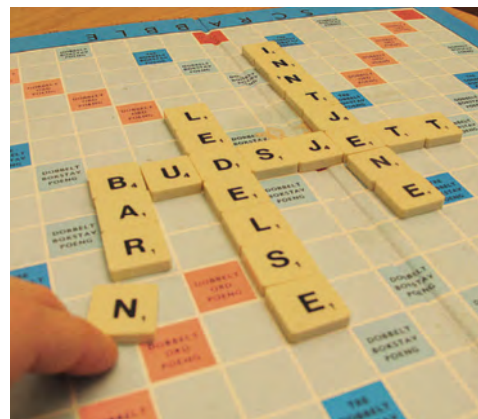
Kanskje de private skulle ha gitt oss et kurs i

hvordan drive økonomisk uten at det går ut over kvaliteten og omsorgen vi kan gi til barna. Hvordan forklares dette gapet på lønnsomhet og overskudd? Er det de kommunale eierne som ikke har skjønnet det, eller er det en formel vi ikke kan bruke i de kommunale barnehagene, men som går bra i de private? Jeg bare spør!

Håvard Løberg

Innsenderen håper på en snarlig bindende bemanningsnorm som også skal gjelde de private barnehagene. Kommunale barnehager sliter for å få endene til å møtes, skriver han.

ILL. FOTO: INGER STENVOLL

● **Til «Få vil undervise de yngste» på utdanningsnytt.no/1510141**

Flest studenter på 1.-7.-utdanningene

Grunnskolelærerstudentene vil undervise de eldre barna framfor de yngste. Én av seks studieplasser ved lærerutdanningene for 1.-7. trinn står tomme. I nord er over halvparten av studieplassene ledige, skriver utdanningsnytt.no.

Ved grunnskolelærerutdanninga ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har vi de siste årene opplevd en god økning av studenter som velger 1.-7.-utdanningene. Inneværende studieår er det 50 prosent flere studenter på 1.-7. trinn enn det er

på 5.-10 trinn. Dette kommer som resultat av bevisst og strategisk arbeid.

Arve Thorshaug | studieleder

● **Til «Forsker advarer mot snarveier i lærerrekutteringen» på utdanningsnytt.no/161014**

Hva med fornying og oppdatering av kompetanse og kunnskap?

Dette er litt på siden av ovennevnte artikkel, men skal man tenke helhetlig rundt kompetansebehovet i skolen, mener jeg følgende er relevant likevel:

Lærerløftet er sikkert bra for mange lærere, men hva med oss som trenger fornying og faglig oppdatering i fag vi allerede har? Det ville vært fornuftig å legge opp til en jevnlig studiepermisjon for lærere, slik leger har, for eksempel en viss tid hvert fjerde år.

I teorien er det satt av tid til faglig oppdatering i arbeidstidsavtalen vår, men med det tidspresset vi lærere jobber under, er det vanskelig å prioritere nok tid til dette. Det er også en stor kvalitetsforskjell i det å studere intensivt og det å snike

inn litt faglig oppdatering her og der. Vi er pålagt å holde oss faglig oppdatert, men det legges i liten grad opp til at dette skal være gjennomførbart utover et minimum fra arbeidsgivernes side.

Denne studiepermisjonsordningen kunne for eksempel brukes til å sørge for at lærere har tilstrekkelige digitale ferdigheter og lærer å bruke digitale ressurser fornuftig i undervisningen. Dette er en stor mangel i den informasjonsteknologiske satsingen som har funnet sted i norsk skole. Videre kunne ordningen brukes til å sørge for at den enkelte lærer fikk både faglig og didaktisk oppdatering. Her kunne man fått tid til å ta tak i nye undervisningsmetoder og nye verktøy på

en god måte. Dette kunne gjøre lærerstanden mer endringsvillig og mindre konservativ. Som oftest er det mangel på tid, og ikke vilje, som gjør at lærere ofte fortsetter å undervise «slik de alltid har gjort».

En slik ordning måtte naturligvis stille krav til innholdet i studiepermisjonen, og den måtte følges opp av arbeidsgiver i etterkant for å sikre at den brukes fornuftig, men jeg har stor tro på at en slik ordning ville gitt inspirasjon til mange lærere og ført til bedre undervisning.

Svein Angelskår

● [Til «Forsker advarer mot snarveier i lærerrekutteringen» på utdanningsnytt.no/161014](http://utdanningsnytt.no/161014)

Trengs det mindre kompetanse for å undervise små barn?

Norge vil mangle snaut 40.000 lærere i skoler og barnehager om ti år, ifølge Statistisk sentralbyrå. Forsker Dag Roness advarer mot snarveier og lynkurs for å dempe opp for lærermangelen, skriver utdanningsnytt.no.

Til dette vil jeg si: Jeg forundres over at det stadig dukker opp tanker om at barnetrinnlærere muligens kan klare seg med kortere utdanning enn lærere i høyere klassetrinn. Hva slags forestillin-

ger om lærerrollen, undervisning og læring ligger til grunn for disse tankene? Vi har forskning om hva slags lærerkompetanse som utgjør en forskjell (John Hattie med flere). Denne forskningen peker på relasjonskompetanse og evne til å lede læringsarbeid, noe som forutsetter både fagkunnskap og fagdidaktisk kunnskap. Begynneropplæring i lesing, skriving og matematikk krever ut fra min erfaring både god elevkunnskap, store leder-

egenskaper, god innsikt i grunnleggende elementer i faget og hvordan en kan tilrettelegge sånn at alle elever kan komme godt i gang med å utvikle egen kunnskap. Vet vi virkelig at dette krever mindre i betydningen noe som kan utvikles fortere og er enklere, og ikke bare en annen kompetanse?

Torunn Elise Klemp

Lærarmangelen; løn, kompetanse og tillit

Om løna: Fagforeningane og lærarane fokuserer for lite på løn. Grunnen er at valet om å bli lærar er eit val om eit større engasjement enn det å ha ein jobb frå åtte til fire med stemplingsur. Med ei betydeleg høgare løn vil ein få ei betre og større rekruttering til utdanninga på naturleg vis. Deretter vil utdanna lærarar då i mindre grad gå over til andre yrke med, ja nettopp, høgare løn.

Om kompetanse: Ein master kan absolutt vera interessant både for studenten og samfunnet, men bør ikkje vera eit krav. Derimot bør relevant undervisningskompetanse vera eit krav. Skulen har alltid reflektert samfunnet rundt. Samfunnet er i dag komplekst og krevjande, ikkje minst for born og unge. Då er ikkje ein master svaret, hel-

ler kunnskap om fag og emne som forsterkar og utvidar den pedagogiske utdanninga. Sosiologi, ulike barnekulturar, kunnskap om ulike familiestrukturar og familiesystem, meir om lærevanskar, omsorgssvikt og mobbing. Alt dette må ein lærar uansett handsama, i tillegg til undervisninga i skulefaga.

Om tillit: Læraren er først og fremst pedagog, ein spesialist på sitt område; undervisning. For at desse spesialistane skal lyttast til og respekterast, må først og fremst politikarane og andre «samfunnsvitarar» slutta å synsa om læraren i sitt bilete. Dersom statsministrar og utdanningsministrar verkeleg meiner at samfunnsoppgåva til læraren har førsteprioritet i landet, må det synast

i handling. Staten bør, og kan lett øyremerka midlar til kvar einiskild elev i alle kommunar. Då har ein eit godt og likt skuletilbod til alle elevar i utgangspunktet. Det har òg kosta enorme menneskelege og økonomiske ressursar å la kommunane ved KS ha forhandlingsansvaret for lærarane. Stopp dette tullet no! Tillit må visast på alle ansvarlege nivå. KS derimot, har vist at dei har eit totalt forkvakla og kunnskapslaust syn på lærarane.

Gje høgare løn, betre undervisningskompetanse, større armslag og tillit til lærarane, og samfunnet får nettopp den skulen alle høyrer ut å vilja ha; «verdas beste skule», for elevane.

Roald Åge Kleppe

● [Til «Fylkeslederne tror misnøyen blant lærerne vil legge seg» på utdanningsnytt.no/27514](http://utdanningsnytt.no/27514)

Et halvt år etter «Black Monday»

De fleste fylkeslederne i Utdanningsforbundet tror misnøyen med avtalen som er inngått med KS, vil legge seg når lærerne får satt seg inn i detaljene i avtalen, skrev utdanningsnytt.no 27. mai i år.

I evalueringens tid, et halvt år etter «Black Monday», da medlemmer og lokale tillitsvalgte i Utdanningsforbundet våknet vantro opp til at ledelsen vår hadde anbefalt den berømmelige avtalen med 7,5 timers kontortid, lavere vikarlønn og stram-

mere seniortiltak, er det lett å være etterpåklok.

Altfor mange fylkesledere gikk aktivt ut og anbefalte medlemmene til å stemme JA. Så lojal overfor sentralledet går det an å bli. Det må røskes grundig opp i konsensuskulturen som ser ut til å råde blant mange fylkesledere i Utdanningsforbundet.

Fylkesledere: Bli kjent med grasrota deres og vær tillitsvalgte for lærerprofesjonen ute i barnehage og skole, ikke for organisasjonen. Tillits-

valgte må alltid ha medlemmene og profesjonen fremst, organisasjonen er kun virkemiddelet for å fremme lærerens og profesjonens stemme.

Eline Høiberget | Hamar katedralskole

Profesjonen og medlemmene må være viktigst for de tillitsvalgte, skriver innsenderen, og minner om at organisasjonen bare er virkemiddelet for å fremme lærerens og profesjonens stemme.

ILL. FOTO TOM-EGIL JENSEN

● Offentleg styring

I Sverige ser dei no etter ei ny styringsform i offentlig sektor, der kunnskap og yrkesetikk blant mellom anna lærarar skal bli tillagt meir vekt enn kva tilfellet er i dag, skriver innsendaren. ILL. FOTO INGER STENVOLL

New Public Management på retur?

Det kjem oppløftande meldingar frå den svenske regjeringa. I Sverige ser dei no etter ei ny styringsform i offentlig sektor, sjå denne pressemeldinga av 23. oktober frå Finansdepartementet: www.regeringen.se/sb/d/19333/a/248803

Sitat: «Ny styring bortom New Public Management. I budgetproposisjonen 2015 tar regjeringa ett första steg mot att utveckla styrningen i offentlig sektor i en riktning som innebär att professionernas kunnskap och yrkesetik blir mer vägledande än vad de är i dag.» Det er positivt at kunnskap og yrkesetikk blant dei som jobbar i offentlig sektor, skal bli tillagt meir vekt enn kva tilfellet er i dag.

Får vi ei slik utvikling i Norge, tru?

Kristoffer Moen

● Organisasjonen

Etter tariffstreiken

Styret i Utdanningsforbundet Kragerø er svært skeptisk til sentralstyrets holdning til forslaget til ny arbeidstidsavtale og tariffoppgjøret for øvrig. Synspunktene våre kan oppsummeres i to punkter:

1) Etter at det var klart at et flertall på 73 prosent av medlemmene var negativ til det nye arbeidstidsforslaget, opptrådte Ragnhild Lied og øvrig ledelse på en kontant og overbevisende måte.

2) I vurderinga av det framforhandlede forslag til ny arbeidstidsavtale, under anbefalingsarbeidet forut for første uravstemning, gjorde Ragnhild Lied og ledelsen store feilvurderingar av hva som ville være akseptabelt for medlemmene. Feilvurderingene vitner om en ledelse uten nødvendig kontakt med grasrota i organisasjonen.

I sum: Under selve konflikten opptrådte Ragnhild Lied og Utdanningsforbundets øvrige

ledelse til medlemmenes tilfredshet. Vurderingene av det første forhandlingsresultatet og av stemningen ute blant medlemmene var grunnleggende feil, og svært avslørende i forhold til den kontakten som må eksistere med grasrota i organisasjonen. Det er vanskelig i fortsettelsen å ha full tillit til Ragnhild Lied og den øvrige ledelsen sine vurderingar i saker organisasjonen står overfor. Styret i Utdanningsforbundet Kragerø regner med at hele ledelsen i organisasjonen nøye vurderer sine posisjoner forut for neste landsmøte.

Vi regner med at organisasjonen tar initiativ til en grundig evaluering av de ulike sidene ved streiken og prosessen rundt den. Denne evalueringa forventer vi vil starte på lokalt nivå og være preget av full åpenhet i organisasjonen.

Styret i Utdanningsforbundet Kragerø

● Forskning

Norge trenger en plan

Norge brukte drøyt 48 milliarder kroner på investeringer i forskning og utvikling i 2012, viser en fersk rapport. Det betyr at vi fortsatt er langt unna våre naboland og vårt eget mål. Norge trenger en nasjonal kunnskapsplan som er konkret og forpliktende nok til at målet nås.

Indikatorrapporten 2014 gir tall og fakta om status for forskning og innovasjon i Norge. Norges totale andel av bruttonasjonalprodukt (BNP) som går til forskning og utvikling (FoU), er 1,65 prosent. Til sammenligning er andelen i Sverige på 3,41 og i Finland på 3,35. OECD-snittet er 2,40 prosent.

Norge er fortsatt dårligst i Norden når det gjelder investeringer i forskning og utdanning, og vi har langt igjen til regjeringens forskningsmål på 3 prosent. Det trengs et taktskifte i investeringene.

Regjeringen har nylig lagt fram sin langtidsplan for forskning og høyere utdanning. Der trakk de opp de lange linjene for egen innsats på området, men Forskerforbundet etterlyser konkretisering av investeringene.

Regjeringen skal ha ros for at den tidfester forskningsmålet til 2019, men planen burde vært langt mer konkret angående fremtidige investeringer. Den burde vært en nasjonal kunnskaps-

plan som systematisk økte investeringene til forskningsmålet. Forskningsmålet er todelt. Det offentlige skal finansiere forskning tilsvarende 1 prosent av BNP, mens næringslivet skal stå for 2 prosent. Ingen deler av målet er nådd. I hele perioden etter 2000 har næringslivets FoU hatt en svakere vekst enn universiteter, høyskoler og helseforetak, viser rapporten.

Det må gjøres mer for å øke næringslivets innsats. Derfor ønsker Forskerforbundet at det offentlige øker sin innsats til 1,5 prosent i en periode fram mot 2030, slik at næringslivet får sterkere insentiver til å øke egne investeringer.

Rapporten omhandler det norske forsknings- og innovasjonssystemet og er resultatet av et mangeårig samarbeid mellom Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (Nifu), Statistisk sentralbyrå og Norges forskningsråd. Nifu har det redaksjonelle hovedansvaret. Indikatorrapporten 2014 er den 12. rapporten i en serie er gitt ut fra 1997, med årlige utgivelser fra 2009. Rapporten er et oppslagsverk med statistikk, indikatorer og analyse.

Petter Aaslestad
leder av Forskerforbundet

Rett på sak

Yrkesliv

Ressurs skusles bort

Påstand 1: Seniorlærere er en ressurs for skolen og samfunnet. Påstand 2: Seniorlærere blir ikke ivaretatt som seg hør og bør.

Hva gjør min fagforening, Utdanningsforbundet, for å bedre situasjonen og beholde seniorlærere i skoleverket?

Tariffavtalen gir en lærer over 55 et aldersnedslag på 5,5 prosent, fra 60 er det 12 prosent. Vel og bra! Dette nedslaget medfører imidlertid alternativt arbeid. I stedet for undervisning vil læreren i samråd med rektor/personalansvarlig få andre relevante (og mindre byrdefulle) oppgaver som eksempelvis veiledning av nye lærere, diverse konsulentarbeid, organisering av skolebøker, støttefunksjoner for elever med spesielle behov, vakt i bibliotek med mer. Disse oppgavene vil for noen lærere oppleves som såpass byrdefulle at man ikke tar ut det frivillige seniornedslaget og heller underviser 100 prosent. På noen skoler blir eldre lærere satt til å passe på elever som er for utagerende til å være i klasserommet! Noen skoler utnytter ressursen maksimalt, andre skoler utnytter den ikke og regner med at læreren bruker tiden til forberedelse med mer. Denne forskjellen henger ikke på greip.

Hva med å tenke nytt? Hvorfor ikke heller gi ekstra feriedager i tillegg til seniorruken? I enkelte kommuner (Bærum) og i staten (Universitetet) gis ekstra ferie. Det medfører at arbeidsåret blir noe enklere, arbeidstageren vil bli motivert til å fortsette lenger i arbeidet. I årene fremover vil vi i skoleverket få store utfordringer når dagens seniorlærere går av med pensjon. Skolen tappes for fagfolk. Kanskje for mange går av for tidlig? Kanskje tiltak er nødvendig? Har vi en god nok personalpolitikk i skoleverket? Og hvorfor skal nedslaget kun omfatte lærere og ikke skoleledere?

Vi over 60 er ingen byrde! Vi er en ressurs! Vi har en formidabel kompetanse! Vi har stor verdi for våre yngre kolleger og våre elever!

Jeg elsker skolen og vil gjerne holde på til jeg er 70 år. Noen vil gjerne bidra etter 70 år.

Hvor er lærerfagforeningene? Hvor er de politiske partier? Hvor er arbeidsgiverne?

Terje Bjørø | Venstre-politiker og skoleleder

Byrået slår tilbake - dramatisk lærermangel

● **Karl Øyvind Jordell**
professor ved Universitetet i Oslo

ARKIVFOTO INGER JORDELL

Lærermangelen er så stor at det er meningsløst å innføre et generelt krav om minst karakteren 4 i matematikk for alle.

To uker etter at regjeringen på uforståelig vis i strategidokumentet «Lærerløftet» har nedjustert lærermangelen i 2020, fra 9000 ifølge en rapport fra Statistisk sentralbyrå (2012/18), til 4000, kan det virke som byrået slår tilbake, for så vidt som man anslår mangelen til 38.000 i 2025 (Klassekampen 16.10.) Dette skulle innebære at lærermangelen øker med 6–7000 i året. Slik er det selvfølgelig ikke. Anslaget på 38.000 omfatter antagelig hele skoleverket, mens de mindre tallene omhandler allmennlærere.

Dessuten vil en stor del, antagelig rundt halvparten av de 38.000 stillingene, bli besatt med lærere som har gjennomført sine fagstudier, men mangler pedagogisk utdanning. Det kan imidlertid godt være at det netto vil mangle 15.000 allmennlærere i 2025. Det er en økning på rundt 1000 i året fra 2020, noe som samsvarer med utviklingen fra 2010 til nå.

Detaljene i dette bør byrået og departementet kunne klare opp i selv. Lærermangelen er uansett så stor at det blir helt meningsløst å skru ned lærerproduksjonen med ca. 70 prosent fra opptaket i 2016, slik departementet legger opp til, ved å innføre krav om 4 i matematikk for opptak, også for lærere som ikke skal undervise i matematikk!

Departementet må nå avfinne seg med at

det bare er et årlig tilslag på ca. 10.000 som har 4 eller bedre i matematikk, og at disse primært må brukes til realfag og økonomi, herunder matematikklærere på ungdomstrinnet.

Hva angår barneskolen (trinn 1.–7.), er ikke begavelsesressursen stor nok til at kravet om 4 kan innføres. Her må man opprettholde kravet om 3 og faktisk senke kravet til gjennomsnittskarakter, fra 3,5 til 3,4 eller 3,3, for å fylle opp studieplassene. Den rødgrønne regjeringen lot seg svinebinde av tidligere statsråd Kristin Clemets krav om 3,5 og justerte det ikke i lys av de reelle opptakstill. Slik gikk vi glipp av ca. 1500 lærere i de åtte årene SV bestyrte opptaket. Nåværende statsråd Torbjørn Røe Isaksen har heller ikke justert.

Satt på spissen er det nå slik at regjeringen, inspirert av Finland, tømmer Finnmark for lærere. Den massive lærermangelen i grunnskolen i 2025, hvor det ser ut til å bli slik at hver fjerde stilling er besatt med vikarer som bare har videregående skole, vil, som i 1970-åra, gå ut over elevene i utkantene. Regjeringen må innrette seg etter realitetene. Med mindre man mener det er fordelaktig at mange elever får relativt skoleflinke lærere på bekostning av de færre som får lærere som mangler utdanning, må man ikke bare senke opptaksgrensen, men også gå bort fra ideen om masterutdanning for lærere. Elever med ca. 3,5 i snitt kan ikke slippes inn på masterstudier hvor det ikke foreligger silingsmekanismer av den art som man alltid har hatt ved universitetene, nemlig en viss karakter på mellomfag/bachelor for å kunne gå videre.

Kvantespranget – en modell for mestring og medvirkning i skolen

● Ingunn Elder

Fagleder ved Ila skole og prosjektleder for Kvalitetsutvikling i SFO i Trondheim
Leder for Kvantespranget ved Ila skole siden 2010

● Arne Tveit

Seniorrådgiver ved Midt-norsk Kompetansesenter for Atferd, universitetslektor ved Pedagogisk institutt, NTNU
Veileder for Kvantespranget siden 2010

FOTO PRIVATE

Kvantefysikk utfordrer vår oppfatning av hvordan naturen fungerer. Veien til store oppdagelser er ikke alltid den vi tror. Det samme gjelder for barns læring.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

I 1900 forsøkte fysikeren Max Planck å forklare varmestråling fra en svart ovn. Regnestykket hans gikk ikke opp fordi han så strålingen som sammenhengende bølger. Derimot falt alt på plass idet han så for seg at atomene i ovnen ikke sendte ut strålingen kontinuerlig, men i ørsmå «pakker» med energi. Disse energipakkene er det som senere ble kalt kvanter.

Det er litt med barn som med kvantefysikk, ofte vanskelig å forstå helt ut. Men det handler også om å se det store i det små. I manges øyne er kvantefysikk det umulige som viser seg å være mulig når vi lærer oss nye måter å se verden på gjennom ny kunnskap og nytt språk.

Ved Ila skole i Trondheim har de i flere år, gjennom prosjektet Kvantespranget, jobbet for at barn skal få til det umulige gjennom å frigjøre positiv energi på nye måter. Dette har de gjort gjennom en helhetlig tilnærming, der barns mestring og medvirkning står sentralt.

I denne artikkelen skal vi først beskrive prosjektet Kvantespranget. Deretter vil vi begrunne, ut fra teori og praksis, hvorfor denne måten å styrke barn på har en så positiv effekt på barns trivsel og læring.

Hva er Kvantespranget?

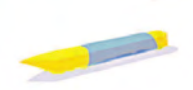
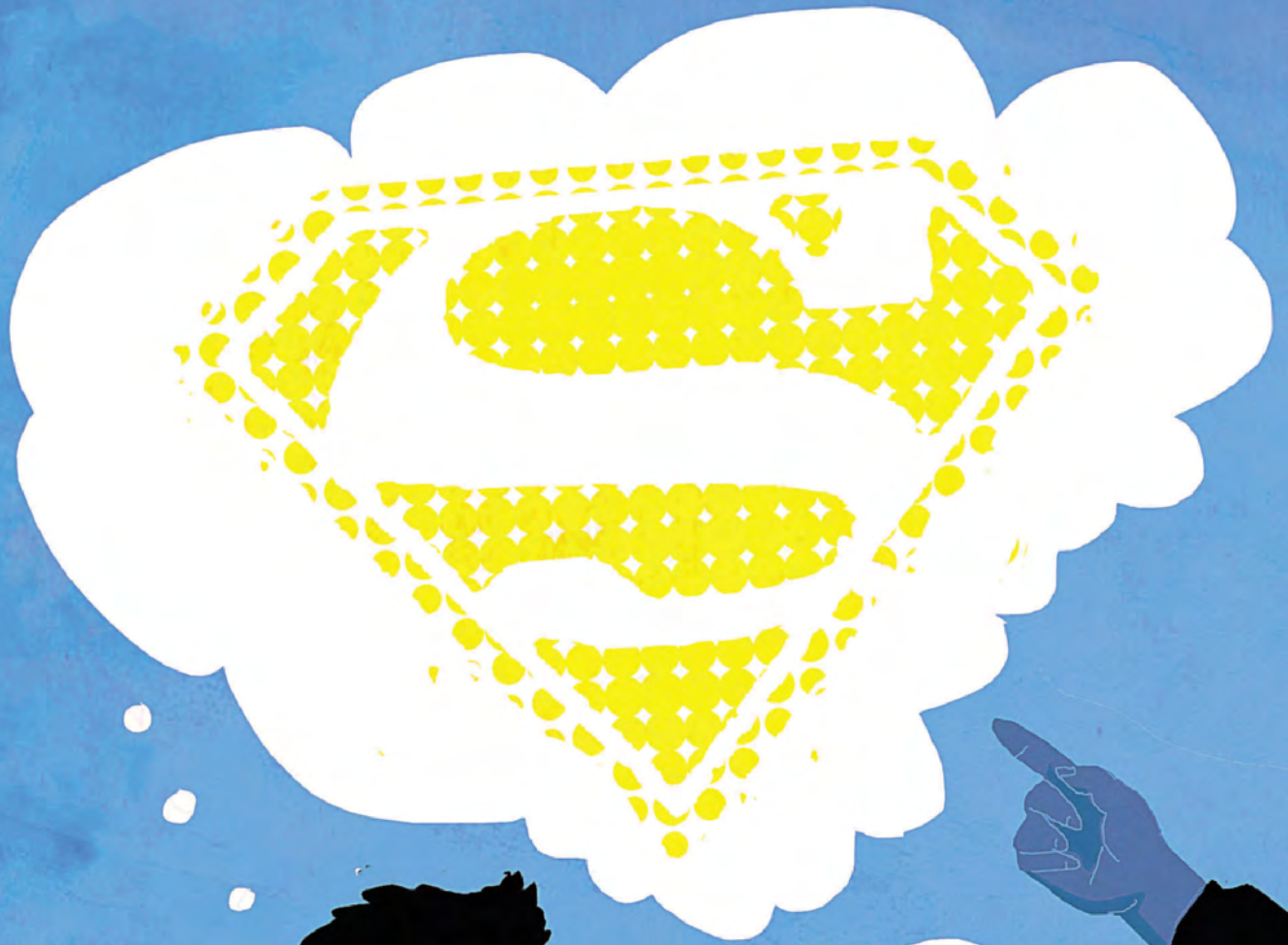
Ila skole ønsker at alle barn skal oppleve å bli anerkjent og støttet ut fra den enkeltes positive ressurser. Dette er viktig i et dannelses- og læringsperspektiv. Derfor utviklet skolen en prosjektbasert tilnæringsmodell kalt Kvantespranget høsten 2010. Gjennom små og store prosjekter jobber skolen systematisk med å styrke enkelt-elevs opplevelse av mestring og voksnes måte å se barns styrker på. Ved aktiv elevmedvirkning, samarbeidslæring, mestringsorientering og vekt

på ros og anerkjennelse får barna veiledning og støtte av nære voksne i sin læringsprosess. Målet er å øke enkeltbarns selvbilde og gi dem muligheten til å skape noe for og sammen med andre barn, slik at status heves og selvfølelsen øker gjennom mestring og økt læring.

Ila skole har over tid satset på å utvikle læringsmiljøet. I perioden 2009–2014 har skolen deltatt i Utdanningsdirektorates satsing Bedre Læringsmiljø, og skolen var også med i Respektprogrammet i perioden 2007–09. I dette arbeidet legges det stor vekt på å styrke de voksnes relasjonskompetanse og fremme en autoritativ og trygg voksenrolle. Med Kvantespranget satte skolen i tillegg elevmedvirkning og elevenes mestring i fokus.

Prosjektene i Kvantespranget gir barna mulighet til å vise sine positive ressurser og øke sin kompetanse på nye felt, ha et positivt løft-fokus og inkludere alle. Dette skjer gjennom bruk av elevbedrift, kulturfestival og ulike temaprojekter. Prosjektene utvikles i tett samarbeid med barn og voksne, lokalmiljøet og andre samarbeidspartnere. Når barn er i aktiv medvirkning, er de voksnes rolle som veiledere en avgjørende faktor. Voksne må lære å avgi ansvar, for å kunne lære barn å ta ansvar. Barn trenger at voksne setter dem i situasjoner de kan mestre, og der barna kan øve seg på å bli den beste utgaven av seg selv.

Voksne trenger øvingsarenaer for å lete etter barns positive ressurser og bygge relasjoner. Dette gjelder særlig når lærerne sliter med å få et godt forhold til barna, eller barna utfordrer dem. En slik arena er en «trivselsprat», hvor den voksne først observerer barnet i ulike situasjoner med vekt på det positive, omtalt som «lysglimtjakt» (Haug 2011). Deretter avtales et møte med barnet. I forkant av møtet har man bygget opp noen positive forventninger til hva samtalen skal inneholde. I møtet forteller man det man har observert og foreslår for eksempel at alt det positive læreren har sett og formidlet, skal viderefremmes til foreldrene eller de andre i klassen. Kvantespranget bruker flere slike enkle, konkrete verktøy og metoder. Ett eksempel er «banking time» (Driscoll og Pianta, 2010) der de voksne får trening i å holde et positivt fokus og samtidig investere i relasjonsbygging. Den mest omfattende innsatsen på dette området er den årlige Ressursuka.

Ressursuka

Ressursuka ved Ila skole er inspirert av et lignende prosjekt ved Minde skole i Bergen. Ved Ila starter satsingen hvert år i begynnelsen av januar og omfatter alle elevene på 2. trinn. Den følges opp av en foreldresamtale og deretter fire kursøker for alle de ca. 60 elevene i 2. klasse. Ressursuka har fire mål:

- 1) Kartlegge barnas mestring og kompetanse, faglig og sosialt.
- 2) Utarbeide tiltaksplan for hvert enkelt barn, tilby kurs og aktiviteter der fokus skal være økt mestringsopplevelse hos den enkelte.
- 3) Utvikle samarbeid med eksterne samarbeidspartnere.
- 4) Gi foreldrene og barnet en positiv tilbakemelding på barnets styrker og mestringsområder.

I Ressursuka inviteres ulike samarbeidspartnere fra skolens hjelpetjenester (pedagogisk-psykologisk tjeneste/barnevern/helse) samt kompetansemiljøer og universitet og høyskoler inn som observatører. Disse fagpersonene, fem til sju i antall, utgjør sammen med skolens ledelse observatørkorpsset som blir utstyrt med en mappe med bilde og fornavn på alle barna på trinnet. De fordele seg så rundt omkring på trinnet og jakter på hva barna kan og mestrer. Lærerne gjennomfører sin undervisning som vanlig. På slutten av hver dag møtes observatørene sammen med lærerne og går systematisk igjennom barn for barn og oppsummerer og nedtegrer sine positive observasjoner.

Når disse observasjonene er sammenfatta, innkalles alle foreldrene til foreldresamtale. Der får de en grundig tilbakemelding på hva deres barn kan og mestrer på en hel rekke faglige og sosiale områder. Det rapporteres fra kontaktlærerne at svært mange foreldre setter stor pris på dette. Denne tydelige, positive vinklingen oppleves ofte spesielt sterkt for en del foreldre.

Siste del av Ressursuka er gjennomføring av ulike kursaktiviteter hvor alle elevene på trinnet får mulighet til å delta i en gruppeaktivitet på et område som er lystbetont, som de trives med og mestrer. Det kan være aktiviteter som matte, akro-

batikk, forskning (nysgjerrigper), friluft, drama, musikk, dans, bok og forming. Disse aktivitetene varierer fra år til år. Barnas interesser og mestringsområder er avgjørende for hvilke aktiviteter som blir igangsatt.

Nå har nesten alle elevene, bortsett fra dem som i dag går i 7. klasse, vært gjennom Ressursuka.

Innsatsen har satt spor. Både lærerne og skolens ledelse gir uttrykk for at de har fått økt forståelse for viktigheten av mestring og medvirkning. Minst like viktig er det at de har blitt bedre kjent med elevene.

Hvorfor Kvantesperanget?

Hvorfor er det viktig å legge så mye vekt på at barn skal mestre og medvirke, at barn skal lykkes, ses og høres? Er det ikke en fare for at dette positive fokuset fratar barna erfaringene med å takle motstand, oppleve nederlag og tåle å feile? Vil ikke denne jakten vår på å se det positive, det barnet kan og får til, kunne medføre at vi ikke er nok oppmerksomme på hva barnet strever med, hva det trenger hjelp til?

Hvis virkeligheten i skolen var slik at de voksne i praksis hadde en dominerende og ensidig positiv tilnærming til barn, hadde disse innvendingene kanskje vært lettere å forstå. Men forskningen om lærerrespons og tilbakemeldinger til elevene er ganske entydig. Elevene får mer tilbakemelding på negativ og uønsket atferd enn på ønsket atferd. Det samme gjelder faglige tilbakemeldinger hvor feil og mangler ofte framheves på bekostning av hva elevene har fått til (Hattie, 2013; Nordahl, Sørlie, Manger og Tveit, 2005; Webster-Stratton, 2005).

Kvantesperanget tar utgangspunkt i at barn lærer best når de mestrer, når de blir sett og anerkjent. De trenger å få kontinuerlig og konkret tilbakemelding i sin læringsprosess. Vi må likevel ikke være ensidig opptatt av deres prestasjoner, men også lære dem å tørre å feile og støtte og anerkjenne dem når de mislykkes (Tveit, 2012).

Det salutogene perspektivet på barns utvikling

Når vi så sterkt argumenterer for at barn både skal få strekke seg, utvikle seg og oppleve mestring, henger det sammen med at vi ser dette som helt grunnleggende for deres utvikling i et helse- og læringsperspektiv. Denne forståelsen kan knyttes opp mot Aron Antonovskys teori (2002) om salutogenese, som vektlegger det helsefremmende mestringperspektiv. Innenfor denne teorien står

begrepet «sense of coherence» sentralt. Det å ha en følelse av sammenheng i livet innebærer å ha en opplevelse av forståelighet, håndterbarhet og mening. En lærings situasjon blir forståelig for barnet når omgivelsene er strukturerte, forutsigbare og forklarlige. Barnet må kunne oppleve at det er i stand til å møte de kravene og forventningene som stilles for at lærings situasjonen skal være håndterbar. Dessuten vil lærings situasjonen være meningsfull når barnet ser at det får noe igjen for å investere og engasjere seg i læringsaktivitetene. Når disse tre dimensjonene virker sammen, vil det i sterk grad bidra til at barnet opplever mestring, helse og velvære (Langeland 2009).

Ressursfokus – mestringorientering

Alle mennesker har krav på å bli sett for det gode man er og kan. Vårt behov for positiv bekreftelse og anerkjennelse hjelper oss når vi skal endre vår adferd. Det vi gir oppmerksomhet, får vi se mer av (Mærland og Hauger, 2008; Webster-Stratton, 2005). Håp gir livsmot til å takle de utfordringene livet gir oss. Det å systematisk bidra til oppbygging av selvfølelse og håp for den enkelte, bidrar til positive spiraler i den enkeltes liv. Positive spiraler skaper økt trivsel, og trivsel er en forutsetning for økt læringsutbytte (Ogden, 2012). Barn er ikke lei av å lære, men lei av ikke å lære. Når barn blir sett ut fra et ressursfokus og opplever å bli verdsatt og bekrefta, gir det økt selvtillit og overskudd til å lære mer utfordrende oppgaver. De må i tillegg få mulighet til å lære seg både sosiale og faglige ferdigheter gjennom å trene og øve under voksnes veiledning (Glavin og Lindbäck 2014).

Skolen er tradisjonelt god til å identifisere feil og problem. Denne «sykdomsorienteringen» kan knyttes til Antonovskys (2002) bruk av begrepet patogenese. En slik tilnærming kan bidra til det Befring (2012) omtaler som pedagogisk invalidisering hvor barnet får så mange negative tilbakemeldinger at det mister troen på seg selv. Det som gir håp og livsmot for det enkelte barn, er at de opplever at de duger og at de får det til. I skolen er de voksnes primære oppgave å skape situasjoner hvor barnet kan oppleve reell mestring og hvor barnet kan øve på å strekke seg og bli den beste utgaven av seg selv.

«Vårt behov for positiv bekreftelse og anerkjennelse hjelper oss når vi skal endre vår adferd.»

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

«De har gitt barna tru på egne krefter og muligheter»

Medvirkning

Som ledd i demokratiforståelsen og dannelsen av den enkelte vil muligheten til å medvirke i eget liv være avgjørende: «Min stemme og mitt bidrag er like viktig som alle andres». Det å medvirke til å skape ekte prosjekter gir mening for oss. Når skolen lar barn medvirke i prosjekter de kan sammenligne med livet utenfor skolen, er skolen med på å knytte skole og samfunn tettere sammen. Den voksnes rolle i prosjekter med barns medvirkning som hovedfokus, er å være gode veiledere som sikrer at barn opplever mestring. I læreplanens generelle del legges det vekt på den aktive elev som en viktig del av dannelsen. Læreplanen underbygger behovet for økt fokus på medvirkning i et ressursperspektiv. Skolen skal skape fremtidens jobbskapere, ikke bare jobbsøkere. Barn evner å resonnerer seg fram til logiske løsninger. Det de trenger, er tid og gode veiledere.

Medvirkning handler om at de voksne må avgi ansvar og kontroll for at barn skal lære å ta ansvar og kontroll. Balansegangen mellom voksenkontroll og barns bestemmelse og medvirkning er ikke enkel. Det innebærer at vi må akseptere at man ikke alltid når de opprinnelige mål, at man må justere, revidere og endre mål og retning underveis i læringsprosessen. Det er den voksne som må sikre at barnas prosess fører fram til et positivt resultat. Et eksempel kan illustrere hva vi mener. I et av kulturprosjektene ønska barna seg en stor internasjonal artist. De voksne skjønnte at dette ønsket lå langt over budsjettammen og derfor var urealistisk. Istedenfor å avvise forslaget, oppfordra de barna til å undersøke. Det ble en lang læringsprosess både for voksne og barn gjennom internasjonal kontakt (e-postskrivning til utenlandsk agent) og budsjettvurderinger. Til slutt kom barna på egen hånd fram til at dette ikke lot seg gjennomføre. I stedet for å få artisten «live» på scenen gikk barna nå inn for å lage sin egen versjon i samarbeid med lokale kulturarbeidere. Suksessen for barna gikk fra å være arrangør til å bli artister.

Fokus på det positive framfor bekymring for det negative

Det er ofte utfordrende å fokusere på det positive, når man som voksen skal endre en negativ

utviklingsspiral. I arbeidet med Ressursuka på Ila, hvor det hele tiden understrekes hvor viktig det er å ha et positivt fokus, har vi opplevd dette i praksis. Når lærerne og observatørene har satt seg sammen for å gå igjennom inntrykkene og observasjonene for hver enkelt elev, framstår noen ganger følgende bilde: På en mangfoldig og konkret måte beskriver de voksne hva to tredjedeler av barna kan og vil. Dette er en fantastisk ressurs- og kunnskapsbank for skolen. For den siste tredjedelen kommer det i stedet fram bekymringer, både fra observatører og lærere. De kan ikke dy seg. De melder fra om det bekymringsfulle de har sett, eller visste fra før, når det gjelder elevens faglige eller sosiale utfordringer. Denne bekymringen kan bidra til å stenge for og motvirke at de voksne ser hva dette barnet kan, hva det mestrer, hva det liker å holde på med. Prosessen i voksengruppa har i alle ressursukene bidratt til å utfordre og motvirke denne bekymringa. Nettopp ved å flytte fokus bort fra hva ungene strever med til hva de kan og vil har det bidratt til at alle elevene har framstått i Ressursuka ene og alene med sine positive sider.

Innebærer dette positive mestringsfokuset at skolen ikke er nok oppmerksom på og bekymret for barn med særskilte hjelpe- og opplæringsbehov? Ila skole har dyktige og samvittighetsfulle medarbeidere, et godt system for å ivareta det spesialpedagogiske arbeidet og et nært samarbeid med det eksterne hjelpesystemet. Arbeid med tidlig innsats og forebygging vektlegges. Kvanteprosjektet står ikke i motstrid til dette, men er en integrert del av en helhetlig tenkning. Samtidig bidrar Kvanteprosjektet til å flytte oppmerksomheten fra en praksis som kan være for mye fokusert på det bekymringsfulle og negative og til en praksis som i større grad ser på muligheter og positive løsninger.

Styrken til arbeidet ved Ila skole er at de ikke har isolert dette til et enkelt prosjekt, en happening, men gjort det til en integrert del av skolens virksomhet med mange ulike aktiviteter i løpet av skoleåret. Det som er felles for alle prosjektene som inngår i Kvanteprosjektet, er at de har lyktes med å skape entusiasme blant barna og de voksne i skolen. De har gitt barna tru på egne krefter og muligheter. De har skjerpet de voksnes blikk og gitt dem ny innsikt. Dessuten har de har lyktes med å formidle til foreldregruppa, til skolens samarbeidspartnere og lokalmiljøet at Ila skole vil og kan sette barnas positive sider i sentrum.

Litteratur:

- Antonovsky, A.** (2002): *Helbredets mysterium*, København: Hans Reitzels forlag
- Befring, E.** (2012). Forebygging i en psykososial kontekst. I E. Befring & R. Tangen (red). *Spesialpedagogikk* (s.129-147). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Driscoll, K.C. og Pianta, R.C.** (2010) *Banking time in Head Start: Early Efficacy of an Intervention Designed to Promote Supportive Teacher-Child Relationships*. *Early Education and Development*, Volume 21/1 s. 38-64.
- Glavin, P. og Lindbäck, S.O.** (2014): *Å undervise i sosial kompetanse*. Oslo: Universitetsforlaget
- Hattie, J.** (2013) *Synlig læring*, Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Haug, I.** (2011) *Løft for barn i SFO, Homo Ludens*
- Mæland og Hauger.** (2008) *Anerkjennende elevsamtaler*. Lent Sareptas
- Langeland, E** (2009) *Betydningen av en salutogen tilnærming for å fremme psykisk helse*. *Sykepleien Forskning*, 4, 288-296
- Ogden, T.** (2012) *Klasseledelse - praksis, teori og forskning*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Nordahl, T. Sørlie, M-A. Manger, T. og Tveit, A.** (2005): *Atferdsproblemer blant barn og unge*. Teoretiske og praktiske tilnærminger. Bergen: Fagbokforlaget
- Tveit, A.** (2012): *Anerkjennelse, ros og klare regler i klasserommet*, Oslo: Gyldendal Akademisk
- Webster-Stratton, C.** (2005): *Hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn* Oslo: Gyldendal forlag.

CONNEXA BARNEVERN AS er et privat firma som på oppdrag for statlig og kommunalt barnevern tilbyr plass i fosterhjem og beredskapshjem til barn og ungdom. Plas-seringene kan vare i alt fra noen dager til flere år. Hos oss får du gode lønns og arbeidsvilkår, og når et barn flytter ut kan du ta så lang friperiode du selv ønsker før du påtar deg et nytt oppdrag.

VI SØKER FOSTERHJEM, FAMILIEHJEM OG BEREDSKAPSHJEM

Ønsker du å være en betydningsfull voksen for barn som av ulike årsaker ikke kan bo hjemme hos sine foreldre? Har du plettfri vandel, raushet, trygghet og evne til å stå i en krevende og meningsfull jobb over tid? Da kan dette være jobben for deg!

Vi søker deg/dere som

- Er et stødig voksent par med tid og anledning til å påta dere en viktig og krevende jobb
- Har plettfri vandel og god helse
- En av dere har om nødvendig mulighet til å være hjemme på heltid
- Ønsker å være en tydelig og god voksen rollemodell, med omsorg og overskudd til å bidra til å ivareta barn som ofte krever ekstra omsorgskompetanse over kortere eller lengre tid
- Dere bør maks bo 3,5 timer fra Oslo

Vi tilbyr:

- Konkurransedyktige lønns- og arbeidsvilkår
- Individuell veiledning og kompetanseutvikling
- Gruppeveiledning
- Et trivelig arbeidsmiljø og gode kollegaer

Spørsmål kan rettes til:

Daglig leder Espen Lilleberg, tlf 97 42 55 95
e-post: espen.lilleberg@connexa-barnevern.no

Send søknad pr. e-post:

espen.lilleberg@connexa-barnevern.no

Arbeidsgodtgjøring fra kr 500.000,- per år

Connexa barnevern AS
Nygårdsveien 9, 1911 Flateby
www.connexa-barnevern.no

Vestby kommune

Vil du jobbe i en av landets mest offensive næringskommuner?

Vestby kommune ligger ved Oslofjorden helt syd i Follo og har 16200 innbyggere fordelt på attraktive tettsteder. Kommunen er en offensiv nærings- og bosettingskommune, og er i sterk vekst. E6 og jernbanen går gjennom kommunen og det er 30 minutter med bil og tog til Oslo. Rådhuset ligger i Vestby sentrum, 200 meter fra jernbanestasjonen. Vestby kommune har et godt utbygd tjenestetilbud, gode oppvekst- og levekår, og et mangfoldig og rikt kulturliv. Med flotte turmuligheter i skog og mark, en vakker kystlinje, frodige kulturlandskap og hyggelige bomiljøer, kan vi tilby våre innbyggere de beste vilkår for et aktivt og godt liv, både sommer og vinter.

Rektor

Vestby kommune trenger rektor til ny ungdomsskole som åpner i august 2015.

Rektor avslutter på nåværende Risil ungdomsskole før flytting til den nye skolen.

Skolen ligger ved Vestby barneskole og Vestby kultur- og idrettsarena, som begge er bygget de senere årene. Til sammen vil de utgjøre et skole- og oppvekstanlegg med topp moderne lokaler, og de ligger ti minutters gange fra jernbanestasjonen.

Full utlysning på kommunens hjemmeside www.vestby.kommune.no med elektronisk søknadsskjema

Søknadsfrist 27.11.14

VIDEREUTDANNING PÅ NETT?

Misjonshøgskolen tilbyr nettstudier i kultur og religion på bachelor og masternivå. Hvert emne gir 10 studiepoeng.

NETTSTUDIER VÅREN 2015:

- ISLAM (bachelor)
- INTERKULTURELL KOMPETANSE (master)
- VITENSKAPSTEORI OG METODE (master)

www.mhs.no

mhs
MISJONSHØGSKOLEN

Veiledning og mentoring i lærerprofesjonen

Veilederutdanning ved UiO: et bedre grunnlag for å bidra til profesjonell utvikling i skolen.

Våren 2015 tilbyr vi et innføringsemne og to fordypningsemner på tilsammen 30 studiepoeng.

- VEIL4005. Veiledning i skolen. 5 studiepoeng.
- VEIL4015. Veiledning og mentoring i lærerprofesjonen 1: Aksjonslæring på egen praksis som lærer og veileder. 10 studiepoeng
- VEIL4020. Veiledning og mentoring i lærerprofesjonen 2: Profesjonell utvikling som lærer og veileder med bruk av bl. a. mentorspeil og Lesson Study som metoder. 15 studiepoeng.

Søknadsfrist: 10. januar 2015

Mer informasjon: www.uv.uio.no/ils

Veilederutdanning for utvikling av egen og andres kompetanse.

Studiet retter seg mot alle som ønsker å

- veilede lærerstudenter i praksis
- arbeide som mentor for nyutdannede lærere
- legge til rette for og gjennomføre kollegaveiledning
- utvikle egen undervisningskompetanse med vekt på indikatorer på elevers læring
- bidra aktivt i skoleutviklingsprosjekter (FoU)

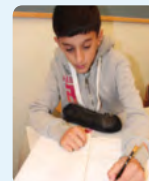
Illustrasjonsfoto: Colourbox.no

Nøkler til naturfag

Kurs for lærere i naturfag og norsk på 5.–7. trinn

Læring gjennom

- utforskende aktiviteter
- begrepslæring
- grunnleggende ferdigheter
- å jobbe slik forskere gjør

Systematisk arbeid med

- lesestrategier
- instruksjonstekster
- enkle, praktiske forsøk
- hypoteser
- observasjoner

Les mer og finn ditt nærmeste kurssted på forskerfotter.no

Vi tilbyr

- kurs over hele landet
- undervisningsopplegg med kompetansemål i naturfag og norsk
- tre dagssamlinger over ett semester
- nettbaserte lærerveiledninger
- gode elevressurser
- faglig og didaktisk påfyll
- utprøving i egne klasser
- erfaringsdeling fra egne klasser
- nettverkssamlinger etter kurs

Et nasjonalt samarbeid mellom Naturfagsenteret, UiO, HiOA, NTM, UiT, NTNU, HiB, HiHM, Vitensentre i Oslo, Trondheim, Tromsø og Innlandet

Minneord

● Christian Grønborg Christensen

Den triste meldinga nådde oss om at vår kjære venn og kollega Christian hadde gått ut av tida. Tilfellet var at meldinga kom under den årlege samlinga av tillitsvalde i tidlegare Gudbrandsdal Lærarlag, noko som kom til å prege dette samværet sterkt. Christian var ein naturleg deltakar i desse samlingane inntil sjukdommen hans gjorde det umogleg.

Christian var opphavleg dansk, men slo seg ned i Øyer, der han var lærar på 1970- og 1980-talet. Han var ein godt likt lærar, sporty, humorfylt og fagleg flink. Han var ein god kollega, lett å samarbeide med og bidrog aktivt til eit godt læringsmiljø.

I fylkeslaget var Christian mangeårig styremedlem og kursleiar. Mange vil hugse hans blide åsyn og godmodige innfall med eit smil. For oss fagforeiningskollegaer var han ein inspirator som ofte kom med gode korrektiv eller ein utløyssande, frigjerande replikk. Men framfor alt var han ein god og kjær venn som vi nå saknar sårt.

«Årsmøtet» vårt vart denne gongen annleis. Vondt, men også godt, fordi tidspunktet gjorde at det i det vesentlege vart eit minnesamvær for Christian. Mange bilete og gode historier, som da Christian i ein sein kveldstid under strevsam utarbeiding av eit komplekst spørjeskjema løyste det heile slik:
– Vi må ikkje stille så mange spørsmål, for da får vi så mange svar!

Rundt bordet i hytta føler vi at Christian formanar oss gjennom Benny Andersens vakre dikt:

Venner
lad oss drikke
og se på hinanden
Spar ikke på venlighed
vi ved ikke hvem af os
der først vil blive til ingen
eller noget ufatteligt andet
men i dag kan vi nå hinanden
og høre hinandens latter
Det må vi benytte os af

Drik ud
men langsomt
opmærksomt
Spar ikke på angst og venlighed.

Ærbødige takkar vi for alt Christian var for oss og lyser fred over hans vakre minne.

Venner frå Gudbrandsdal Lærarlag

● Odd Asbjørn Mediås

Odd Asbjørn Mediås, fødd i 1930, døydde 28. oktober 2014. Han var skoledirektør i Nord-Trøndelag frå 1985 til 1992. Med hans utdanningsbakgrunn med lærarprøve, mellomfag i norsk og pedagogikk hovedfag, saman med allsidig praksis frå lærargjerning, 28 år som kommunal skolesjef og erfaring frå ulike verv i lærarorganisasjonsarbeid, hadde han ein rik erfaringsbakgrunn for skoledirektørembetet. Han hadde også erfaring frå frivillig kultur- og idrettsarbeid, og med leiar- og utgreiingsarbeid innan sektoren.

Vi skoledirektørane sette stor pris på å ha Odd Asbjørn Mediås som interessert og kreativ kollega. Samarbeid på tvers av fylka, og særleg i Midt-Noreg, var naturleg for han. Med hans bakgrunn var det naturleg at Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet i 1992 gav han i oppdrag å skrive skoledirektørembetet si historie. Med tenestestad på Høgskolen i Nord-Trøndelag gjennomførte han denne oppgåva med glans, og i 1996 kom boka «Skoledirektørembetet i Norge 1860-1992». Dette utgreiingsarbeidet på nær 700 sider gav han doktorgrad. Denne boka handlar ikkje berre om skoledirektør-

embetet, men gir eit breidt og spanande oversyn over norsk skoleutvikling, samstundes som ho gir perspektiv på samfunnsutviklinga i perioden. Seinare heldt Mediås fram med ulike skoleforskningsprosjekt av lokalt og nasjonalt tilsnitt. I 1998 fekk han Kongens fortjenestemedalje i gull for sin innsats.

Vi som var kollegaer i andre fylke, er takksame for det gode samarbeidet vi hadde med han, og for det verdfulle forskingsarbeidet han gjorde til nytte for norsk skole. Kona Aud var til god støtte for han i arbeidet, og vi har medkjensle med henne i tapet av Odd Asbjørn.

Vi lyser fred over minnet til Odd Asbjørn.

Skoledirektørvenner v/ Elen Lein

Mari Mjøs | Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO INGER STENVOLL

LOV
og
rett

Nav kan forskuttere sykepenger i arbeidsgiverperioden

Nav kan forskuttere sykepenger i arbeidsgiverperioden, både ved risiko for høyt sykefravær og når arbeidsgiver mener de ikke er forpliktet til å utbetale sykepenger.

De første 16 dagene av sykefraværet skal arbeidsgiver utbetale sykepenger til den sykmeldte. Denne perioden omtales som arbeidsgiverperioden. For sykefravær utover de 16 første dagene dekker Nav utgiftene til sykepenger. Rent praktisk skjer dette som oftest ved at arbeidsgiver fortsetter å utbetale sykelønnen og krever deretter refusjon fra Nav.

Ved risiko for særlig stort sykefravær gir folketrygdloven paragraf 8-20 hjemmel for at Nav kan dekke utgiftene til sykepenger også i arbeidsgiverperioden. Ofte vil dette gjelde for personer med kroniske sykdommer, men bestemmelsen kan også brukes hvor arbeidstakeren i en tidsbestemt periode sliter med sykdom som fører til hyppige sykmeldinger.

I enkelte tilfeller har arbeidstakeren en type sykdom som klart gir økt risiko for særlig stort sykefravær. I andre tilfelle vil Nav vektlegge tidligere sykefravær når risikoen skal vurderes, og vil da se på vedkommendes sykefravær de siste ett til to år, før vedtak om refusjon treffes. I en sak for Trygderetten, hvor arbeidstaker hadde diagnosen multipel sklerose (MS), ble det lagt vekt på at risikoen for særlig stort sykefravær måtte ha manifestert seg i et reelt fravær og i et sykefravær som var høyere sammenliknet med andre arbeidstakere. Tryg-

deretten la til grunn at et sykefravær på 12 dager i året, i de tre siste årene, ikke kunne anses som en risiko for særlig høyt sykefravær. Dette gjaldt selv om vedkommende hadde en kronisk sykdom.

Nav har analysert bruken av refusjonsbestemmelsen i 2013. Det har vært tilnærmet en tredobling i bruken fra år 2000. I 2013 ble sykepenger i arbeidsgiverperioden refundert for 29.400 personer, og arbeidsgivere fikk dekket utgifter for 600 millioner kroner. De fant relativt store geografiske variasjoner, noe som kan skyldes ulik næringsstruktur i fylkene. Det ble funnet en økt bruk av refusjonsbestemmelsen blant kvinner ansatt i helse- og omsorgssektoren.

Partene i arbeidslivet har gjennom delmål til i Intensjonsavtale for et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen), bestemt at det skal jobbes for at flere med nedsatt arbeidsevne kommer i arbeid og at flere skal beholde sitt arbeid. Større oppmerksomhet rundt, og økt bruk av refusjonsbestemmelsen, kan muligens bidra til å nå dette målet.

Folketrygdloven paragraf 8-20 gjelder også ved svangerskapsrelatert sykdom, hvor tilrettelegging eller omplassering til annet arbeid ikke er mulig.

Både arbeidstakeren og arbeidsgiveren kan søke om refusjon hos Nav. Avgjørelsen får virkning fra den dagen Nav mottok søknaden om refusjon. Det

følger også av bestemmelsen at arbeidsgiveren utbetaler sykepenger i arbeidsgiverperioden og får deretter refusjon fra Nav.

Arbeidsgiver kan prøve om vilkårene for rett til sykepenger er til stede i arbeidsgiverperioden. Dette gjelder også de medisinske vilkårene. Det hender derfor at arbeidsgiver nekter å utbetale sykepenger, selv om arbeidstakeren også har lagt frem en legeerklæring som dokumentasjon for sykefraværet.

Dersom dette skjer, bør arbeidstakeren be legen skrive en mer utfyllende legeerklæring, som bedre beskriver hvorfor vedkommende ikke kan være i arbeid. Dersom arbeidsgiver fortsatt mener at vedkommende ikke har rett på sykepenger, kan arbeidstakeren fremme krav om forskuttering av sykepenger hos Nav. Selv om arbeidsgiver har avvist sykmeldingen, er det godt mulig at Nav finner å kunne legge denne til grunn, og vil med hjemmel i folketrygdloven paragraf 8-22 utbetale sykepenger.

Når Nav forskutterer sykepenger i arbeidsgiverperioden, vil de i ettertid forsøke å få sykepenger dekket av arbeidsgiver. De kan da bringe saken inn for Ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden som vil ta stilling til hvorvidt arbeidsgiver hadde plikt til å utbetale sykepenger, eller ikke.

Dersom også Nav avslår arbeidstakers krav om sykepenger, kan vedkommende påklage vedtaket til Nav Klageinstans. Skulle klageinstansen stadfeste vedtaket, kan denne avgjørelsen påankes til Trygderetten.

«Arbeidsgiver kan prøve om vilkårene for rett til sykepenger er tilstede i arbeidsgiverperioden.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Ragnhild Lied | leiar

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Lærarløftet treng ei breiare plattform

I haust la Torbjørn Røe Isaksen og Erna Solberg fram «Lærarløftet», ein strategi for regjeringa sitt arbeid med å styrke skulen. Det vart ikkje stor jubel for satsinga, sjølv om det i strategien ligg mange tiltak som lærarar flest vil ha. Grunnutdanning for lærarar på masternivå og gode vilkår for vidareutdanning er tiltak som Utdanningsforbundet har arbeidd for lenge. Kvifor er det likevel skepsis til lærarløftet?

Kanskje er denne strategien for ein-sidig retta mot den formelle lærarkompetansen. Lærarar opplever at mange elevar i dag slit med å finne mening i skulen – og dei ser at å hjelpe elevane til større kunnskap er ei kompleks oppgåve. Den formelle kompetansen som læraren har, er svært viktig, men ikkje nok. Læraren må rå over fleire ressursar i samspelet med elevane. Lærarar treng tid, armslag og tilgang til eit variert spekter av læremiddel og støttetiltak.

Kompetansen til lærarar er ein god miks av formell utdanning og praktisk erfaring. Men det må vere ein rimeleg balanse mellom tid for handling, tid for refleksjon og fagleg samhandling i lærarkollegiet. Den profesjonelle kunnskapen er frukt av god utdanning og godt lærararbeid, og ligg til grunn når læraren bruker sitt skjønn.

Det ligg ansatsar i Lærarløftet som kan knyte formell kompetanse til praktisk erfaring. Karriereveggar for lærarar er eit tema som har fått eit eige kapittel i strategien. Omfattande pilotprosjekt

skal settast i gang i ulike skoleslag. Nokre er skeptiske og trur at nye karriereveggar vil dyrke fram ekspertstillingar for nokre få – og gi mindre tid til utvikling for resten av kollegiet. Det er ikkje det skulen treng. Det ser nok også regjeringa – for «lagbygging» og «kollegabasert vidareutdanning» er omgrep som vert nytta hyppig. Så her gjeld det å overtyde lærarane om at faglege karriereveggar først og fremst skal virke til utvikling av heile organisasjonen sin kompetanse.

Så attende til der eg starta – kvifor er det ikkje meir begeistring over ein strategi som har som mål å løfte vår eigen profesjon? Eg trur at lærarar i kvardagen merkar at skoen trykker på fleire ulike stader. Lærarane har tapt i dei siste tariffoppgjera, kommunane knip på skulebudsjetta og vi har kjempa ein hard forsvarskamp for ei arbeidstidsordning som gjer det mogeleg å drive ein profesjonell praksis. God formell kompetanse er utan tvil viktig for lærarprofesjonen – men kompetansen kjem til sin rett berre innanfor rimelege rammevilkår. Medlemmene er ikkje overtydd om at denne forståinga ligg til grunn for styringa av skulen, korkje lokalt eller nasjonalt.

Regjeringa vil det beste for elevar og for skulen. Det har dei til felles med norske lærarar. Det ligg både vilje og økonomi i Lærarløftet. Skal dette bli ei vellukka satsing, må regjeringa tenke breitt om kompetanse – og om vilkåra for å bruke kunnskapen.

«Regjeringa må tenke breitt om kompetanse.»

Viderefører rektorutdanningen

Regjeringen foreslår å videreføre rektorutdanningen for en femårsperiode fram til 2020. – Lærerløftet inneholder gode intensjoner om skoleledelse, men har få praktiske tiltak utover dette, sier Tore Fjørtoft.

Statsminister Erna Solberg og statsråd Torbjørn Røe Isaksen la fram en konkretisering av det såkalte Lærerløftet tidligere i høst.

Leder av Lederrådet i Utdanningsforbundet og sentralstyremedlem, Tore Fjørtoft, er godt fornøyd med at rektorutdanningen videreføres.

– Rektorutdanningen bidrar til å rette søkelyset mot lederens betydning i arbeidet med å etablere en god læringskultur, og til å utvikle redskaper som kan komme hele personalet til gode, sier han.

Hva er god skoleledelse?

Lærerløftet beskriver flere aspekter ved skoleledelse og den betydningen det har for å skape en god skole;

«Pedagogisk lederskap er en av nøkkelfaktorene for skoleutvikling og et profesjonelt lærerfellesskap. Det er vesentlig for en velfungerende skole at rektor er til stede i det daglige arbeidet,

at han eller hun kommuniserer og forankrer skolens mål, og er en tydelig leder. Skolelederen må skape en utviklingskultur der lærere kan diskutere undervisningen, lære av hverandre og egne erfaringer», heter det.

Det står også at skoleeier ikke skal gripe inn i rektors og læreres profesjonelle handlingsrom «med mindre det er særlige grunner for å gjøre det».

– Jeg synes det er bra at regjeringen stadfester den betydningen pedagogisk lederskap har for å skape en god skole. Samtidig stiller jeg spørsmål ved om dette ikke bare er store ord, og at det vil ha lite innvirkning på handlingsmønstret lokalt. Svært mange kommuner sliter med trange budsjetter. Da blir det fort mer fokus på innsparing enn på kvalitet, sier Fjørtoft, og fortsetter;

– Lærerstreiken viste at både lærere og mange rektorer reagerer kraftig på det store gapet mellom løfter på nasjonalt nivå og kommunenes dårlige opp-

Leder av Lederrådet i Utdanningsforbundet og sentralstyremedlem, Tore Fjørtoft, er glad for at regjeringen viderefører rektorutdanningen i Lærerløftet. FOTO UDF/TOM-EGIL JENSEN

følging. Det er lærerne og rektorene som blir sittende igjen med svarteper når tiltakene ikke følges opp, sier han.

Savner barnehagefokus

Fjørtoft savner også et større søkelys på barnehagen.

– Barnehagen er en integrert del av utdanningssektoren, men nevnes ikke med et ord i Lærerløftet. Vi spør derfor hvilke konkrete tiltak regjeringen vil gjøre for å heve kvaliteten i barnehagene, sier han.

PBL gir seg i arbeidsrettssak

PBL gir seg i saken der Utdanningsforbundet stevnet PBL inn for Arbeidsretten. Saken gjaldt spørsmål om tariffbrudd vedrørende tjenestepensjonsordningen og tariffbinding.

– PBL (Private Barnehagers Landsforbund) aksepterer at de har opptrådt tariffstridig ved å oppfordre medlemsvirksomheter til å etablere og ensidig akseptere avvikende pensjonsordninger i strid med hovedtariffavtalen og protokoll,

sier advokatfullmektig Endre Lien i Advokatfirma Raugland AS.

Det innebærer at PBL må sørge for at pensjonsordningen i de aktuelle barnehager bringes i samsvar med tariffavtalens bestemmelser om ytelsespensjon. Partene er videre enige om at den ene parts vedtekter ikke kan være grunnlag for å fastslå omfanget av en tariffavtale.

Bakgrunn

PBL var tidligere delt i én arbeids-

giverorganisasjon (PBL-A) og én interesseorganisasjon (PBL). Et stort antall barnehager var kun medlem i interesseorganisasjonen (PBL).

På PBLs landsmøte 27. – 28. mai 2013 ble det fattet vedtak om å slå sammen PBL og PBL-A til én organisasjon med virkning fra 1. januar 2014. PBL ble dermed både en interesse- og arbeidsgiverorganisasjon.

PBLs landsmøtevedtak førte derfor til at langt flere barnehager som før ikke hadde hatt tariffavtale, ble

omfattet av tariffavtalen med virkning fra 1. januar 2014.

Det kunne dokumenteres at PBL hadde avgitt pensjonstilbud om innskuddsordning overfor medlemsvirksomheter. Hovedtariffavtalen samt protokoll av 26. august 2013 pkt. 3 krever ytelsesordning.

Pensjonsordningen i PBL

Ansatte i private barnehager med hovedtariffavtale i PBL, har ytelsesordning etter lov om foretakspensjon.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Engasjerer seg for asylbarna

I regjeringens forslag til statsbudsjett foreslås det å fjerne barnehageplasser til asylsøkerbarn og kutt i rettshjelpen til barnefamilier som har krav på å få sine avslagssaker behandlet på nytt. – Skammelig og hjerterått, sier nestleder i Utdanningsforbundet Steffen Handal.

Utdanningsforbundet støtter kampen mot asylbarnas forverrede livsvilkår. I oktober bevilget forbundet kr.50.000 til Rettshjelpsdugnaden til NOAS (Norsk organisasjon for asylsøkere). Nestleder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, tok også initiativ, sammen med Barneombud Anne Lindboe, til å gå ut mot regjeringens foreslåtte kutt i barnehageplassene til asylsøkerbarna.

Det foreslåtte kuttet for barnehagebarna er på 42,2 millioner kroner. Dette er tilskudd til kommunene for å dekke foreldrebetalingen for 4- og 5-åringer i asylmottak. Dette er som regel det eneste organiserte tilbudet disse barna har mens de sitter i mottak. Kuttet vil ifølge NOAS

ramme flere hundre barn mellom fire og fem år.

– Mer enn noen andre trenger barn av asylsøkere å komme seg ut av asylmottaket og inn i sosiale hverdagssammenhenger med kvalifisert bemanning. Det er skammelig og hjerterått at akkurat disse barna risikerer å miste barnehageplassene, sier Handal.

Venstre og KrF må på banen

– Jeg tar det som en selvfølge at Venstre og KrF setter regjeringen på plass og får disse millionene tilbake i budsjettet igjen. De bør også kjempe for å utvide rettigheten til å gjelde flere barn i asylmottak, sier Handal videre.

Venstre og KrF har nå langt på

vei kommet Utdanningsforbundet i møte. I sine alternative statsbudsjetter har de allerede varslet at disse pengene skal tilbakeføres.

Kutt i fri rettshjelp

Engangsløsningen som regjeringens støttepartier fikk gjennomslag for i fjor, gjelder barn som per 30. september 2013 hadde oppholdt seg i Norge i minst tre år.

Samarbeidsavtalen resulterte i en forskriftsendring som skulle gi en gruppe lengeværende barn og deres familier rett til opphold i Norge. Men for å få mulighet til dette må barnefamilieene begjære vedtakene i sine saker omgjort. De fleste asylsøkere har for lite penger til selv å engasjere advokat, og mange har dårlig

norsk språkbeherskelse. Derfor er de avhengige av hjelp til denne prosessen. Tidligere har NOAS fått statlige midler til å yte fri rettshjelp, men disse pengene er nå kuttet.

Dermed får ikke disse familiene søkt om å få sine saker omgjort og de risikerer å bli kastet ut av landet.

Må levere det de lovet

– Det virker som forskriftsendringen som Venstre og KrF lanserte for ett år siden, er spill for galleriet. Nå må regjeringens støttepartier levere det

Kurs i Utdanningsforbundet

Mobbing i barnehagen – fleip eller fakta?

21. november blir det kurs om mobbing i barnehagen med Ingrid Lund og Marianne Godtfredsen i Lærernes hus. Vi tenker ofte at barn i barnehagen er for små til å mobbe andre. Kurset vil gi økt kunnskap om mobbing i barnehagen basert på ny forskning. Det blir fokus på hvordan barnehageansatte gjennom konkrete tiltak kan legge til rette for mobbeforebyggende arbeid i barnehagen.

Har du meldt deg på Skolelederkonferansen?

Skolelederkonferansen arrangeres 27.-28. november i Stavanger. Konferansens tema er skoleleders betydning for elevers læring. Denne konferansen har som mål å gi faglig påfyll, inspirasjon og gode refleksjoner i det videre arbeidet med å utvikle skolelederrollen. Møt blant annet Dennis Shirley, Phil McRae, Pål Roland, Marit Aas, Ruth Jensen, Per Fugelli, Anne Berit Kavli, Carl Dons og Ragnhild Lied.

Fagseminar: 2004–2014: Perspektiver på barnehagen

Velkommen til markering av 10-årsjubileum for fagtidsskriftet Første steg, 4. desember i Lærernes hus. Her vil aktuelle tema som «Måling og testing og det hele mennesket», «Barnehagelæreryrket – en profesjon eller ikke?» og «Om morgendagens barnehage» bli drøftet. Til seminaret kommer bl.a. Unni Bleken, Jan-Erik Johansson og Solveig Østrem. Kommer du? [Les mer på udf.no/kurs](http://les.mer.paa.udf.no/kurs)

– Det er uverdig at regjeringen ikke sikrer asylbarna rettsvern. Da må vi som ser uretten som begås mot dem trå til, sier nestleder i Utdanningsforbundet Steffen Handal.

ILL. FOTO UDF/OLE WALTER JACOBSEN

de har lovet, sier Handal.

Han er sjokkert over mangelen på menneskelige hensyn i regjeringens politikk og mener alle utsendelsene er svært traumatiske for barna og familiene det gjelder, i tillegg til at det også skaker opp skoler, barnehager og lokalmiljøer over hele landet.

– Vi må forsikre oss om at de som risikerer utsendelse får den behandlingen vi har forpliktet oss til å gi dem. Det verste som kan skje er at barn med rettmessig krav på opphold i landet sendes ut. Dette er viktig uavhengig av hvilken asylpolitikk myndighetene legger seg på, sier han.

Uverdig

Rettshjelpsdugnaden i regi av NOAS skal gi advokathjelp til alle de barna og deres familier som forskriften er ment å gjelde for. Handal påpeker at til tross for kronerullingene mener Utdanningsforbundet at det er myn-

dighetenes ansvar at asylsøkerne får den hjelpen de trenger for å sikre sine rettigheter.

– Dette er ingen praktisering av rettsprinsippet «likhet for loven». Tvert i mot stiller man dem som trenger det mest i en enda svakere posisjon overfor staten. Dette er uverdig, sier Handal.

Brev til justisministeren

Utdanningsforbundets leder, Ragnhild Lied, har på vegne av organisasjonen sendt brev til justisminister Anders Anundsen med krav om at nødvendig fri rettshjelp i disse sakene dekkes av myndighetene. Forbundet ber også om at det mens saksbehandlingen pågår, ikke skal sendes ut lengeværende asylsøkerfamilier.

Venstre og KrF har nå varslet at de vil forsøke å få tilbakeført pengene til rettshjelpen til lengeværende asylbarn.

Etisk tenketank

HVA MENER DU?

Vi starter etikkstafett

Utdanningsforbundet ønsker å engasjere flere i arbeidet med profesjonsetikk, og setter derfor i gang en etikkstafett.

Pedagogstudentenes leder Marie Furulund er den første som har fått utfordringen, og du kan lese hennes etiske utfordring under.

Utdanningsforbundet har laget mange caser med etiske utfordringer som er publisert på nettsiden udf.no/profesjonsetikk. Noen av dem er også blitt til korte filmer. Målet med etikkstafetten er å lage mange nye utfordringer, skrevet av tillitsvalgte, medlemmer og andre. De etiske utfordringene kan publiseres i våre kanaler, for eksempel på nettsiden, på forbundssidene i bladet Utdanning og i Forbundsnytt.

Vi håper at nettopp DU vil bidra dersom utfordringen kommer til deg, og vi håper at utfordringene som blir laget kan være et verktøy for dere i arbeidet med profesjonsetikk.

Les mer på udf.no/profesjonsetikk

Studenter i praksis

UTFORDRET: Marie Furulund, leder i Pedagogstudentene

Sara er student ved grunnskolelærerutdanningen. Nå er hun ute i praksis sammen med to andre medstudenter ved en barneskole. I dag skal elevene på 4. trinn på naturfagsekskursjon i skogen, og studentene har planlagt et undervisningsopplegg. Studentene og praksislæreren deler elevene inn i grupper og tar ansvar for en gruppe hver. De avtaler å møtes til lunsj på en rasteplass ved vannet.

Sara merker at den ene praksisstudenten, Per, virket litt fjern da de møttes på morgenen. Hun vet at han sjekket inn seint på studentkroa i går. Hun spurte Per om formen var fin, og han nikket bekræftende, joda, han var i fin form.

Etter en lærerik runde i skogen sammen med elevene gleder de seg til å møtes for å spise matpakkene. Da gruppa til Per kommer, ser Sara med en gang at det mangler en elev. Hun spør Per hvor eleven er, men han oppdager først nå at gutten er borte. De setter raskt i gang en leteaksjon, og heldigvis dukker gutten etter hvert opp. Han hadde bare stoppet for å plukke noen blåbær. Sara synes hele situasjonen er svært ubehagelig, siden hun gjennom venninner har fått høre at Per var svært full natten før. Hun vurderer å si fra til praksislæreren, men synes det er vanskelig å sladre på en medstudent. Hun vet at han har mange egenskaper som skal til for å bli en god lærer, og frykter at han kan bli utestengt fra studiet på grunn av episoden. Hvem har vel ikke vært fyllesyk en gang? Samtidig satte han jo elevene i fare ved ikke å følge med...

Leder i Pedagogstudentene, Marie Furulund.

FOTO PEDAGOGSTUDENTENE

- Hvilke verdier står på spill her?
- Hvilke handlingsalternativer har Sara?

Marie Furulund utfordrer sentralstyremedlem Solveig Eldegard.

Reis med Utdanning og Albatros Travel

KUN KR.
8998,-
Halvpensjon

Det beste av Nord-Italia

**Gardasjøen, Venezia, Verona og Sør-Tyrol
– med Albatros-reiseleder, 7 dager**

Bli med oss på denne reisen til et av Europas mest naturskjønne områder! Den vakre Gardasjøen glitrer under de høye fjellene mot nord, og på den sørlige bredden ligger middelalderbyene vakkert til mellom palmer og blomsterflor. Ikke langt herfra ligger noen av Italias vakreste byer, og vi skal besøke både romantiske Verona og Venezia, den synkende byen der kultur og historie er uløselig bundet sammen med kanalenes glidende vann.

Det blir også tid til vinsmaking av Amarone i Valpolicellaområdet, en tur opp i de imponerende italienske Alpene og kurbyen Merano, og kaffe-pauser på hyggelige kafeer i byer som Malcesine og Riva del Garda. Om kvelden trekker vi oss tilbake til vårt hyggelige hotell i den lille fjellbyen San Zeno di Montagna, som ligger idyllisk til med fantastisk utsikt over Gardasjøen og fjellet Monte Baldo som kulisse.

Avreise 11/5 2015 **kr 8998,-**

Tillegg for enkeltrom kr 1 198,-

DAGSPROGRAM

- Dag 1** Oslo – Milano. Milano og San Zeno di Montagna ved Gardasjøen
- Dag 2** Utflukt med båttur på Gardasjøen, tid på egen hånd i Malcesine
- Dag 3** Se Venezia og nyt det!
- Dag 4** Vakre Verona og Valpolicella med vingårdsbesøk
- Dag 5** Sør-Tyrol med Merano og Tirolo
- Dag 6** San Zeno. En velfortjent fridag
- Dag 7** Hjemreise til Oslo

ALT DETTE FÅR DU

- Fly Oslo – Milano t/r
- Alle flyskatter og -avgifter
- Norsk/svensk reiseleder
- Transport ifølge program
- Innkvartering i delt dobbeltrom
- Halvpensjon, frokost og middag
- Vinsmaking

Medl. Rejsegarantifonden Danmark. Med forbehold for trykkfeil og utsolgte avganger.

Les mer på www.albatros-travel.no/UT

info@albatros-travel.no. Vennligst opplys reisekode LR-UTD
Åpent man–fre 8:30–17:00. Ring på tlf.: 800 58 106